

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ
HALI, KİLİM VE ESKİ KUMAŞ DESENLERİ
ANASANAT DALI

**YOZGAT MÜZESİ'NDEKİ DOKUMALARIN DESEN, RENK,
KOMPOZİSYON ÖZELLİKLERİNİN İNCELENMESİ**

SELAHATTİN DOĞAN

YÜKSEK LİSANS

Danışman

Doç. Dr. Mehmet Ali EROĞLU

ANTALYA - 2022

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ
HALI, KİLİM VE ESKİ KUMAŞ DESENLERİ ANASANAT DALI

**YOZGAT MÜZESİ'NDEKİ DOKUMALARIN DESEN, RENK,
KOMPOZİSYON ÖZELLİKLERİNİN İNCELENMESİ**

SELAHATTİN DOĞAN

YÜKSEK LİSANS

Danışman

Doç. Dr. Mehmet Ali EROĞLU

ANTALYA - 2022

T. C.

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ

Güzel Sanatlar Enstitüsü Müdürlüğü

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

...../...../.....

Selahattin DOĞAN

T. C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
Güzel Sanatlar Enstitüsü Müdürlüğü

YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU

Selahattin DOĞAN tarafından hazırlanan **YOZGAT MÜZESİ'NDEKİ DOKUMALARIN DESEN, RENK, KOMPOZİSYON ÖZELLİKLERİNİN İNCELENMESİ** başlıklı bu çalışma 30/12/2021 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Mehmet Ali EROĞLU

Başkan

İmza

Dr. Öğr. Üyesi Öznur AYDIN

Üye

İmza

Dr. Öğr. Üyesi Ebru ATEŞOK

Üye

İmza

Enstitü Müdürü

TEŞEKKÜR

Bu çalışma Akdeniz Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Halı, Kilim ve Eski Kumaş Desenleri Anasanat Dalı Yüksek Lisans Programının gereği olarak hazırlanmıştır.

Çalışmanın amacı, Yozgat Müzesi envanterin de bulunan kilim, heybe ve yastık yüzü örneklerinin renk, motif ve kompozisyon özellikleri bakımından bilimsel olarak araştırılması ve bu inceleme sonucunda yöreye özgü kilim tasarımları yapmaktır. Bunun yanı sıra müze içerisinde eserlerin bakım koşulları, eser adlandırmaları, depo ve teşhir edilen eserlerin muhafaza şekilleri gibi bazı problem teşkil eden durumların göz önüne alınarak yeni öneriler getirmektir.

Yozgat Müzesi envanterin de barındırdığı dokumaların geleneksel ve kültürel değerlerinin bozulmaya uğramadan gelecek kuşaklara aktarılması hususun da yapılan araştırma kapsamında kilim, heybe ve yastık yüzlerinde kullanılan motif, renk ve kompozisyon göz önüne alınarak yeni tasarımlar ortaya koyma gayesi benimsenmiştir.

“Yozgat Müzesi’ndeki Dokumaların Desen, Renk ve Kompozisyon Özelliklerinin İncelenmesi” yüksek lisans tez araştırması kapsamında destek, görüş ve yardımlarını esirgemeyen başta Doç. Mehmet Ali EROĞLU, Dr. Öğt. Üyesi Öznur AYDIN ve Dr. Öğr. Üyesi Ebru ATEŞOK’ a teşekkürlerimi sunarım. Yozgat Müze Müdür V. Ömer YILMAZ’ a, müze hakkında bilgilerini esirgemeyen müze idari kadrosuna teşekkür ederim. Ayrıca maddi ve manevi olarak desteklerini esirgemeyen babam Servet Doğan’a, annem Hülya Doğan’a ve Samed Muhammed DUYGULU’ ya çok teşekkür ediyorum.

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
Güzel Sanatlar Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Selahattin DOĞAN
	Numarası	20195305003
	Anasanat Dalı	Halı, Kilim ve Eski Kumaş Desenleri
	Danışmanı	Doç. Dr. Mehmet Ali EROĞLU
Tezin Adı		Yozgat Müzesi'ndeki Dokumaların Desen, Renk, Kompozisyon Özelliklerinin İncelenmesi

ÖZ

Anadolu'nun birçok yerinde olduğu gibi Yozgat halkı içinde dokuma, yaşamlarının önemli bir kısmında bulunmaktadır. Gerek Türkmenlerin gerekse yöre halkının dokumuş olduğu kilim, heybe ve yastık yüzleri genel olarak incelendiğinde yöreye has olan belli başlı motifler(yanırlar) dikkat çekmektedir. Yozgat'taki dokumalarda da karşımıza çıkan bu motifler yöre halkının yöresel isimlendirmeleri ile bilinmektedir. Gerek renk kullanımı gerekse kompozisyon düzeni olarak ele alındığında çevre şehirlerden etkilenme olduğu görülmektedir. Uzun bir dönem göç veren ve alan bir şehir olması sebebi ile yöreye birçok farklı yörenin kilimleri de ulaşmış olup, bunun yanı sıra diğer yörelerin dokumalarından biretkilenmede söz konusudur. Ağırlıklı olarak kilim, yastık yüzü ve heybe dokumaları dokunmuş olan Yozgat'ta halı dokumaları nadiren görülmektedir. İstar tezgâhı ise en çok kullanılmış olan dokuma tezgahıdır.

Yöredeki dokumalarda ağırlıklı olarak hayvancılıkla uğraşan halk, yetiştirdiği koyun ve keçiden elde ettiği yün ve tiftik keçisinin kılını kullanmış ve az sayıda da olsa hala kilim dokunmaktadır. Bununla birlikte ıstar, culhalık tezgâhına da rastlanmıştır. Yörede dokuma çeşitleri filikli-tülü, halı, kilim, cicim-zili, çul, kolan, yastık yüzü, heybe şayak ve pamuklu bez dokuma olarak gözlemlenmiştir. Yozgat Müzesi envanterinde bulunan dokumlardan 12 adet kilim, 12 adet heybe ve 12 adet yastık yüzü kompozisyon özellikleri, renk, desen, ebatları tablo halinde verilmiş ve katalog haline getirilmiştir. Katalog haline getirilen kilimlerin kompozisyon özelliklerinden yola çıkarak yeni tasarımlar yapılmıştır.

Anahtar kelimeler: Yozgat, Müze, Kilim, Dokuma

T.R.
AKDENİZ UNIVERSITY
Institute of Fine Arts

Student' s	Name Surname	Selahattin DOĞAN
	Number	20195305003
	Department	Carpet, Rug and Old Fabric Patterns
	Supervisor	Assoc. Dr. Mehmet Ali EROĞLU
Thesis Title		Investigation of Pattern, Color and Composition Properties of Weavings in Yozgat Museum

ABSTRACT

As in many parts of Anatolia, weaving is an important part of the lives of the people of Yozgat. When the rugs, saddlebags and pillow faces woven by both the Turkmen and the local people are examined in general, certain motifs (burnings) unique to the region draw attention. These motifs, which are also encountered in the weavings in Yozgat, are known by the local naming of the local people. Considering both the use of color and the composition order, it is seen that there is an influence from the surrounding cities. Due to the fact that it was a city that gave and received immigration for a long time, the rugs of many different regions have reached the region, and besides this, there is an influence from the weavings of other regions. Carpet weaving is rarely seen in Yozgat, where mainly rugs, pillow covers and saddlebags are woven. Istar loom is the most used weaving loom.

In the weavings of the region, the people, who are mainly engaged in animal husbandry, used the wool obtained from the sheep and goats they raised and the hair of the angora goat, and they still weave rugs, albeit in small numbers. However, an

istar and a culhalık loom were also found. Weaving types in the region were observed as filik-tülü, carpet, rug, cicim-zili, sackcloth, girth, pillow face, saddlebag serge and cotton cloth weaving. 12 rugs, 12 saddlebags and 12 pillow faces from the weavings in the inventory of Yozgat Museum are given in tables and catalogued. Based on the compositional characteristics of the cataloged rugs, new designs were made.

Keywords: Yozgat, Museum, Rug, Weaving

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİK SAYFASI.....	i
YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU	ii
TEŞEKKÜR	iii
ÖZ.....	iv
ABSTRACT.....	vi
KISALTMALAR VE SİMGELER SAYFASI.....	ix
ŞEKİLLER LİSTESİ	x
GÖRSELLER LİSTESİ.....	xv
TABLolar LİSTESİ	xvii
GİRİŞ	1
1.BÖLÜM: YOZGAT ve YOZGAT MÜZESİ HAKKINDA BİLGİ.....	3
1.1.Yozgat'ın Tarihi.....	3
1.2.Yozgat'ın Coğrafyası	5
1.3.Yozgat Müzesi'nin Tarihi	7
1.4.Yozgat Müzesi'nde Bulunan Dokumalar.....	14
2.BÖLÜM:YOZGAT MÜZESİ ENVANTERİNDE BULUNAN	
DOKUMALARIN KATOLOGLANDIRILMASI.....	19
2.1.YASTIK YÜZÜ DOKUMALARININ KATALOG ÇALIŞMASI.....	20
2.1.1.Yozgat Müzesi'nde Bulunan Yastık Yüzü Dokumalarında Kullanılan Motifler..	44
2.2.HEYBE DOKUMALARININ KATALOG ÇALIŞMASI	49
2.2.1.Heybe Dokumalarında Kullanılan Motifler	73
2.3.KİLİM DOKUMALARININ KATALOG ÇALIŞMASI	78
2.3.1.Yozgat Müzesi'nde Bulunan Kilim Dokumalarında Kullanılan Motifler.....	102
3.BÖLÜM: YOZGAT MÜZESİ'NDE BULUNAN DOKUMALARIN DESEN	
ÖZELLİKLERİ KULLANILARAK YAPILAN TASARIMLAR.....	107
SONUÇ ve ÖNERİLER	117
YÖRE MOTİF ADLANDIRMALARI SÖZLÜĞÜ.....	120
TESPİTLER.....	121
KAYNAKÇA.....	125

KISALTMALAR VE SİMGELER SAYFASI**Kısaltmalar**

AÜ : Akdeniz Üniversitesi

GSE : Güzel Sanatlar Enstitüsü

BKZ : Bakınız

HİZM : Hizmetleri

ASD : Ana Sanat Dalı

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. 1 Yozgat Haritası	5
Şekil 2. 1 Kimlik Formu:01 Yüzey Alan Şeması	21
Şekil 2. 2 Kimlik Formu:02 Yüzey Alan Şeması	23
Şekil 2. 3 Kimlik Formu:02 Yüzey Alan Şeması	25
Şekil 2. 4 Kimlik Formu:04 Yüzey Alan Şeması	27
Şekil 2. 5 Kimlik Formu:05 Yüzey Alan Şeması	29
Şekil 2. 6 Kimlik Formu:06 Yüzey Alan Şeması	31
Şekil 2. 7 Kimlik Formu:07 Yüzey Alan Şeması	33
Şekil 2. 8 Kimlik Formu:08 Yüzey Alan Şeması	35
Şekil 2. 9 Kimlik Formu:09 Yüzey Alan Şeması	37
Şekil 2. 10 Kimlik Formu:10 Yüzey Alan Şeması	39
Şekil 2. 11 Kimlik Formu:11 Yüzey Alan Şeması	41
Şekil 2. 12 Kimlik Formu:12 Yüzey Alan Şeması	43
Şekil 2. 13 Göz Motifi	44
Şekil 2. 14 Bereket Motifi	44
Şekil 2. 15 Daraklı Gıvrım, Kenarının Suyu (Sığır Sidiki, Su Yolu) Motifi	44
Şekil 2. 16 Kuş Sürüsü	44
Şekil 2. 17 Gıvrım, Kenarının Suyu (Sığır Sidiki, Su Yolu) Motifi	44
Şekil 2. 18 Gıvrım, Kenarının Suyu (Sığır Sidiki, Su Yolu) Motifi	44
Şekil 2. 19 İskembe Bıtrağı (Pıtrak) Motifi	44
Şekil 2. 20 Kuş Sürüsü (Koç Boynuzu) Motifi	45
Şekil 2. 21 Eğer Kaşı (Turna Katarı) Motifi	45
Şekil 2. 22 Gelin Darağı Motifi	45
Şekil 2. 23 Gelin Darağı Motifi	45
Şekil 2. 24 Kuş Sürüsü (Koç Boynuzu) Motifi	45
Şekil 2. 25 Beldari, Gebe Kadın, Eliböğründe (Elibelinde) Motifi	45
Şekil 2. 26 Gıvrım, Sığır Sidiki (Su Yolu) Motifi	45
Şekil 2. 27 Kuş Sürüsü (Koç Boynuzu) Motifi	45
Şekil 2. 28 Eğer Kaşı (Turna Katarı) Motifi	45
Şekil 2. 29 Koç Boynuzu / Bereket Motifi	45
Şekil 2. 30 Kuş Sürüsü (Koç Boynuzu) Motifi	45
Şekil 2. 31 Gelin Darağı Motifi	45
Şekil 2. 32 Göz Motifi	45
Şekil 2. 33 S (Çengel) Motifi	46
Şekil 2. 34 Gıvrım, Sığır Sidiki (Su Yolu) Motifi	46
Şekil 2. 35 Beldari, Gebe Kadın, Eli Böğründe (Elibelinde) Motifi Motifi	46
Şekil 2. 36 Göz Motifi	46
Şekil 2. 37 Gelin Darağı Motifi	46
Şekil 2. 38 Göz Motifi	46
Şekil 2. 39 Su Yolu Motifi	46
Şekil 2. 40 Göz Motifi	46
Şekil 2. 41 Kurt İzi Motifi	46
Şekil 2. 42 Eğer Kaşı (Turna Katarı) Motifi	47
Şekil 2. 43 Beldari, Gebe Kadın, Eli Böğründe (Elibelinde) Motifi Motifi	47
Şekil 2. 44 Bodu Ayağı (Kaz Ayağı) Motifi	47
Şekil 2. 45 Kuş Sürüsü (Koç Boynuzu) Motifi	47
Şekil 2. 46 Beldari, Gebe Kadın, Eli Böğründe (Elibelinde) Motifi Motifi	47
Şekil 2. 47 Gıvrım, Sığır Sidiki (Su Yolu) Motifi	47
Şekil 2. 48 Kuş Sürüsü (Koç Boynuzu) Motifi	47
Şekil 2. 49 Eğer Kaşı (Turna Katarı) Motifi	47
Şekil 2. 50 Beldari, Gebe Kadın, Eli Böğründe (Elibelinde) Motifi	47
Şekil 2. 51 Kuş Sürüsü (Koç Boynuzu) Motifi	47
Şekil 2. 52 Kurt İzi Motifi	47
Şekil 2. 53 Beldari, Gebe Kadın, Eli Böğründe (Elibelinde) Motifi	47
Şekil 2. 54 Gıvrım, Sığır Sidiki (Su Yolu) Motifi	47

Şekil 2. 55 Göz Motifi	47
Şekil 2. 56 Göz Motifi	47
Şekil 2. 57 Göz Motifi	47
Şekil 2. 58 Koç Boynuzu Motifi	48
Şekil 2. 59 İskembe Bıtırağı (Pıtrak) Motifi	48
Şekil 2. 60 Kuş Sürüsü Motifi	48
Şekil 2. 61 Bereket Motifi	48
Şekil 2. 62 Göz Motifi	48
Şekil 2. 63 Çengel (S) Motifi	48
Şekil 2. 64 Gelin Darağı Motifi	48
Şekil 2. 65 Bilinmiyor	48
Şekil 2. 66 Gıvrım, Sığır Sidiği (Su Yolu) Motifi	48
Şekil 2. 67 Kimlik Formu:13 Yüzey Alan Şeması	50
Şekil 2. 68 Kimlik Formu:14 Yüzey Alan Şeması	52
Şekil 2. 69 Kimlik Formu:15 Yüzey Alan Şeması	54
Şekil 2. 70 Kimlik Formu:16 Yüzey Alan Şeması	56
Şekil 2. 71 Kimlik Formu:17 Yüzey Alan Şeması	58
Şekil 2. 72 Kimlik Formu:18 Yüzey Alan Şeması	60
Şekil 2. 73 Kimlik Formu:19 Yüzey Alan Şeması	62
Şekil 2. 74 Kimlik Formu:20 Yüzey Alan Şeması	64
Şekil 2. 75 Kimlik Formu:21 Yüzey Alan Şeması	66
Şekil 2. 76 Kimlik Formu:22 Yüzey Alan Şeması	68
Şekil 2. 77 Kimlik Formu:23 Yüzey Alan Şeması	70
Şekil 2. 78 Kimlik Formu:24 Yüzey Alan Şeması	72
Şekil 2. 79 Bereket Motifi	73
Şekil 2. 80 Gıvrım, Sığır Sidiği (Su Yolu) Motifi	73
Şekil 2. 81 Saç Bağı (Kelebek) Motifi	73
Şekil 2. 82 Küpe Motifi	73
Şekil 2. 83 Göz Motifi	73
Şekil 2. 84 S (Çengel) Motifi	73
Şekil 2. 85 Kurt İzi (Kurt Ağzı) Motifi	73
Şekil 2. 86 S (Çengel) Motifi	73
Şekil 2. 87 Kuş Sürüsü Motifi	73
Şekil 2. 88 Beldari, Gebe Kadın, Eliböğünde (Elibelinde) Motifi	73
Şekil 2. 89 S (Çengel) Motifi	73
Şekil 2. 90 Beldari, Gebe Kadın, Eliböğünde (Elibelinde) Motifi	73
Şekil 2. 91 İskembe Bıtırağı (Pıtrak) Motifi	73
Şekil 2. 92 S (Çengel) Motifi	73
Şekil 2. 93 Kuş Sürüsü Motifi	73
Şekil 2. 94 Beldari, Gebe Kadın, Eliböğünde (Elibelinde) Motifi	73
Şekil 2. 95 Koç Boynuzu Motifi	73
Şekil 2. 96 Beldari, Gebe Kadın, Eliböğünde (Elibelinde) Motifi	73
Şekil 2. 97 Göz Motifi	73
Şekil 2. 98 Beldari, Gebe Kadın, Eliböğünde (Elibelinde) Motifi	74
Şekil 2. 99 Koç Boynuzu Motifi	74
Şekil 2. 100 Göz Motifi	74
Şekil 2. 101 Kuş Sürüsü Motifi	74
Şekil 2. 102 Göz Motifi	74
Şekil 2. 103 S (Çengel) Motifi	74
Şekil 2. 104 İskembe Bıtırağı (Pıtrak) Motifi	74
Şekil 2. 105 Beldari, Gebe Kadın, Eliböğünde (Elibelinde) Motifi	74
Şekil 2. 106 Gıvrım, Sığır Sidiği (Su Yolu) Motifi	74
Şekil 2. 107 Bereket Motifi	74
Şekil 2. 108 Koç Boynuzu Motifi	74
Şekil 2. 109 S (Çengel) Motifi	74
Şekil 2. 110 Göz Motifi	75
Şekil 2. 111 Gıvrım, Sığır Sidiği (Su Yolu) Motifi	75
Şekil 2. 112 Su Yolu Motifi	75
Şekil 2. 113 Göz Motifi	75

Şekil 2. 114 Bodu Ayağı (Kaz Ayağı) Motifi.....	75
Şekil 2. 115 Beldari, Gebe Kadın, Eliböğünde (Elibelinde) Motifi	75
Şekil 2. 116 S (Çengel) Motifi.....	75
Şekil 2. 117 İskembe Bıtırağı (Pıtrak) Motifi	75
Şekil 2. 118 Sındıllı Motifi	75
Şekil 2. 119 Koç Boynuzu Motifi	75
Şekil 2. 120 Kuş Sürüsü Motifi	75
Şekil 2. 121 S (Çengel) Motifi.....	75
Şekil 2. 122 S (Çengel) Motifi.....	75
Şekil 2. 123 S (Çengel) Motifi.....	75
Şekil 2. 124 Gelin Darağı Motifi	75
Şekil 2. 125 İskembe Bıtırağı (Pıtrak) Motifi	75
Şekil 2. 126 Gıvrım, Sığır Sidiği (Su Yolu) Motifi	76
Şekil 2. 127 Kuş Sürüsü Motifi	76
Şekil 2. 128 Koç Boynuzu Motifi.....	76
Şekil 2. 129 Göz Motifi	76
Şekil 2. 130 Su Yolu Motifi.....	76
Şekil 2. 131 Bilinmiyor	76
Şekil 2. 132 İskembe Bıtırağı (Pıtrak) Motifi	76
Şekil 2. 133 Beldari, Gebe Kadın, Eliböğünde (Elibelinde) Motifi	76
Şekil 2. 134 Koç Boynuzu Motifi.....	76
Şekil 2. 135 Gıvrım, Sığır Sidiği (Su Yolu) Motifi	76
Şekil 2. 136 Göz Motifi	76
Şekil 2. 137 Beldari, Gebe Kadın, Eliböğünde (Elibelinde) Motifi	76
Şekil 2. 138 Kuş Sürüsü Motifi	77
Şekil 2. 139 Kuş Sürüsü Motifi	77
Şekil 2. 140 Koç Boynuzu Motifi.....	77
Şekil 2. 141 Beldari, Gebe Kadın, Eliböğünde (Elibelinde) Motifi	77
Şekil 2. 142 Kimlik Formu:25Yüzey Alan Şeması	79
Şekil 2. 143 Kimlik Formu:26 Yüzey Alan Şeması	81
Şekil 2. 144 Kimlik Formu:27 Yüzey Alan Şeması	83
Şekil 2. 145 Kimlik Formu:28 Yüzey Alan Şeması	85
Şekil 2. 146 Kimlik Formu:29 Yüzey Alan Şeması	87
Şekil 2. 147 Kimlik Formu:30 Yüzey Alan Şeması	89
Şekil 2. 148 Kimlik Formu:31 Yüzey Alan Şeması	91
Şekil 2. 149 Kimlik Formu:32 Yüzey Alan Şeması	93
Şekil 2. 150 Kimlik Formu:33 Yüzey Alan Şeması	95
Şekil 2. 151 Kimlik Formu:34 Yüzey Alan Şeması	97
Şekil 2. 152 Kimlik Formu:35 Yüzey Alan Şeması	99
Şekil 2. 153 Kimlik Formu:36 Yüzey Alan Şeması	101
Şekil 2. 154 İskembe Bıtırağı (Pıtrak) Motifi	102
Şekil 2. 155 Beldari, Gebe Kadın, Eliböğünde (Elibelinde) Motifi	102
Şekil 2. 156 Beldari, Gebe Kadın, Eliböğünde (Elibelinde) Motifi	102
Şekil 2. 157 Kurt İzi Motifi	102
Şekil 2. 158 Gıvrım, Sığır Sidiği (Su Yolu) Motifi	102
Şekil 2. 159 Gıvrım, Sığır Sidiği (Su Yolu) Motifi	102
Şekil 2. 160 Çarkıfelek (Swastika) Motifi	102
Şekil 2. 161 Bodu Ayağı (Kaz Ayağı) Motifi.....	102
Şekil 2. 162 Kurt İzi Motifi	102
Şekil 2. 163 Kurt İzi Motifi	102
Şekil 2. 164 Bukağı Motifi	102
Şekil 2. 165 Göz Motifi	102
Şekil 2. 166 Bukağı Motifi	102
Şekil 2. 167 Kurt İzi Motifi	102
Şekil 2. 168 Kurt İzi Motifi	102
Şekil 2. 169 İskembe Bıtırağı (Pıtrak) Motifi	103
Şekil 2. 170 Koç Boynuzu Motifi.....	103
Şekil 2. 171 Göz Motifi	103
Şekil 2. 172 Göz Motifi	103

Şekil 2. 173 İskembe Bıtırağı (Pıtrak) Motifi	103
Şekil 2. 174 Gelin Darağı Motifi	103
Şekil 2. 175 Göz Motifi	103
Şekil 2. 176 Göz Motifi	103
Şekil 2. 177 Saç Bağı (Kelebek) Motifi.....	103
Şekil 2. 178 Kurt İzi Motifi	103
Şekil 2. 179 Yıldız Motifi.....	103
Şekil 2. 180 Aşk ve Bileşim Motifi	103
Şekil 2. 181 Göz Motifi	103
Şekil 2. 182 Bereket Motifi	103
Şekil 2. 183 Kurt İzi Motifi	103
Şekil 2. 184 Kurt İzi Motifi	103
Şekil 2. 185 Yıldız Motifi.....	104
Şekil 2. 186 Gıvrım, Sığır Sidiği (Su Yolu) Motifi	104
Şekil 2. 187 Koç Boynuzu Motifi.....	104
Şekil 2. 188 Kurt İzi Motifi	104
Şekil 2. 189 Bilinmiyor	104
Şekil 2. 190 Kurt İzi Motifi	104
Şekil 2. 191 Bukağı Motifi	104
Şekil 2. 192 Bereket Motifi	104
Şekil 2. 193 Bereket Motifi	104
Şekil 2. 194 Kuş Sürüsü Motifi	104
Şekil 2. 195 İskembe Bıtırağı (Pıtrak) Motifi	104
Şekil 2. 196 Kuş Motifi	104
Şekil 2. 197 Akrep Motifi.....	104
Şekil 2. 198 Saç Bağı (Kelebek) Motifi.....	104
Şekil 2. 199 Darak (El, Tarak, Parmak) Motifi.....	105
Şekil 2. 200 Saç Bağı (Kelebek) Motifi.....	105
Şekil 2. 201 Bukağı Motifi	105
Şekil 2. 202 Kurt İzi Motifi	105
Şekil 2. 203 Darak (El, Tarak, Parmak) Motifi.....	105
Şekil 2. 204 Koç Boynuzu Motifi.....	105
Şekil 2. 205 S (Çengel) Motifi.....	105
Şekil 2. 206 Beldari, Gebe Kadın, Eli Böğründe (Elibelinde) Motifi.....	105
Şekil 2. 207 Bereket Motifi	105
Şekil 2. 208 Kurt Ağzı Motifi.....	105
Şekil 2. 209 Küpe Motifi	105
Şekil 2. 210 Gıvrım, Sığır Sidiği (Su Yolu) Motifi	105
Şekil 2. 211 Beldari, Gebe Kadın, Eli Böğründe (Elibelinde) Motifi.....	105
Şekil 2. 212 Beldari, Gebe Kadın, Eli Böğründe (Elibelinde) Motifi.....	105
Şekil 2. 213 Koç Boynuzu Motifi.....	105
Şekil 2. 214 Çengel (S) Motifi.....	106
Şekil 2. 215 Çengel (S) Motifi.....	106
Şekil 2. 216 Kurt İzi Motifi	106
Şekil 2. 217 Bereket Motifi	106
Şekil 2. 218 Koç Boynuzu Motifi.....	106
Şekil 2. 219 Saç Bağı (Kelebek) Motifi.....	106
Şekil 2. 220 Saç Bağı (Kelebek) Motifi.....	106
Şekil 2. 221 İskembe Bıtırağı (Pıtrak) Motifi	106
Şekil 2. 222 Gıvrım, Sığır Sidiği (Su Yolu) Motifi	106
 Şekil 3. 1 Kilim Tasarımı	 107
Şekil 3. 2 Kilim Tasarımı	108
Şekil 3. 3 Kilim Tasarımı	109
Şekil 3. 4 Kilim Tasarımı	110
Şekil 3. 5 Kilim Tasarımı	111
Şekil 3. 6 Kilim Tasarımı	112
Şekil 3. 7 Kilim Tasarımı	113

Şekil 3. 8 Kilim Tasarımı	114
Şekil 3. 9 Kilim Tasarımı	115
Şekil 3. 10 Kilim Tasarımı	116

GÖRSELLER LİSTESİ

Görsel 1. 1 “Dünyanın bilinen en eski mozağı Yozgat'ta bulundu” Cumhuriyet Gazetesi, 14.09.2021	4
Görsel 1. 2 Yozgat Müzesi’nden bir Görüntü (Selahattin Doğan) 20.03.2021	7
Görsel 1. 3 Yozgat Müzesi’nden bir Görüntü (Selahattin Doğan) 20.03.2021	7
Görsel 1. 4 Yozgat Müzesi Giriş Kısmı (Selahattin Doğan) 19.03.2021	8
Görsel 1. 5 Yozgat Müzesi Üst Kat Hol (Selahattin Doğan) 20.03.2021	10
Görsel 1. 6 Yozgat Müzesi Üst Kat Hol (Selahattin Doğan) 20.03.2021	10
Görsel 1. 7 Yozgat Müzesi Mutfak Bölümü 20.03.2021 (Selahattin Doğan)	10
Görsel 1. 8 Yozgat Müzesi Mutfak Bölümü 20.03.2021 (Selahattin Doğan)	10
Görsel 1. 9 Yozgat Müzesi İslami Eserler Salonu 20.03.2021 (Selahattin Doğan)	11
Görsel 1. 10 Yozgat Müzesi İslami Eserler Salonu 20.03.2021 (Selahattin Doğan)	11
Görsel 1. 11 Yozgat Müzesi Birinci Baş Odası 20.03.2021 (Selahattin Doğan)	11
Görsel 1. 12 Yozgat Müzesi Birinci Baş Odası 20.03.2021 (Selahattin Doğan)	11
Görsel 1. 13 Yozgat Müzesi Birinci Baş Odası Tavan Süslemeleri 20.03.2021 (Selahattin Doğan)	12
Görsel 1. 14 Yozgat Müzesi Birinci Baş Odası Tavan Süslemeleri 20.03.2021 (Selahattin Doğan)	12
Görsel 1. 15 Yozgat Müzesi İkinci Baş Odası 20.03.2021 (Selahattin Doğan)	12
Görsel 1. 16 Yozgat Müzesi İkinci Baş Odası 20.03.2021 (Selahattin Doğan)	12
Görsel 1. 17 Yozgat Müzesi Silahlar Salonu 20.03.2021 (Selahattin Doğan)	13
Görsel 1. 18 Yozgat Müzesi Silahlar Salonu 20.03.2021 (Selahattin Doğan)	13
Görsel 1. 19 Yozgat Müzesi Silahlar Salonu 20.03.2021 (Selahattin Doğan)	13
Görsel 1. 20 Yozgat Müzesi Gelin Odası 20.03.2021 (Selahattin Doğan)	13
Görsel 1. 21 Yozgat Müzesi Gelin Odası 20.03.2021 (Selahattin Doğan)	13
Görsel 1. 22 Yozgat Müzesi Gelin Odasında Bulunan Dokuma Tezgâhı 20.03.2021 (Selahattin Doğan)	14
Görsel 1. 23 Yozgat Müzesi İçerisinde Araştırma 12.03.2021 (Selahattin Doğan)	14
Görsel 1. 24 Yozgat Müzesi İçerisinde Araştırma 12.03.2021 (Selahattin Doğan)	14
Görsel 1. 25 Yozgat Müzesinde Bulunan Çalma Nakışlı Kilim Örneği 12.03.2021 (Selahattin Doğan)	16
Görsel 1. 26 Yozgat Müzesinde Bulunan Heybe Örneği 24.02.2021 (Selahattin Doğan)	16
Görsel 1. 27 Yozgat Müzesinde Bulunan Yama Yapılmış Yastık Yüzü Örneği 13.03.2021 (Selahattin Doğan)	17

Görsel 2. 1 Yastık Yüzü 1. Görseli	21
Görsel 2. 2 Yastık Yüzü 2. Görseli	23
Görsel 2. 3 Yastık Yüzü 3. Görseli	25
Görsel 2. 4 Yastık Yüzü 4. Görseli	27
Görsel 2. 5 Yastık Yüzü 5. Görseli	29
Görsel 2. 6 Yastık Yüzü 6. Görseli	31
Görsel 2. 7 Yastık Yüzü 7. Görseli	33
Görsel 2. 8 Yastık Yüzü 8. Görseli	35
Görsel 2. 9 Yastık Yüzü 9. Görseli	37
Görsel 2. 10 Yastık Yüzü 10. Görseli	39
Görsel 2. 11 Yastık Yüzü 11. Görseli	41
Görsel 2. 12 Yastık Yüzü 12. Görseli	43
Görsel 2. 13 Heybe 1. Görseli	50
Görsel 2. 14 Heybe 2. Görseli	52
Görsel 2. 15 Heybe 3. Görseli	54
Görsel 2. 16 Heybe 4. Görseli	56
Görsel 2. 17 Heybe 5. Görseli	58
Görsel 2. 18 Heybe 6. Görseli	60
Görsel 2. 19 Heybe 7. Görseli	62
Görsel 2. 20 Heybe 8. Görseli	64
Görsel 2. 21 Heybe 9. Görseli	66
Görsel 2. 22 Heybe 10. Görseli	68
Görsel 2. 23 Heybe 11. Görseli	70
Görsel 2. 24 Heybe 12. Görseli	72

Görsel 2. 25 Kilim 1. Görseli	79
Görsel 2. 26 Kilim 2. Görseli	81
Görsel 2. 27 Kilim 3. Görseli	83
Görsel 2. 28 Kilim 4. Görseli	85
Görsel 2. 29 Kilim 5. Görseli	87
Görsel 2. 30 Kilim 6. Görseli	89
Görsel 2. 31 Kilim 7. Görseli	91
Görsel 2. 32 Kilim 8. Görseli	93
Görsel 2. 33 Kilim 9. Görseli	95
Görsel 2. 34 Kilim 10. Görseli	97
Görsel 2. 35 Kilim 11. Görseli	99
Görsel 2. 36 Kilim 12. Görseli	101

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 2. 1 Kimlik Formu 1	20
Tablo 2. 2 Kimlik Formu 2	22
Tablo 2. 3 Kimlik Formu 3	24
Tablo 2. 4 Kimlik Formu 4	26
Tablo 2. 5 Kimlik Formu 5	28
Tablo 2. 6 Kimlik Formu 6	30
Tablo 2. 7 Kimlik Formu 7	32
Tablo 2. 8 Kimlik Formu 8	34
Tablo 2. 9 Kimlik Formu 9	36
Tablo 2. 10 Kimlik Formu 10.....	38
Tablo 2. 11 Kimlik Formu 11.....	40
Tablo 2. 12 Kimlik Formu 12.....	42
Tablo 2. 13 Kimlik Formu 13.....	49
Tablo 2. 14 Kimlik Formu 14.....	51
Tablo 2. 15 Kimlik Formu 15.....	53
Tablo 2. 16 Kimlik Formu 16.....	55
Tablo 2. 17 Kimlik Formu 17.....	57
Tablo 2. 18 Kimlik Formu 18.....	59
Tablo 2. 19 Kimlik Formu 19.....	61
Tablo 2. 20 Kimlik Formu 20.....	63
Tablo 2. 21 Kimlik Formu 21.....	65
Tablo 2. 22 Kimlik Formu 22.....	67
Tablo 2. 23 Kimlik Formu 23.....	69
Tablo 2. 24 Kimlik Formu 24.....	71
Tablo 2. 25 Kimlik Formu 25.....	78
Tablo 2. 26 Kimlik Formu 26.....	80
Tablo 2. 27 Kimlik Formu 27.....	82
Tablo 2. 28 Kimlik Formu 28.....	84
Tablo 2. 29 Kimlik Formu 29.....	86
Tablo 2. 30 Kimlik Formu 30.....	88
Tablo 2. 31 Kimlik Formu 31.....	90
Tablo 2. 32 Kimlik Formu 32.....	92
Tablo 2. 33 Kimlik Formu 33.....	94
Tablo 2. 34 Kimlik Formu 34.....	96
Tablo 2. 35 Kimlik Formu 35.....	98
Tablo 2. 36 Kimlik Formu 36.....	100

GİRİŞ

Anadolu'nun birçok yerinde de olduğu gibi Yozgat'ta kültürünü zamanla yitirmeye başlamıştır. Gelenekleri, yöre ağzı, yöresel lezzetleri ve yöreye özgü dokumaları gün geçtikçe modernleşme adı altında kaybolmaktadır. Bu kaybı engellemek adına Yozgat, birçok kurs merkezi açarak yöreye özgü dokumaların kompozisyon, desen ve renk özelliklerini değiştirmeden öğrencilere hem dokuma sanatını hem de yöre kültürünü benimsetmeye çalışmaktadır. Bunun yanı sıra Yozgat Müzesi ve birçok konakta Yozgat kültürüne ait dokumaları ve Yozgat'ta yapılmış kazı çalışmaları sonucu bulunan eserleri sergilemektedir.

Araştırma kapsamında incelenen dokumalar daha önce incelenmemiş ve müzede bulunan dokumalar çoğunlukla depolarda barındırılmaktadır. Bu dokumaların gün yüzüne çıkması ve kullanılan desen, renk ve kompozisyon özelliklerinin gelecek nesle aktarılması için yapılan bu çalışmada incelenen dokumalarda kullanılan kompozisyon özelliklerinin ve motif kullanımlarının günümüz tasarımları ile hem geleceğe yöre hakkında ışık tutmak hem de yok olmanın eşiğinde bulunan bir sanatın sürdürülebilirliği için tasarım çalışmaları yapılarak yurtdışından alınan tasarımlardansa, Anadolu ya has olan ve hikayeleri bulunan dokumaların Türk tasarımcılar tarafından kullanılması kültürü ve bu sanatı ayakta tutması amaçlanmıştır.

Gerek Türkmenlerin gerekse yöre halkının dokumuş olduğu kilim, heybe ve yastık yüzleri genel olarak incelendiğinde yöreye has olan belli başlı motifler(yanırlar) dikkat çekmektedir. Yozgat'taki dokumalarda da karşımıza çıkan bu motifler yöre halkının yöresel isimlendirmeleri ile bilinmektedir. Gerek renk kullanımı gerekse kompozisyon düzeni olarak ele alındığında, çevre şehirlerden etkilenme olduğu görülmektedir. Uzun bir dönem göç veren ve alan bir şehir olması sebebi ile yöreye birçok farklı yörenin dokumaları da ulaşmış olup bunun yanı sıra diğer yörelerin dokumalarından bir etkilenmede söz konusudur. Ağırlıklı olarak kilim, yastık yüzü ve heybe dokumaları dokunmuş olan Yozgat'ta halı dokumaları nadiren görülmektedir.

Yozgat Müzesi envanterinde bulunan yöre kilimleri, heybe ve yastık yüzlerinin desen, renk ve kompozisyon özellikleri katalog haline getirilmesi hedeflenmektedir.

Yapılan araştırma sonucunda bu dokumalarda bulunan motif, renk ve kompozisyon tespitleri göz önünde bulundurularak güncel tasarımların yapılması planlanmıştır.

Araştırma kapsamında 2019 yılının Haziran ayı itibari ile 2020 yılının Kasım ayları arasında bir çok kez Yozgat'taki önceden belirlenen il, ilçe ve köylere gidilerek yöreye has olan dokumalar incelenmiştir. 2020-2021 yılları arasında ise Yozgat ili içerisinde yer alan Yozgat Müzesi yetkilileri ile görüşülerek müze envanterinde bulunan dokumaların incelenmesi için gerekli izinlerin alınması ile Müze envanterinin içerisinde yer alan eserler tek tek incelenmiştir. Bu doğrultuda araştırma kapsamında incelenmiş olan dokuma örneklerinde muhafaza ediş şeklinin kötü durumda olması dokumaların yıpranmaya başlaması ve bu dokumaların gelecek nesillere ulaşmaması gibi senaryoların olması ihtimali göz önüne alınarak tez araştırmasına başlanmıştır.

Yozgat Müzesi, Yozgat merkez de bulunan Nizamoğlu Konağında hizmet vermektedir. Konağın bir müze için küçük olması en başta dokumaların düzgün muhafaza edilememesine ve sergilenememesine yol açmaktadır. Müze depolarında üst üste konularak muhafaza edilen dokumaların birçoğu güve ve güneş görmemeye dayalı olarak mukavemeti düşmekte ve giderek hasar almaya devam etmektedir. Müze çalışanları ve Yozgat Müzesi Müdür V. Ömer YILMAZ' ın verdiği bilgi doğrultusunda kısıtlı alan olması ve yeterli görevlinin bulunmaması en büyük etkindir.

1. BÖLÜM: YOZGAT ve YOZGAT MÜZESİ HAKKINDA BİLGİ

1.1. Yozgat'ın Tarihi

Anadolu'nun merkezinde bulunan Yozgat'ın, yerleşim alanı çok eskilere gitmemesine rağmen yöre ilçe ve köyleriyle değişik ulus ve milletlere ev sahipliği yapmıştır. Oğuzların "Bozok" koluna mensup olan Türkmenlerin bu bölgeye yerleşmesi sonucunda yöre "Bozok" adı ile anılmıştır. 17. Yy. da Bozok ismi yavaş yavaş yerini "Yozgat" ismine bırakmıştır. Yozgat" adının menşei konusunda ise, değişik söylentiler ileri sürülmektedir:

"Bir rivayete göre, Yozgat Saray Köyü'nden (bugün itibariyle kasaba) itibaren aşağıdan yukarıya doğru kat kat yükselmektedir. Bu kat kat yükselişinden ve rakımının yüksekliğinden dolayı önceleri "Yüz kat" denmiş, zamanla bu isim söylene söylene "Yozgat" halini almıştır. Diğer bir rivayete göre; Aşiret Reisi Ömer Cabbar Ağa'nın yüzü çopurdu. Bu yüzden kendisine Çopur veya Çapar Koca derlerdi. Söylentiye göre Cabbar Ağa, sürülerini bir yaz günü yaylakta otlatırken karşısına Hızır (AS) çıkıyor ve davar sahibi Cabbar Ağa'dan içmek için süt istiyor. Güler yüzlü Ömer Ağa hemen misafirine ikramda kusur etmeyerek, gönül hoşluğu ile sütü ikram eder. Hızır (AS) sütü içtikten sonra çok memnun kalır ve Cabbar Ağa'ya "Çobanoğlu, yozuna yoz katılsın, memleketinin adı Yoz-Kat olsun" diyor. Bu sözü söyleyerek kayboluyor. Temeli böyle olan Yoz-Kat söylene söylene Yozgat halini alıyor. İsmi kaynağı hakkında her ne kadar tatmin edici bir bilgi yoksa da uzun yıllar bu havalinin böyle anıldığı bilinmektedir." (<http://www.yozgat.gov.tr/> Erişim Tarihi:11.11.2020)

İl merkezinin kuruluşu MS. 16.yy'a denk gelmektedir. 1560 yıllarında Bozok ismi ile kaynaklara geçmiştir. Bozok ismi, 16.yy'da buraya yerleşmeye başlayan Bozok Türkmenleri tarafından verilmiştir. Yozgat ismi ise 1927 yılında T.B.M.M kararıyla verilmiştir. (<https://www.yozgat.bel.tr/tarihce> Erişim Tarihi: 10.05.2021)

Yozgat tarihinin çok yeni olması, il ve çevresinin antik dönemde yerleşim görmediği anlamına gelmemektedir. Nitekim bölge çok eski devirlerden günümüze kadar yerleşim görmüştür. Bu, bölgede yapılan birçok araştırmalar sonucu kanıtlanmıştır. Günümüzde de devam etmekte olan birçok arkeolojik kazı çalışmaları bunu doğrular niteliktedir.

Görsel 1. 1“Dünyanın bilinen en eski mozaïği Yozgat'ta bulundu” (<https://www.cumhuriyet.com.tr/> Erişim Tarihi 14.09.2021)

Bunun yanı sıra birçok araştırma ve eski kaynaklar bu düşüncęyi doğrular niteliktedir.

“Yozgat ili, tahminen 5000 yıllık bir geçmişe sahiptir. Yozgat çevresinde ilk siyasi birliğini kuran devlet Hititlerdir. Hititler döneminde, bugün Çorum sınırları içinde bulunan Hattuşaş antik şehri kurulmuştur. Osmanlı son döneminde Bozok Sancağı olarak geçmektedir.”(<http://www.tbmm.gov.tr/eyayin/GAZETELER/WEB/KUTUPHANEDE%20BULUNAN%20DIJITAL%20KAYNAKLAR/KITAPLAR/EHT/197102615%20COGRAFYA-I%20MUFASSAL-MEMALIK-I%20OSMANIYE%20%28EHT%29/197102615.pdf> Erişim Tarihi 19/03/2021)

Günümüzde Yozgat ve komşu yörelerin Osmanlı Türkleri devrindeki adı Boz-ok'tur. Burası Osmanlı öncesi Kara Tatar Türkleri ve az oranda Moğol topluluğunun yaşadığı bir yer idi. Ankara Savaşı'ndan sonra Türkistan hakanı Timur, buradaki Türk ve Moğol topluluklarını Orta Asya'ya taşımıştır. 15. asrın başında Boz-Ok Türkmenleri, Dulkadırlı Türkmenleri adıyla burayı yurt tuttular. Gedük: Kara-Yahyalu, Delü-Alilü, Ağcalu (en mühim obası: Hacılar), Ağça-Koyunlu (Dulkadırlı'dan), Şam BAYadı (Dulkadırlı'dan), Kara-Taş: Ali Beğlü, Ağçalu, Tecirlü (Dulkadırlı'dan), Kızıl-Kocalu (başlıca oymaklarından: Ali Şarlu). Ak-Dağ: Karalu, Kırklı, Hisar-Beglü, Kızıl-Kocalu, Sevgülen (en büyük oymağı: Saru-Halillu). Boğazlayan: Çiçeklü, Kulağuzlu. İli-Su: Tatar Türkleri, Arslan-Beglü, Ağçalu. Sorgun: Zakırlı, Kızıl-Kocalu. Bunlardan işaret edilmeyen birçok oymak da Dulkadırlı'dan idiler. (Sümer F. 2017; s.178-179)

Anadolu'nun merkezinde kalan bir şehir olarak uzun yıllar hiçbir savaş görmemesi sebebi ile şehir içerisinde savunma amacı ile yapılmış bir yapıt bulunmamaktadır.

Yozgat Anadolu içerisinde düşman işgaline uğramayan tek şehirdir. Bu sebep ile şehir içerisinde ne bir kale ne de savunma amaçlı yapılmış bir yapıt bulunmaktadır. Konum olarak Türkiye'nin ortasında bulunması ve düşmanların giremediği tek şehir olması sebebi ile Atatürk'ün başkent olarak düşündüğü ilk şehirdir.

1.2. Yozgat'ın Coğrafyası

İç Anadolu'nun Orta Kızılırmak bölümünde yer alan bir ilimizdir. Yozgat şehri, Bozok yaylasının yüksek tepelerinden birinin eteğine kurulmuştur.

Şekil 1. 1 Yozgat Haritası (yozgatsydv.gov.tr Erişim Tarihi 16.08.2021)

Yozgat, İç Anadolu Bölgesinin Orta Kızılırmak bölümünde yer almaktadır. Coğrafi konum olarak kuzeyinde Çorum, Amasya ve Tokat, doğusunda Sivas, batısında Kırıkkale ve Kırşehir, güneyinde Kayseri ve Nevşehir illeri ile çevrilidir. Göller hariç yüzölçümü 14.072 km² olan Yozgat'ın, deniz seviyesinden ortalama

yüksekliği 1.300 metredir. Yozgat, idari olarak 13 ilçe, 65 belde ve 575 köyden oluşmaktadır. (Yozgat Kent Tarihi, Yozgat Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2005, s.5)

“Yozgat doğudan Sivas; güneyden Kayseri, Nevşehir, Kırşehir; batıdan Kırıkkale; kuzeyden ise Amasya, Çorum ve Tokat illeri ile çevrili olup, 34° 05’ - 36° 10’ doğu meridyenleri ile 38° 40’ - 40° 18’ kuzey paralelleri arasında yer alır. Deniz seviyesinden 1300 metre yükseklikte olup 1 412 300 Hektar toprağa sahiptir. 81 İl arasında toprak genişliği bakımından 15. sırayı alır. İlin doğudan batıya gidildikçe yüksekliği azalır. İl’in en doğusu ile en batısı arasında 20 050 boylam (meridyen) farkı olup, yerel saat farkı 8’ 20” dir. Kuzeyi ile güneyi arasında ise, 10 38’lik enlem (paralel) farkı varır. Ancak, fark az olduğundan iklim üzerinde önemli bir etki yaratmamıştır. İlin, doğu - batı uç noktaları arasındaki kuş uçuşu uzaklık 216 km, kuzey - güney uç noktaları arasındaki uzaklık 144 km. dir. Yozgat, alan bakımından Türkiye’nin 15. İlidir. İlin; izdüşüm alanı (km²) 13 597, gerçek alanı ise 14 123 km² dir.” (<https://yozgat.tarimorman.gov.tr/Menu/25/Yozgat-Tanitim> Erişim Tarihi 12.11.2020)

Yozgat ili merkez ilçe dâhil 14 tane ilçesi vardır. Bunlar; Merkez, Akdağmadeni, Aydıncık, Boğazlıyan, Çandır, Çayıralan, Çekerek, Kadışehri, Saraykent, Sarıkaya, Sorgun, Şefaati, Yerköy ve Yenifakılı ilçesidir (Yozgat 1991 İl Yıllığı).

Akdağmadeni çevresindeki orman ve yaylalar, bitki örtüsü, su kaynaklarıyla cenneti andırır. Akdağ ormanları, av meraklılarının da uğrak yeridir. Aynı şekilde Yerköy-Şefaati arasındaki Karanlıkdere, bağları –bahçeleri, yabani hayvanları ile görenlerin hayranlığını kazanır. Çekerek ve Delice çayları civarındaki mesire yerleri. Çayıralan Ormanları, Sarıkaya, Sorgun ve Yerköy Kaplıcaları; ziyaret edilmeye değer dinlenme yerleri ve şifa merkezidir.

Yozgat jeolojik açıdan incelendiğinde Tersiyer yani 3. (III.) zamanda oluşmuştur. Bunu kanıtlayacak Yozgat merkez yerleşiminin kuzeyinde 1530 mt. yüksekliğindeki Nohutlu Tepesi'nde bulunan taş parçası gösterilebilir (Yozgat 1991 İl Yıllığı).

Nüfus bakımından kaynaklanan çeşitlilikler, toplumsal ilişkilerde kısıtlayıcı etkiler yaratmıştır. 1950 sonlarındaki göçler, 1960’larda yoğunlaşan kentleşme eğilimleri bu yapıyı da etkilemiştir. İnançlardaki yaşam farklılıklarının ve geleneklerin, günlük

maddi yaşam koşulları ve yaygınlaşan çağdaş değerlerle yeniden biçimlenmeye yöneldiği gözlenmektedir. Bu değişim kırsal kesimde daha yavaş olmaktadır.

(<http://www.yozgat.pol.tr/%C4%B0limiz%20Yozgat/Folklor/Folklor.htm> Erişim Tarihi 09.12.2020)

1.3. Yozgat Müzesi'nin Tarihi

Müzede hem etnografik eserler hem de arkeolojik kalıntılar bulunmaktadır. Etnografik eserler arasında el yazması eserler yöresel kıyafet, dokumalar, mutfak aletleri ve günlük kullanım eşyaları, tahtadan eşyalar ve silahlar bulunmaktadır. Bunun yanı sıra günümüzde devam eden kazı çalışmaları ve bu çalışmalarda tespiti yapılan heykeller, lahitler, sikkeler, kaşeler ve arkeolojik bölgelere yapılan yazıtlarda vardır. Müzede 2800'in üstünde etnografik ve 1640 adet arkeolojik eser bulunmaktadır. (Ömer Yılmaz ile kişisel iletişim, 23.03.2021)

Görsel 1. 2 Yozgat Müzesi'nden bir Görüntü (Selahattin Doğan) 20.03.2021

Görsel 1. 3 Yozgat Müzesi'nden bir Görüntü (Selahattin Doğan) 20.03.2021

Müze bilgileri: Adres: İstanbulluoğlu Mahallesi Müze Caddesi, No:19 Merkez / YOZGAT

Yozgat müzesi şehrin merkezinde yer alan Nizamoğlu Konağı'nın müzeye çevrilmesi ile oluşturulmuştur. Müze 1985 yılında faaliyet göstermeye başlamış ve günümüzde halen ücretsiz olarak ziyaretçilerini beklemektedir.

Yozgat Müzesi, Nizamoğlu Konağında hizmet vermektedir. Konak 19. yüzyılda gayrimüslim bir Osmanlı vatandaşı tarafından yaptırılmış, daha sonra Nizamoğlu ailesi tarafından satın alınmıştır. Bu aileye izafeten Nizamoğlu Konağı ismiyle tanınmıştır. Konak 1871 yılında tamamlanmıştır. Zemin katta kısmen taş duvarlı olan

binanın diğer kısımları ahşaptır. Konakta, 1970’li yıllara kadar Nizamoğlu ailesi oturmuştur. Bu yıllarda bir dönem bina Kız Sanat Okulu, bir dönem tekel binası olarak kullanılmıştır. 1979 yılında bina kamulaştırılmıştır.1985’te Müze olarak açılmıştır. <https://kvmgm.ktb.gov.tr/TR-44147/yozyat-muze-mudurlugu.html> Erişim Tarihi: 22.11.2020)

Yozgat Müzesi 1871 yılında yapılmış olup, uzun yıllar konut olarak kullanılmıştır. Bir dönem “Kız Sanat Okulu ve bir dönem de “Tekel Deposu” olarak hizmet vermiştir. Konak olarak kullanıldığı sıralarda Gayri Menkul Eski Eserler Yüksek Kurulu Başkanlığınca 1975 yılında korunması gerekli eserler kapsamına alınmıştır. Yozgat Merkez İstanbulluoğlu Mahallesi’nde yer alan ve 1979 yılında kamulaştırılan Konak büyük bir onarım sonrası 1985 yılında “Müze” olarak hizmete girmiştir. Nizamoğlu Konağı’ olarak bilinen bina günümüzde birçok esere ev sahipliği yapmaktadır.

Nizamoğlu Konağı esas itibarıyla bir Etnografya Müzesi olarak açılmıştır. 1985 yılından 2008 yılına kadar Yozgat Müzesi etnografik teşhir özelliklerini korumuş, son yapılan düzenlemelerle ilin arkeolojik potansiyelini yansıtan üç salon ziyaretçilerin beğenisine açılmıştır. (<https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/yozyat/gezilecekyer/yozyat-muzesi> Erişim Tarihi: 25.11.2020)

Müze içerisinde giriş katında İslami Eserler Salonu, Depo, Seminer salonu, Hitit Salonu, Mercimektepe Salonu ve idare gibi odalar bulunurken, 2.kat tamamen eserlerin bulunduğu odalarla ve hol kısmı ile ziyaretçilere sergilenmektedir. Birinci ve İkinci Baş oda dışında Gelin odası, Silah odası, Kerkenez Salonu ve eski tarihlerden günümüze gelen mutfak araç-gereçlerinin sergilendiği mutfak bölümü bulunmaktadır.

Görsel 1. 4 Yozgat Müzesi Giriş Kısmı (Selahattin Doğan) 19.03.2021

Giriş katında bulunan ve günümüzde Seminer Salonu haline getirilen oda Nizamoğlu ailesi tarafından kiler olarak kullanılmıştır. Giriş sofası olarak adlandırılan ilk katta seminer odasının iki tarafında ikişer oda olmak üzere toplam 5 oda bulunmaktadır.

Etnografik Eserler Bölümü 1985 yılında ziyarete açılan Müzede 2802' adet etnografik eser bulunmaktadır. Etnografik eserler genelde Osmanlının son Dönemleri ve Cumhuriyetin ilk yıllarına ait erkek ve bayan giyim kuşam eşyaları, mutfak eşyaları, çeşitli silahlar, ahşap malzemeler, kilim ve halı dokumalar, el yazma eserler, sancak gibi eserlerden oluşmaktadır. (Ömer Yılmaz ile kişisel iletişim, 22.03.2021)

Konağın giriş katında bulunan dört salonda Yozgat'ta yapılan kazı çalışmaları sonucu ortaya çıkan arkeolojik eserler sergilenmektedir. Diğer salonlarda Türk-İslam Medeniyetinin meydana getirdiği tarihi değerler olan etnografik eserler bulunmaktadır. Bahçe kısmında ise yine Yozgat ve ilçelerinden gelmiş taş eserler sergilenmektedir.

Üst katta bulunan odaların 3 tanesi hem teşhir hem de depo olarak kullanılmaktadır. Bu odalarda bulunan depolar içerisinde sadece dokuma eserleri bulunmaktadır. Eserlerin dolap (yükçük) içerisinde üst üste istiflendiği gözlenmiştir.

Nizamoğlu Konağının en güzel tavan işlemleri ve resimleri ikinci katta iki odada bulunmaktadır. Boyaları ve nakışları orijinal olan odaların tavanı tamamen el işçiliği ile halı gibi süslenmiştir. Birinci oda tavan eteğindeki resimlerde konu zenginliği göze çarpmaktadır. Hz. Süleyman'ın adaleti, Hz. İsa'nın ateş içinde görülmesi, Napolyon'un savaşları, Yozgat yangını gibi. Resimlerin yapıldığı 1871 tarihi, tavanın güney eteğindeki kompozisyon içerisinde belirtilmiştir. İkinci odada ise daha çok doğa ve masal ile ilgili resimler dikkat çeker. Yaklaşık 140 yıllık geçmişi ile dimdik ayakta duran konak bugün müze olarak hizmete vererek ziyaretçilerini ağırlamaktadır. (Ömer Yılmaz ile kişisel iletişim, 23.03.2021)

Görsel 1. 5 Yozgat Müzesi Üst Kat Hol (Selahattin Doğan) 20.03.2021

Görsel 1. 6 Yozgat Müzesi Üst Kat Hol (Selahattin Doğan) 20.03.2021

Üst katta bulunan hol kısmında bir at arabası ve il içerisinde arkeolojik kazılarda bulunan yazıtlar sergilenmektedir. Ayrıca hol kısmında şamdanlar bulunmaktadır. Hol kısmında konağın arka kapısı ahşap, oyma işçiliği bulunan bir kapı olduğu gözlemlenmiştir.

Yozgat'ın eski belediye başkanlarından Salim KORKMAZ tarafından hibe edilen Aynalı Körük olarak yörede meşhur at arabası sergilenmektedir. Eyvan kısmında ise yok olmuş sivil mimari örneklerine ait süslemeli ahşap kapı ve yüklük kapıları ile camilerden getirilen şamdanlar sergilenmektedir. (Ömer Yılmaz ile kişisel iletişim, 23.03.2021)

Mutfak kısmında Konağın üst kat mutfağında, vitrinler içerisinde Selçuklu, Osmanlı ve Cumhuriyet dönemine ait porselen, seramik, bakır ve ahşap mutfak eşyaları bulunmaktadır.

Görsel 1. 7 Yozgat Müzesi Mutfak Bölümü 20.03.2021 (Selahattin Doğan)

Görsel 1. 8 Yozgat Müzesi Mutfak Bölümü 20.03.2021 (Selahattin Doğan)

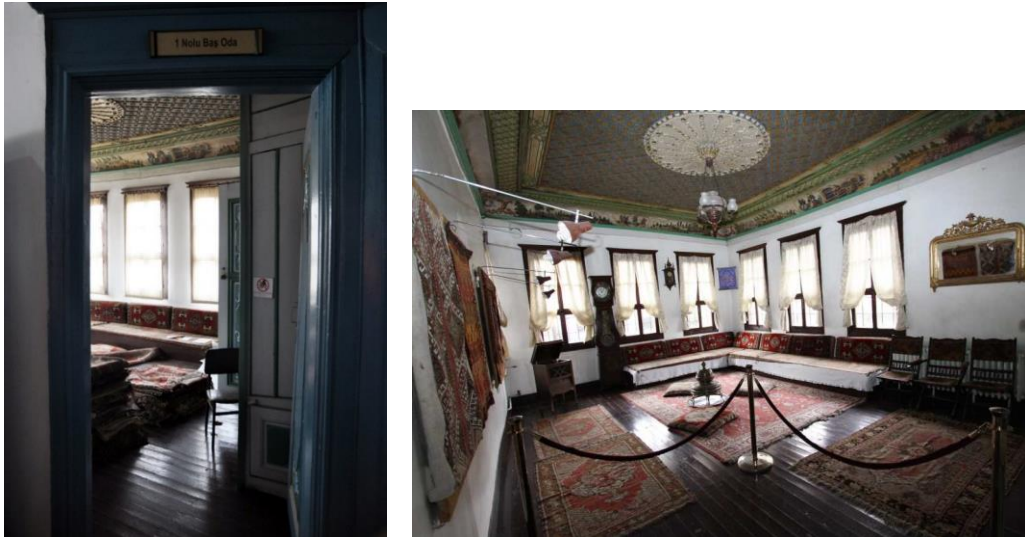
İslami Eserler Salonu'nda bir Kâbe Örtüsü parçası, tekke eşyalarının ve alem, şamdan gibi bronz eşyaların teşhir edildiği vitrinler bulunmaktadır. Teşhir edilen eserler müzenin özel olarak yaptırdığı teşhir bölmelerinde sergilenmektedir. Oda içerisinde 2 adet pencere bulunmakta olup tavan ve taban ahşaptır.

Görsel 1. 9 Yozgat Müzesi İslami Eserler Salonu 20.03.2021 (Selahattin Doğan)

Görsel 1. 10 Yozgat Müzesi İslami Eserler Salonu 20.03.2021 (Selahattin Doğan)

Birinci Baş Oda'da üst katın güney-batı köşesinde bulunan bu salon orijinal kullanımına uygun şekilde düzenlenmiştir. Sedirler üzerinde bedri yastıklar, mangal, ayaklı büyük bir saat, gramofon, halı ve kilimlerle döşenmiştir.

Görsel 1. 11 Yozgat Müzesi Birinci Baş Odası 20.03.2021 (Selahattin Doğan)

Görsel 1. 12 Yozgat Müzesi Birinci Baş Odası 20.03.2021 (Selahattin Doğan)

Birinci ve ikinci baş oda da bulunan tavan süslemesi konak içerisindeki en detaylı yapılmış olan tavanlardır. Tavan ahşap işçiliği ile yapılmıştır. Bunun yanı sıra Birinci oda tavan eteğindeki resimlerde konu zenginliği göze çarpmaktadır. Hz. Süleyman'ın adaleti, Hz. İsa'nın ateş içinde görülmesi, Napolyon'un savaşları, Yozgat yangını gibi birçok konuya dair resimler gözlemlenmiştir. Resimlerin yapıldığı 1871 tarihi, tavanın güney eteğindeki kompozisyon içerisinde belirtilmiştir. İkinci odada ise daha çok doğa ve masal ile ilgili resimler dikkat çeker. Bu resimlerin gayrimüslim kişiler tarafından yaptırıldığı düşünülmektedir.

Görsel 1. 13 Yozgat Müzesi Birinci Baş Odası Tavan Süslemeleri 20.03.2021 (Selahattin Doğan)

Görsel 1. 14 Yozgat Müzesi Birinci Baş Odası Tavan Süslemeleri 20.03.2021 (Selahattin Doğan)

İkinci Baş Oda'da üst katın güney-doğu köşesinde bulunan bu salon da orijinal kullanımına uygun bir teşhire sahiptir. Salonda Yozgat Lisesinden getirilen 19. yüzyıl sonuna ait bir org da bulunmaktadır. Ayrıca içeride bulunan dolaplarda dokumaların bir bölümünü muhafaza edilmektedir.

Görsel 1. 15 Yozgat Müzesi İkinci Baş Odası 20.03.2021 (Selahattin Doğan)

Görsel 1. 16 Yozgat Müzesi İkinci Baş Odası 20.03.2021 (Selahattin Doğan)

Silahlar Odası'nda 18. ve 19. yüzyılda kullanılmış çakmaklı tüfek, el yapımı Karadağ tabancalar, kılıçlar ve çeşitli harp malzemeleri ile ahşap ve bronz ünik eserler vitrinlerde sergilenmektedir.

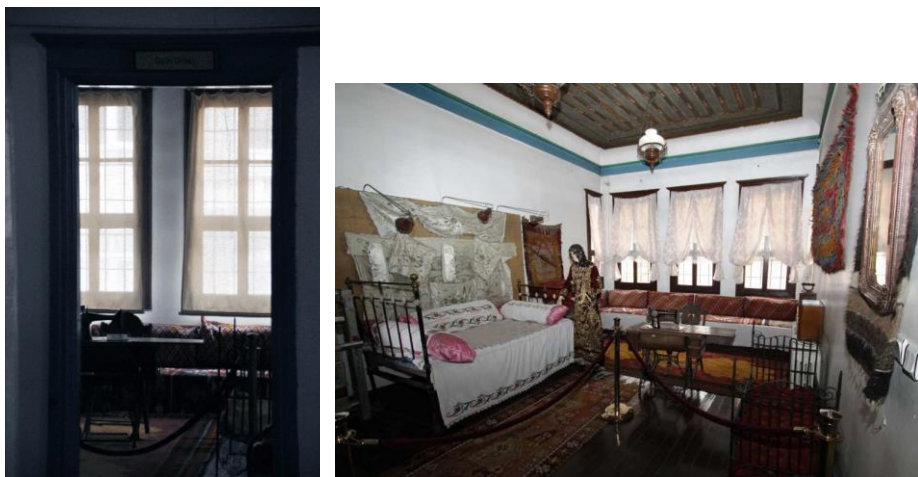

Görsel 1. 17 Yozgat Müzesi Silahlar Salonu 20.03.2021 (Selahattin Doğan)

Görsel 1. 18 Yozgat Müzesi Silahlar Salonu 20.03.2021 (Selahattin Doğan)

Görsel 1. 19 Yozgat Müzesi Silahlar Salonu 20.03.2021 (Selahattin Doğan)

Gelin Odası'nda pirinç bir karyola, dikiş makinesi, beşikler, ahşap sandıklar kilim, dokuma tezgâhı ve nakışlar ile 19. yüzyıla ait bir gelin odası bu salon ile günümüze aktarılmıştır.

Görsel 1. 20 Yozgat Müzesi Gelin Odası 20.03.2021 (Selahattin Doğan)

Görsel 1. 21 Yozgat Müzesi Gelin Odası 20.03.2021 (Selahattin Doğan)

Gelin odasında yöredeki bir gelinin odası olacak şekilde eserler düzenlendiği için içeride bulunan eserler arasında dokuma tezgâhı, dikiş makinası gibi dönemin gelinlerinin kullandığı araç-gereçlerde bulunmaktadır.

Görsel 1. 22 Yozgat Müzesi Gelin Odasında Bulunan Dokuma Tezgâhı 20.03.2021 (Selahattin Doğan)

Müze içerisinde etnografik eserlerin sergilendiği odalar dışında arkeolojik eserlerinde sergilendiği teşhir odaları bulunmaktadır. Bu odalar; Mercimektepe Salonu, Hitit Salonu, Lahitler Salonu ve Kerkenez Salonudur.

1.4. Yozgat Müzesi'nde Bulunan Dokumalar

Araştırma kapsamında 2019 yılının Haziran ayı itibarı ile 2020 yılının Ağustos ayları arasında bir çok kez Yozgat'taki il, ilçe ve köylere gidilerek yöreye has olan dokumalar incelenmiştir. 2020-2021 yılları arasında ise Yozgat Müzesi yetkilileri ile görüşülerek müze içerisinde araştırma yapılması adına gerekli tüm izinler alınmıştır. Bu doğrultuda dokuma örneklerinde muhafaza ediliş şeklinin, envantere girilmiş olan bilgilerin ve dokumaların desen, renk ve kompozisyon özelliklerinin incelenerek yeni önerilere açık olduğu gözlemlenmiştir.

Görsel 1. 23 Yozgat Müzesi İçerisinde Araştırma 12.03.2021 (Samed Muhammed DUYGULU)

Görsel 1. 24 Yozgat Müzesi İçerisinde Araştırma 12.03.2021 (Samed Muhammed DUYGULU)

Yozgat ve çevresindeki illerden gerek satın alma ile gerek bağış olarak getirilmiş olan kilim, heybe ve yastık yüzü dokumalarının birkaçı müze içerisindeki odalarda teşhir olarak sergilenirken bazıları birinci ve ikinci baş oda olarak adlandırılan odalarda bulunan dolaplarda (yüklerde) üst üste depolanarak muhafaza edilmektedir.

Dokumaların çoğu genel olarak 1900' lü yılların sonuna doğru müzeye gelmiş ve en son 2010 yılında envanter düzenlenmiştir. Düzenlenen envanterde dokuma isimlerinin ve açıklamalarının yanlış belirtildiği görülmüş ve tez araştırması sonucunda bu düzeltmelerin yapılması için eserlerin katalog çalışması yapılmıştır. Müze çalışanları ile yapılan sözlü görüşmeler sırasında bu eserler geldikleri günden bu yana sadece birkaç kere kontrol amaçlı depolardan çıkarıldığı belirtilmiştir.

Dokumalarda çoğunlukla kilim, cicim, zili, yastık yüzü, heybe ve yastık yüzü dokumaları envanter içerisinde bulunurken nadir olarak halı dokumaları da gözlemlenmiştir. Fakat dokuma isimleri kataloglarda dokumanın özelliklerinden bağımsız isimler ile yazılmıştır.

Yozgat dokumalarında genel olarak mavi, kırmızı, sarı, beyaz ve yeşil renkler yoğunluktadır. Çoğunlukla kullanılan motifler ise birçok yörede bilinen adları ile pıtrak, göz, su yolu gibi geometrik desenlerdir. Dokumlarda iplik kullanımı yün ve pamuk olarak görülmektedir. Özellikle Heybelerde görülen pamuk, desen ipliği olarak kullanılmıştır.

“XVIII. Yüzyılda dokunduğunu tahmin ettiğimiz kilim ve diğer düz dokuma yaygılar yün malzemelidir. Bitkisel ve doğal boyalarla renklendirilmiştir. Kırmızı, mavi, yeşil, sarı ve beyaz renkler hakimdir. Halkın günümüzde “culfalık” tabir ettiği tezgâhlarda dokundukları yaşlı dokuyucuların ifadelerinden anlaşılmaktadır. Desenleri genellikle geometrik karakterlidir. Kenarları, günümüzde merkeze bağlı köylerde “gıvrım”, Boğazlıyan çevresinde “kenarının suyu” diye anılan, bir ters bir düz yerleştirilmiş üçgen şekilli desenlerle, zeminleri ise, yine aynı çevrelerde “iskembi (iskemle) pıtrağı” adı verilen motifler, Sorgun civarında “beldari” denilen elibeline desenleriyle süslüdür.” (Deniz, 1990, s.6)

Bunun yanı sıra Aysen Soysaldı' nın makalesinde yer alan Yozgat'a ait olan başka bir dokuma çeşidi ise çalma kilimidir.

“Çalma Nakışlı Atkı Yüzlü Kilimler; Yörede çalma nakışlı kilim, çul, çalma nakışlı çul gibi teknik isimlendirmeler ve bu yaygılar yatay şeritli oldukları için yollu kilim gibi isimler de verilmektedir. Bu kilimler genellikle günlük yaygı veya duvar kilimi olarak kullanılan, yekpare dokunmuş kilimlerdir.” (Soysaldı, 2009, s.469)

Görsel 1. 25 Yozgat Müzesinde Bulunan Çalma Nakışlı Kilim Örneği 12.03.2021 (Selahattin Doğan)

Kilim dokumalarının yanı sıra heybe ve yastık yüzü dokumaları da müze içerisinde sergilenmektedir. Bu dokumalarda ise genel olarak kilim, cicim ve zili teknikleri ile dokunmuş örnekler görülmektedir.

Görsel 1. 26 Yozgat Müzesinde Bulunan Heybe Örneği 24.02.2021 (Selahattin Doğan)

İncelenen heybe ve yastık yüzü örneklerinde genel olarak bir yıpranma söz konusudur. Bu sebeple bazı örneklerde kumaş parçaları ile veya başka bir kilim ile yama yapıldığı görülmektedir.

Görsel 1. 27 Yozgat Müzesinde Bulunan Yama Yapılmış Yastık Yüzü Örneği 13.03.2021 (Selahattin Doğan)

Dokumalarda en çok kullanılan iskemi bıtırağı (pıtrak), göz, çengel (s), bukağı, bodu ayağı(kaz ayağı) beldari(gebe kadın, eli böğründe, elibeline) ve gıvrım (sığır sidiği, kenarının suyu, su yolu) olarak bilinen motiflerdir. Motiflerin yörede bir çok isimlendirmeye sahip olduğu gözlemlenmiştir. Bunlardan en belirgin olanı birçok yörede elibeline ismi ile bilinen doğurganlığın ve verimliliğin sembolü olan yörede de “beldari, eliböğründe ve gebe kadın isimlendirmeleri ile karşımıza çıkmaktadır. Bu kadar çok isimlendirmeye sahip olması çevre illerden etkilenmeye bağlı olduğu ve ilçelere göre farklı isimlendirme kullanıldığı tespit edilmiştir. Örneğin; Sorgun ilçesinde motife “beldari” denirken, Sarıkaya ilçesinde “eliböğründe” ismi ile dokumalara yansıtılmıştır. Fakat genel olarak bakıldığında motif isim açısından farklılıklar gösterse de desen ve anlam olarak bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

Yozgat Müzesi envanterinde bulunan kilim, heybe ve yastık yüzü dokumalarının içerisinde günümüze sağlam olarak ulaşan 34 kilim, 24 heybe ve 34 yastık yüzü bulunmaktadır. Bu dokumaların her birinden örnek olarak 12 adet incelenerek katalog haline getirilmiştir.

Yapılan katalog çalışmasında müze envanterinde bulunan eser isimlerinin, ölçü ve dokumanın genel açıklamasında düzenlemeler yapılmıştır. Katalogda yer alan eserlerin incelendikten sonra literatür ve alan araştırmasında bulunan tespitler doğrultusunda karşılaştırma yapılarak düzenlenen bu katalog çalışmasında her dokuma türünden 12 adet sergilenmiş olup bu eserlerin desen, renk ve kompozisyon açısından özellikleri genel olarak açıklanmış ve diğer yöre dokumalarında kullanılan motif, renk ve kompozisyon açısından karşılaştırılmıştır.

Dokumaların incelenmesi sonucunda gelecek neslin dokumalardaki bu yıpranma ve artık dokuyucuların azalmasından dolayı bu eserlerin son örnekleri olma durumu söz konusu olması sebebi ile eserlerdeki desen, renk ve kompozisyon özellikleri ele alınarak güncel bir anlayış ve günümüzün bir getirisi olan dijital tasarım araçları ile yeniden tasarımları yapılmıştır.

Yapılan bu tasarımlarda öncelik dokumaların özünden kopmadan yöreye ait motiflerin kullanıldığı ve aynı zamanda günümüz anlayışı ile uyumlu olarak tasarlanmıştır.

2. BÖLÜM: YOZGAT MÜZESİ ENVANTERİNDE BULUNAN DOKUMALARIN KATOLOGLANDIRILMASI

Müze envanterinde bulunan dokumaların incelenmesi sonucunda görülen motif, renk, desen ve kompozisyon örnekleri çalışmanın bu kısmında katalog haline getirilerek yeni tasarımların doğmasını amaç edinilerek hazırlanmıştır. Toplamda 12 yastık yüzü, 12 heybe ve 12 adet kilim katalog haline getirilmiş ve bu dokumalarda kullanılan renk, desen ve kompozisyon ele alınarak çalışma sonucunda 10 adet yeni kilim tasarımı hazırlanmıştır.

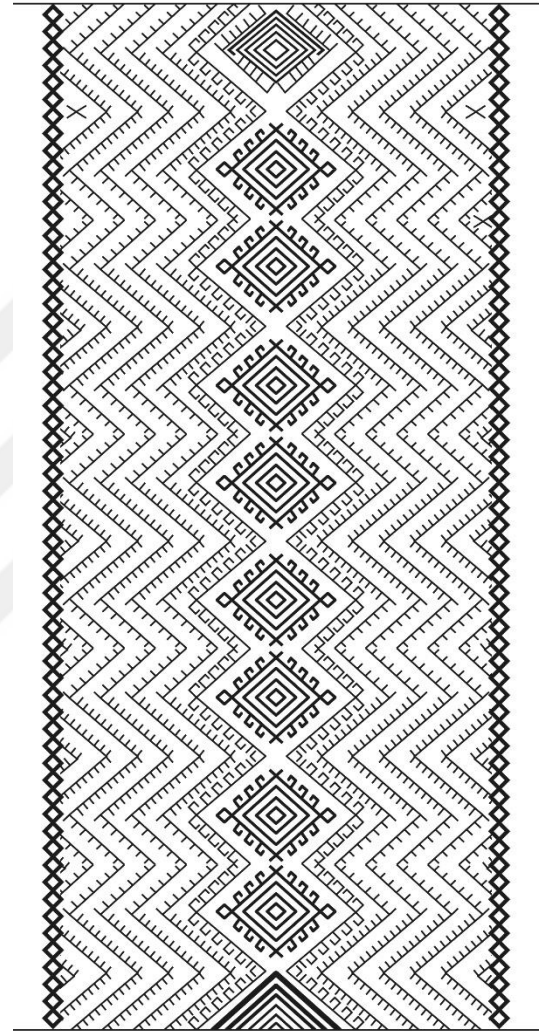
Araştırma kapsamında incelenen motiflerin yöre ve literatüre göre adlandırmaları ve desenleri karşılaştırmak adına birçok kaynaktan yararlanılmıştır. (Bkz.; Erbek G. (1995), Erbek M. (2002), Deniz B. (2000), Durul, Y. (1987) Acar B. (1982), Acar, B. (1983), Acar, B. (1975))

2.1. YASTIK YÜZÜ DOKUMALARININ KATALOG ÇALIŞMASI

Araştırma kapsamında müze envanterinde yer alan 12 adet yastık yüzü dokumalarının katalog olarak bilgilerinin güncellenmesi ve yüzey alan şemasını çizerek desen, renk ve kompozisyon özellikleri verilmiştir. Literatürde de görülen bu motifler birçok yörede aynı isim ile anılmaktadır. (Bkz.; Erbek G. (1995), Erbek M. (2002), Deniz B. (2000), Durul, Y. (1987))

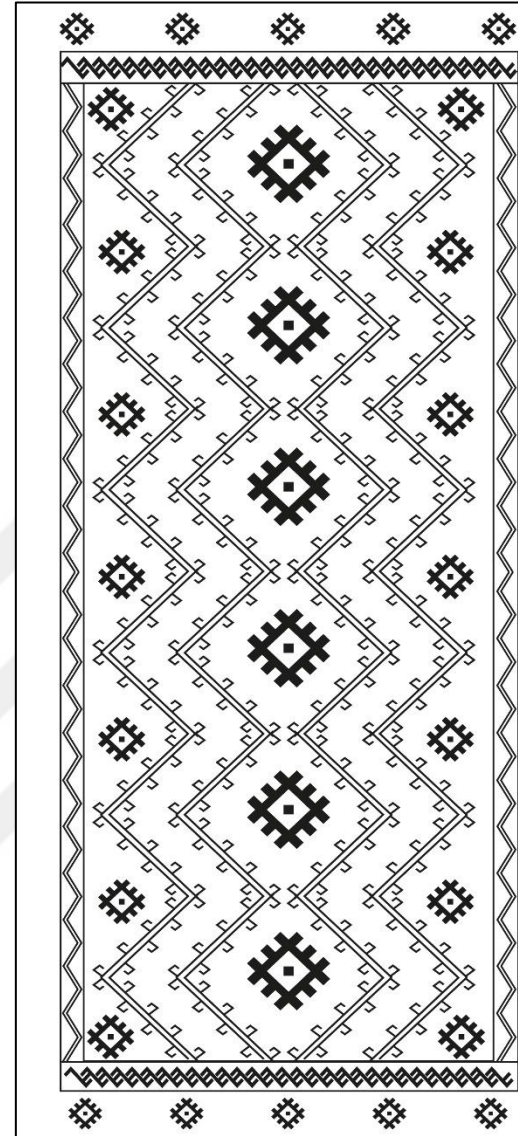
Tablo 2. 1 Kimlik Formu 01

Kimlik Formu:	01	Müze Envanter No:	1412
Örneğin Türü	Yastık Yüzü	Dokuma Tekniği	Cicim
Müzedeki Yeri:	Depo	Dokumanın Geliş Şekli:	Satın Alma
Dokumanın Getirildiği	İl:	İlçe:	Köy:
Yer:	Yozgat	Merkez	-
Müzeye Geliş Tarihi:	23.10.1999		
Dokumanın	Atkı:	Çözüğü:	Desen İpliği:
Hammaddesi:	Yün	Yün	Yün
Dokumanın Boyutları:	Dokumanın Eni: 50 cm	Dokumanın Boyu: 100 cm	
Dokumada Kullanılan Renkler:	Kırmızı, Beyaz, Turuncu, Sarı, Mavi	Dokumada Kullanılan Motifler:	Göz, Darak, Kurt İzi, Gıvrım
Dokumanın Açıklaması:	Dokumanın sağ ve sol tarafında göz motifleri ile şerit oluşturulmuştur. Orta kısımda baklava deseni etrafında kurt izi motifleri ile çevrelenmiş ortalarında göz motifleri bulunmaktadır. Baklava formlarının sağ ve solunda zikzak şeklinde baklava desenlerini takiben daraklı gıvrım motifleri bulunmaktadır. Kurt ağzı veya Canavar Ayağı olarak bilinen “kurt izi” motifleri yörede yaygın olarak kullanılmaktadır. Birçok yörede de görülen göz ve tarak motifleri ise bu yörede de karşımıza çıkmaktadır. Dokuma 1999 yılında satın alma ile getirilmiş ve müze deposunda muhafaza edilmektedir.		

Görsel 2. 1 Yastık Yüzü 1. Görseli**Şekil 2. 1** Kimlik Formu:01 Yüzey Alan Şeması

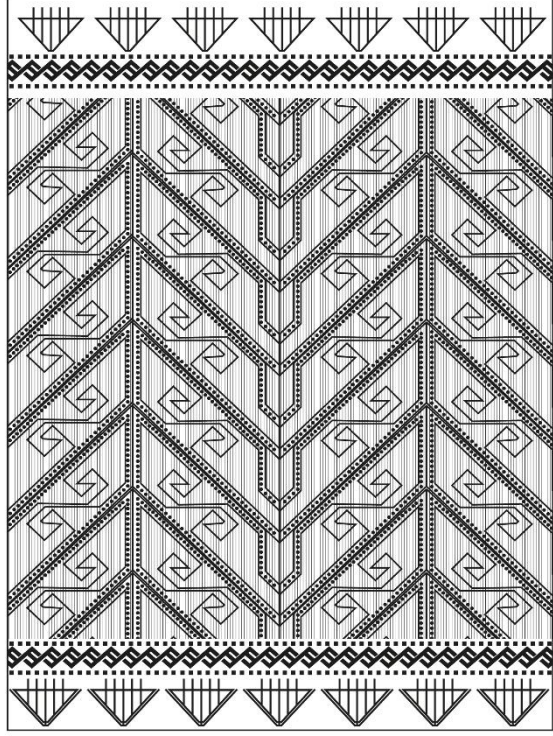
Tablo 2. 2 Kimlik Formu 02

Kimlik Formu:	02	Müze Envanter No:	1443
Örneğin Türü	Yastık Yüzü	Dokumanın Tekniği	Kilim
Müzedeki Yeri:	Teşhir	Dokumanın Geliş Şekli:	Satın Alma
Dokumanın Getirildiği Yer:	İl: Yozgat	İlçe: Merkez	Köy: -
Müzeye Geliş Tarihi:	23.10.1999		
Dokumanın Hammaddesi:	Atkı: Yün	Çözüğü: Yün	Desen İpliği: Yün
Dokumanın Boyutları:	Dokumanın Eni: 37 cm	Dokumanın Boyu: 75 cm	
Dokumada Kullanılan Renkler:	Siyah, Beyaz, Yeşil, Pembe, Sarı, Turuncu	Dokumada Kullanılan Motifler:	İskembe Bıtırağı, Kuşbaşı, Gıvrım
Dokumanın Açıklaması:	Dar kenarlarında dörder tane yöresel adı ile iskembe bıtırağı motifleri olarak kabul gören birçok yörede ise “pıtrak” olarak bilinen motif ile şerit oluşturulmuştur. Hemen alt kısmında ise kuşbaşı motifleri ile ince bir şerit bulunmaktadır. Uzun kenarlarda ise su yolu motifleri ile ince bir şerit bulunmaktadır. Siyah zemin üzerine cicim tekniği ile dokunmuş olan yastık yüzünde orta zeminde kenarlarda ve ortada pıtrak motifleri sıralanmış yan kısımlarından zikzak şeklinde kuşbaşı motifleri ile kompozisyon tamamlanmıştır. Dokumanın arka yüzü desensizdir. Dokuma 1999 yılında satın alma ile müzeye getirilmiş olup Müze içerisinde sergilenmektedir. Dokumada yıpranma söz konusu değildir.		

Görsel 2. 2 Yastık Yüzü 2. Görseli**Şekil 2. 2** Kimlik Formu:02 Yüzey Alan Şeması

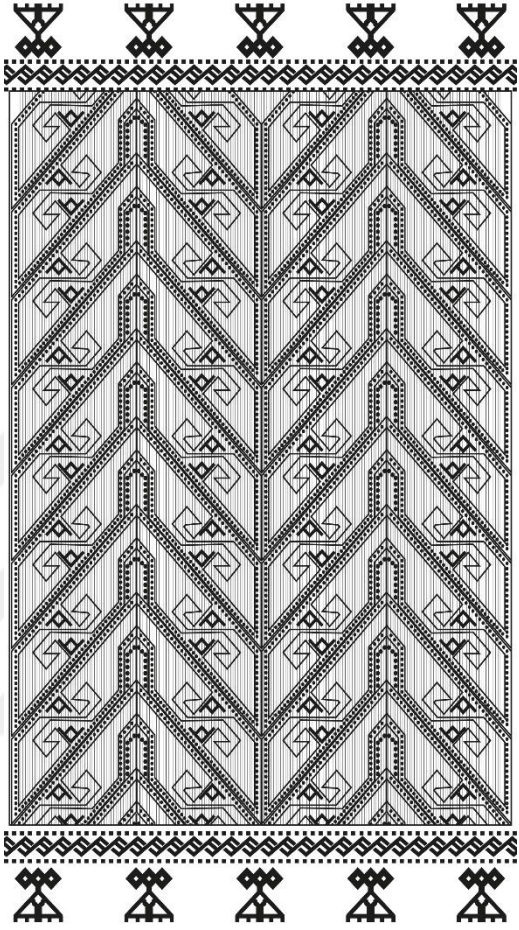
Tablo 2. 3 Kimlik Formu 03

Kimlik Formu:	03	Müze Envanter No:	1593
Örneğin Türü	Yastık Yüzü	Dokumanın Tekniği	Kilim
Müzedeki Yeri:	Depo	Dokumanın Geliş Şekli:	Satın Alma
Dokumanın Getirildiği Yer:	İl: Yozgat	İlçe: Merkez	Köy: -
Müzeye Geliş Tarihi:	20.10.1981		
Dokumanın Hammaddesi:	Atkı: Yün	Çözü: Yün	Desen İpliği: Yün
Dokumanın Boyutları:	Dokumanın Eni: 50 cm	Dokumanın Boyu: 78 cm	
Dokumada Kullanılan Renkler:	Beyaz, Turuncu, Siyah, Mavi, Yeşil, Kırmızı	Dokumada Kullanılan Motifler:	Eğerkaşı, Gelin Darağı, Kuşbaşı
Dokumanın Açıklaması:	Dar kenarlarında yörede “gelin darağı motifi” olarak adlandırılan fakat birçok yörede tarak veya muska olarak bilinen motif ile şerit oluşturulmuştur. Hemen alt şeritü kuşbaşı motifi ile dört kenarı çevrelenmiştir. Göbek kısmında ise Eğerkaşı (Turna Katarı) motifi raporlu bir şekilde zili tekniği ile dokunmuştur. Yer yer yıpranma söz konusu olan dokuma müze deposunda muhafaza edilmektedir. Dokumanın renklerinde solma mevcut olup tam anlamı ile renk belirginliği kaybolmamıştır. Dokumanın arka yüzü desensizdir. Dokuma 1981 yılında satın alım ile müze envanterine dahil edilmiştir.		

Görsel 2. 3 Yastık Yüzü 3. Görseli	Şekil 2. 3 Kimlik Formu:02 Yüzey Alan Şeması
	

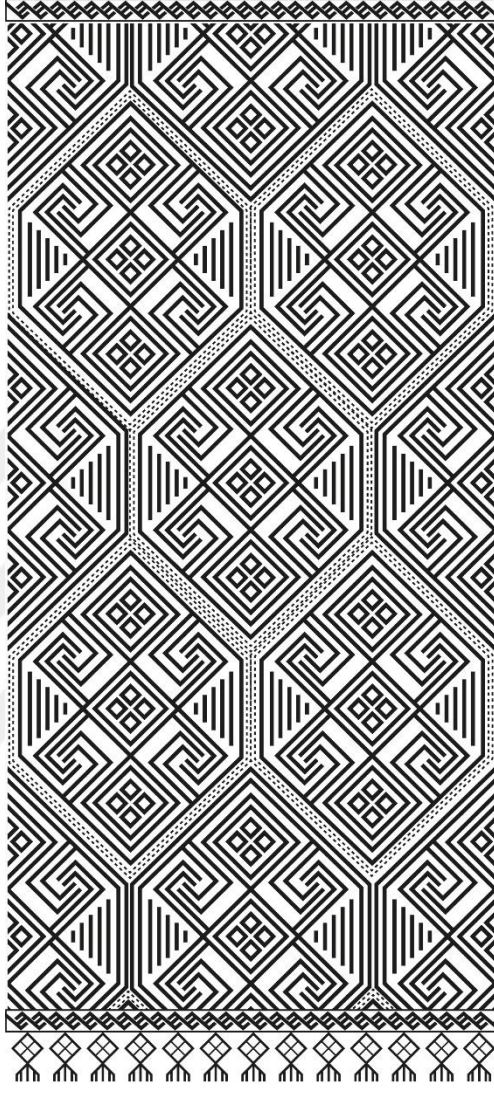
Tablo 2. 4 Kimlik Formu 04

Kimlik Formu:	04	Müze Envanter No:	1876
Örneğin Türü	Yastık Yüzü	Dokumanın Tekniği	Kilim
Müzedeki Yeri:	Depo	Dokumanın Geliş Şekli:	Bağış
Dokumanın Getirildiği Yer:	İl: Yozgat	İlçe: Merkez	Köy: -
Müzeye Geliş Tarihi:	02.04.1985		
Dokumanın Hammaddesi:	Atkı: Yün	Çözüğü: Yün	Desen İpliği: Yün
Dokumanın Boyutları:	Dokumanın Eni: 43 cm	Dokumanın Boyu: 90 cm	
Dokumada Kullanılan Renkler:	Beyaz, Turuncu, Siyah, Mavi, Yeşil, Kırmızı, Pembe	Dokumada Kullanılan Motifler:	Eğerkaşı, Gelin Darağı, Kuş sürüsü
Dokumanın Açıklaması:	Dar kenarlarında yörede “gelin darağı motifi” olarak adlandırılan fakat birçok yörede tarak veya muska olarak bilinen motif ile şerit oluşturulmuştur. Hemen alt şeritleri kuşbaşı motifi ile dört kenarı çevrelenmiştir. Göbek kısmında ise Eğerkaşı motifini raporlu bir şekilde zili tekniği ile dokunmuştur. Kırmızı zeminli dokumanın arka yüzü desensiz olup dokuma genelinde yer yer yıpranma söz konusudur. Müze deposunda muhafaza edilen dokumada zemin rengi dışında solma görülmemektedir. Dokuma müzeeye 1985 yılında Ahmet ATILGAN tarafından bağış yapılmıştır.		

Görsel 2. 4 Yastık Yüzü 4. Görseli	Şekil 2. 4 Kimlik Formu:04 Yüzey Alan Şeması
	

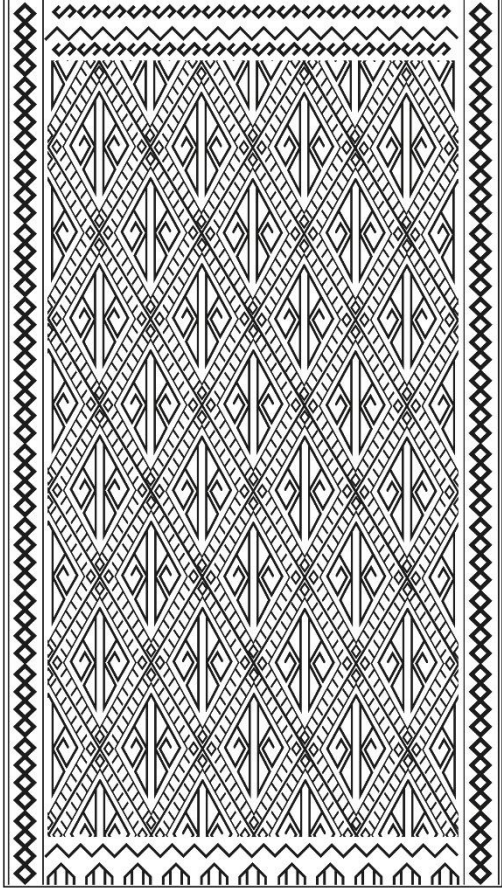
Tablo 2. 5 Kimlik Formu 05

Kimlik Formu:	05	Müze Envanter No:	1877
Örneğin Türü	Yastık Yüzü	Dokumanın Tekniği	Kilim
Müzedeki Yeri:	Depo	Dokumanın Geliş Şekli:	Bağış
Dokumanın Getirildiği Yer:	İl: Yozgat	İlçe: Merkez	Köy: -
Müzeye Geliş Tarihi:	02.04.1985		
Dokumanın Hammaddesi:	Atkı: Yün	Çözüğü: Yün	Desen İpliği: Yün
Dokumanın Boyutları:	Dokumanın Eni: 43 cm	Dokumanın Boyu: 90 cm	
Dokumada Kullanılan Renkler:	Beyaz, Turuncu, Siyah, Mavi, Yeşil, Kırmızı, Pembe	Dokumada Kullanılan Motifler:	Bereket, Göz, Gelin Darağı, Kuşbaşı
Dokumanın Açıklaması:	Dar kenarında görsele göre alt kısımda olan, yörede “gelin darağı motifi” olarak adlandırılan fakat birçok yörede tarak veya muska olarak bilinen motif ile şerit oluşturulmuştur. Hemen üst kısmında ise kuşbaşı motifi ile alt ve üst dar kenarlarına şerit şeklinde dokunmuştur. Göbek kısmında ise bereket motifi altıgen formlar içerisine dokunmuştur. Bereket motifi içerisinde göz motifi de görülmektedir. Üst kısımda ve arka yüzünde yer yer yama yapılarak yıpranmalar gizlenmiştir. Fakat dokuma Müze deposunda bakım görmediği için kenar kısımlardan tekrar yıpranma başlamıştır. Dokuma müzeeye 1985 yılında Ahmet ATILGAN tarafından bağış yapılmıştır.		

Görsel 2. 5 Yastık Yüzü 5. Görseli	Şekil 2. 5 Kimlik Formu:05 Yüzey Alan Şeması
	

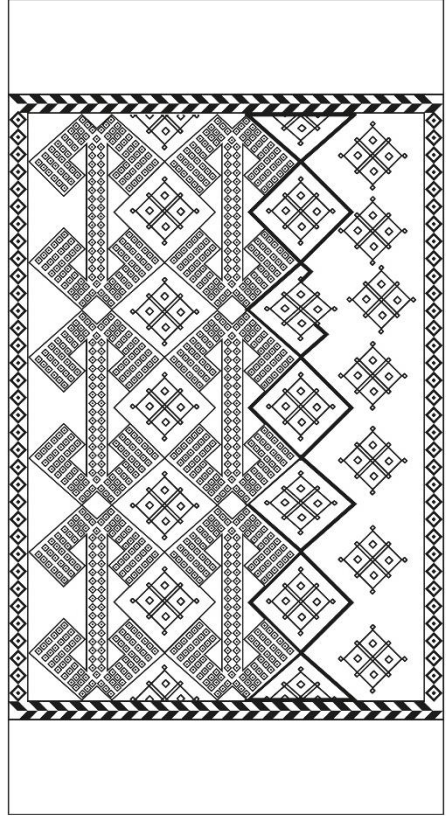
Tablo 2. 6 Kimlik Formu 06

Kimlik Formu:	06	Müze Envanter No:	1878
Örneğin Türü	Yastık Yüzü	Dokumanın Tekniği	Kilim
Müzedeki Yeri:	Depo	Dokumanın Geliş Şekli:	Bağış
Dokumanın Getirildiği	İl:	İlçe:	Köy:
Yer:	Yozgat	Merkez	-
Müzeye Geliş Tarihi:	02.04.1985		
Dokumanın	Atkı:	Çözüğü:	Desen İpliği:
Hammaddesi:	Yün	Yün	Yün
Dokumanın Boyutları:	Dokumanın Eni: 47 cm	Dokumanın Boyu: 98 cm	
Dokumada Kullanılan Renkler:	Beyaz, Turuncu, Siyah, Yeşil, Kırmızı,	Dokumada Kullanılan Motifler:	Çengel (s), Gıvrım, Beldari, Pıtrak, Göz,
Dokumanın Açıklaması:	Dar kenarlarda Sarıkeçili Yörükleri'nin çuval dokumalarında sıklıkla görülen çengel motifi ile şerit oluşturulmuştur. Hemen alt kısmında ise gıvrım motifi, birçok yörede "suyolu" ismi ile bilinen motifi bulunmaktadır. Gıvrım motifinden sonra tekrar bir çengel motifi ile şerit oluşturulmuştur. Uzun kenarda ise göz motifi ile bir kenarlık oluşturulmuştur. Göbek kısmında ise baklava formu çapraz şekilde raporlandırılmış ve her bir baklava formu iç kısmında beldari yada birçok yörede elibeline motifi olarak adlandırılan doğurganlığı temsil ettiği düşünülen motifin etrafı ise iskemle bıtırağı motifi ile oluşturulmuştur. Birçok yörede "pıtrak" olarak adlandırılan ve ağırlıklı olarak kilimlerde görülen motif Yozgat yöresinde "iskemle bıtırağı" olarak adlandırılmıştır. Dokuma yıpranmış ve bu nedenle birçok yama yapılmıştır. Yöredeki birçok dokuma gibi bu dokumada da çapraz şekilde raporlama sistemi kullanılmıştır. Cicim tekniği ile dokunan bu yastık yüzü 1985 yılında Ahmet ATILGAN tarafından bağışlanmıştır.		

Görsel 2. 6 Yastık Yüzü 6. Görseli	Şekil 2. 6 Kimlik Formu:06 Yüzey Alan Şeması
	

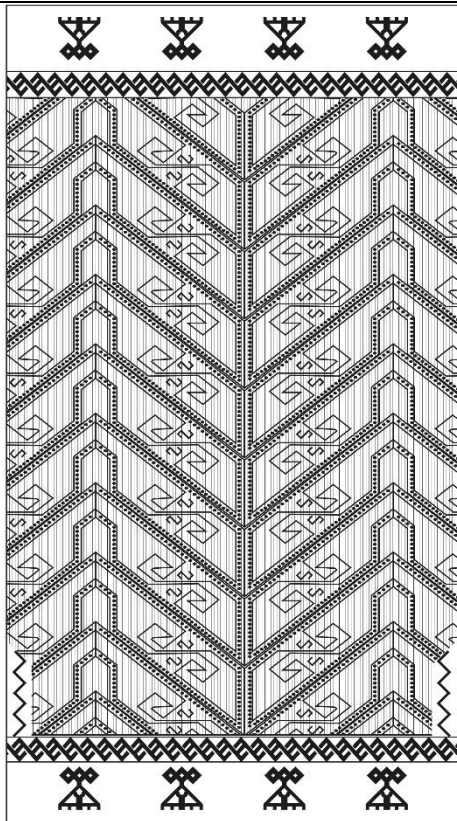
Tablo 2. 7 Kimlik Formu 07

Kimlik Formu:	07	Müze Envanter No:	1881
Örneğin Türü	Yastık Yüzü	Dokumanın Tekniği	Cicim
Müzedeki Yeri:	Depo	Dokumanın Geliş Şekli:	Bağış
Dokumanın Getirildiği Yer:	İl: Yozgat	İlçe: Sorgun	Köy: -
Müzeye Geliş Tarihi:	02.04.1985		
Dokumanın Hammaddesi:	Atkı: Yün	Çözüğü: Yün	Desen İpliği: Yün
Dokumanın Boyutları:	Dokumanın Eni: 47 cm	Dokumanın Boyu: 98 cm	
Dokumada Kullanılan Renkler:	Beyaz, Turuncu, Siyah, Mavi, Yeşil, Kırmızı, Pembe	Dokumada Kullanılan Motifler:	Gıvrım, Kurt izi, Gelin Darağı, Bereket, Göz
Dokumanın Açıklaması:	Dar kenarlarda Gelin darağı motifi ile şerit oluşturulmuştur. Hemen altına gıvrım (su yolu) motifi ile şerit oluşturulmuştur. Uzun kenarda ise göz motifi ile şerit oluşturulmuştur. Göbekte yan yana 2 adet kurt izi motifi alt alta 3 adet yerleştirilmiş ve aralarında göz motifi bulunmaktadır. Dokumanın göbek kısmında sağ kısa ise bereket motifi alt alta 7 adet yerleştirilmiştir. Zemin kırmızı renkte arkası boştur. Yıpranma söz konusudur. Birçok yerinde yama olduğu görülmektedir.		

Görsel 2. 7 Yastık Yüzü 7. Görseli	Şekil 2. 7 Kimlik Formu:07 Yüzey Alan Şeması
	

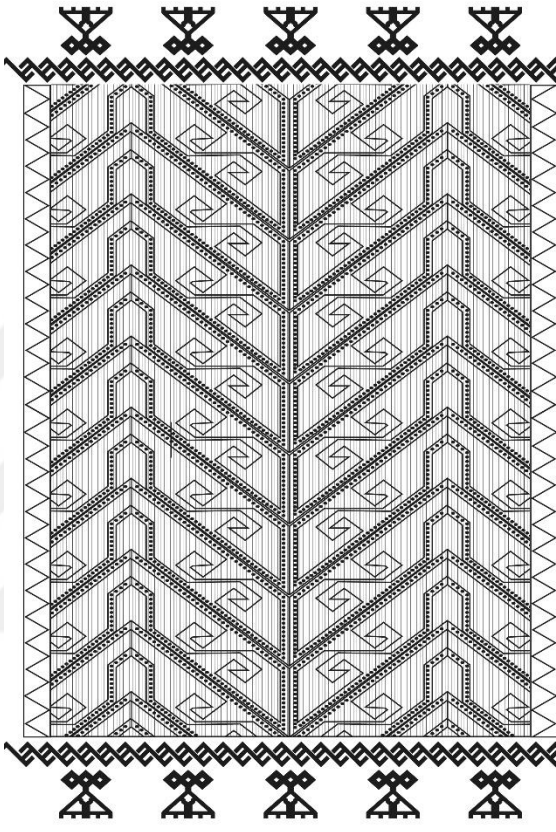
Tablo 2. 8 Kimlik Formu 08

Kimlik Formu:	08	Müze Envanter No:	1982
Örneğin Türü	Yastık Yüzü	Dokuma Tekniği	Zili
Müzedeki Yeri:	Teşhir	Dokumanın Geliş Şekli:	Bağış
Dokumanın Getirildiği Yer:	İl:	İlçe:	Köy:
	Yozgat	Merkez	-
Müzeye Geliş Tarihi:	24.12.1985		
Dokumanın Hammaddesi:	Atkı:	Çözü:	Desen İpliği:
	Yün	Yün	Yün
Dokumanın Boyutları:	Dokumanın Eni: 46,5 cm	Dokumanın Boyu: 82,5 cm	
Dokumada Kullanılan Renkler:	Beyaz, Turuncu, Siyah, Mavi, Yeşil, Kırmızı, Pembe	Dokumada Kullanılan Motifler:	Kuş sürüsü, Gelin Darağı, Eğer Kaşı
Dokumanın Açıklaması:	Dar kenarlarda Gelin darağı motifi ile başlanmış ve hemen altına kuş sürüsü motifi ile şerit oluşturulmuştur. Uzun kenarda ise şerit ince bir bant olarak dokunmuştur. Göbek kısmında ise eğerkaşı motifi dokunmuştur. Fakat eğerkaşı motifi dokumada 2 yarım şekilde görülmektedir. Dokumanın arka yüzü desensizdir. 1985 yılında Ahmet ATILGAN tarafından müzeye bağışlanmıştır.		

Görsel 2. 8 Yastık Yüzü 8. Görseli	Şekil 2. 8 Kimlik Formu:08 Yüzey Alan Şeması
	

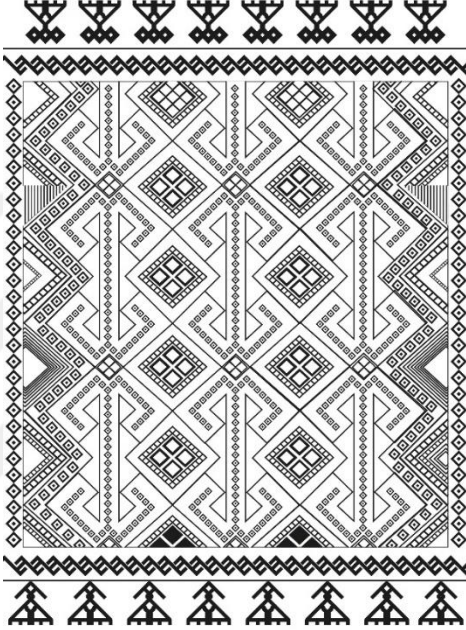
Tablo 2. 9 Kimlik Formu 09

Kimlik Formu:	09	Müze Envanter No:	1983
Örneğin Türü	Yastık Yüzü	Dokuma Tekniği	Zili
Müzedeki Yeri:	Teşhir	Dokumanın Geliş Şekli:	Bağış
Dokumanın Getirildiği	İl:	İlçe:	Köy:
Yer:	Yozgat	Merkez	-
Müzeye Geliş Tarihi:	24.12.1985		
Dokumanın	Atkı:	Çözüğü:	Desen İpliği:
Hammaddesi:	Yün	Yün	Yün
Dokumanın Boyutları:	Dokumanın Eni: 47,5 cm	Dokumanın Boyu: 84 cm	
Dokumada Kullanılan Renkler:	Turuncu, Siyah, Mavi, Yeşil, Kırmızı, Pembe	Dokumada Kullanılan Motifler:	Kuş sürüsü, Gelin Darağı, Eğer Kaşı, Gıvrım
Dokumanın Açıklaması:	Dar kenarlarda Gelin darağı motifi ile başlanmış ve hemen altına kuş sürüsü motifi ile şerit oluşturulmuştur. Uzun kenarda ise şerit su yolu motifi ile dokunmuştur. Göbek kısmında ise eğerkaşı motifi raporlu bir şekilde dokunmuştur. Yıpranma söz konusudur. Birçok yerinde yama mevcuttur. 1985 yılında Ahmet ATILGAN tarafından müzeeye bağışlanmıştır.		

Görsel 2. 9 Yastık Yüzü 9. Görseli	Şekil 2. 9 Kimlik Formu:09 Yüzey Alan Şeması
	

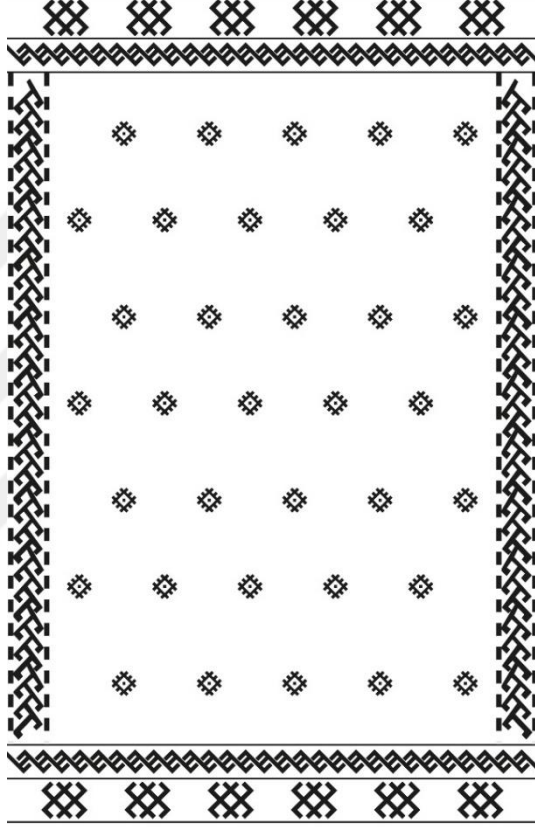
Tablo 2. 10 Kimlik Formu 10

Kimlik Formu:	10	Müze Envanter No:	1988
Örneğin Türü	Yastık Yüzü	Dokuma Tekniği	Cicim
Müzedeki Yeri:	Depo	Dokumanın Geliş Şekli:	Bağış
Dokumanın Getirildiği	İl:	İlçe:	Köy:
Yer:	Yozgat	Merkez	-
Müzeye Geliş Tarihi:	24.12.1985		
Dokumanın	Atkı:	Çözüğü:	Desen İpliği:
Hammaddesi:	Yün	Yün	Pamuk
Dokumanın Boyutları:	Dokumanın Eni: 53 cm	Dokumanın Boyu: 93 cm	
Dokumada Kullanılan Renkler:	Turuncu, Siyah, Beyaz, Yeşil, Kırmızı, Pembe	Dokumada Kullanılan Motifler:	Kuş sürüsü, Gelin Darağı, Göz, Kurt İzi
Dokumanın Açıklaması:	Dar kenarlarda Gelin darağı motifi ile başlanmış ve hemen altına kuş sürüsü motifi ile şerit oluşturulmuştur. Uzun kenarda ise şerit göz motifi ile oluşturulmuştur. Göbek kısmında ise raporlu bir şekilde kurt izi motifi sıralanmış ve aralarında göz motifi ile kompozisyon tamamlanmıştır. Yer yer yıpranma mevcuttur.1985 yılında Ahmet ATILGAN tarafından müzeye bağışlanmıştır.		

Görsel 2. 10 Yastık Yüzü 10. Görseli	Şekil 2. 10 Kimlik Formu:10 Yüzey Alan Şeması
	

Tablo 2. 11 Kimlik Formu 11

Kimlik Formu:	11	Müze Envanter No:	2197
Örneğin Türü	Yastık Yüzü	Dokuma Tekniği	Cicim
Müzedeki Yeri:	Depo	Dokumanın Geliş Şekli:	Satın Alma
Dokumanın Getirildiği	İl:	İlçe:	Köy:
Yer:	Yozgat	Merkez	-
Müzeye Geliş Tarihi:	14.09.1998		
Dokumanın	Atkı:	Çözü:	Desen İpliği:
Hammaddesi:	Pamuk	Pamuk	Pamuk
Dokumanın Boyutları:	Dokumanın Eni: 45 cm	Dokumanın Boyu: 93 cm	
Dokumada Kullanılan Renkler:	Kırmızı, Yeşil, Mavi, Pembe, Siyah, Sarı	Dokumada Kullanılan Motifler:	Kut İzi, İskembe Bıtırağı (Pıtrak), Kuşbaşı
Dokumanın Açıklaması:	Dar kenarlarda Kurt İzi motifi yan yana dokunmuş ve hemen altında kuşbaşı motifi ile şerit oluşturulmuştur. Uzun kenarda ise yine kuşbaşı motifi ile kenarlık oluşturulmuştur. Göbek kısmında ise raporlu şekilde dokunmuş pıtrak motifleri çapraz olacak şekilde renk sırası yaparak kompozisyon tamamlanmıştır. 1998 yılında satın alma ile müze envanterine dahil edilmiştir.		

Görsel 2. 11 Yastık Yüzü 11. Görseli	Şekil 2. 11 Kimlik Formu:11 Yüzey Alan Şeması
	

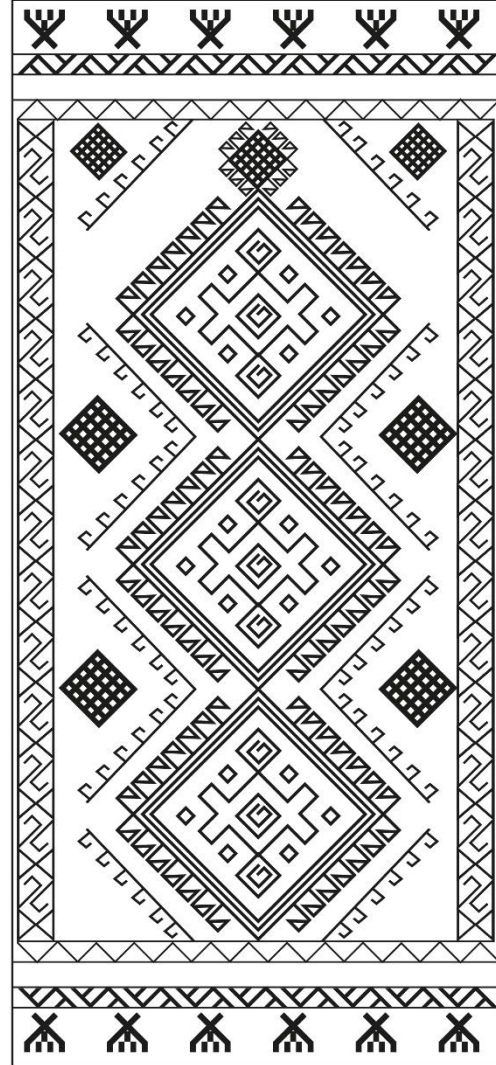
Tablo 2. 12 Kimlik Formu 12

Kimlik Formu:	12	Müze Envanter No:	2207
Örneğin Türü	Yastık Yüzü	Dokuma Tekniği	Cicim
Müzedeki Yeri:	Teşhir	Dokumanın Geliş Şekli:	Bağış
Dokumanın Getirildiği	İl:	İlçe:	Köy:
Yer:	Yozgat	Sarıkaya	-
Müzeye Geliş Tarihi:	09.12.1988		
Dokumanın	Atkı:	Çözüğü:	Desen İpliği:
Hammaddesi:	Yün	Yün	Pamuk
Dokumanın Boyutları:	Dokumanın Eni: 48 cm	Dokumanın Boyu: 84 cm	
Dokumada Kullanılan Renkler:	Bordo, Pembe, Beyaz, Yeşil, Mavi, Turuncu, Siyah	Dokumada Kullanılan Motifler:	Gelin Tarağı, Kuşbaşı, Göz, Bereket, Gıvrım
Dokumanın Açıklaması:	Dar kenarlarda gelin darağı motifî yan yana dokunmuş ve hemen altında çapraz s harfine benzeyen bir motif ile şerit oluşturulmuştur. Bu şeridin altı ise 2,5 cm boş bırakılıp altına gıvrım motifî ile şerit oluşturulmuştur. Uzun kenarda ise çengel motifî ile şerit oluşturulmuştur. Göbek kısmında ise ortada 3 tane alt alta baklava formu içerisinde bereket motifî etrafında ise kuş sürüsü motifî bulunmaktadır. Bereket motiflerinin başlangıcında bir adet göz motifî bulunmaktadır. Göbeğin köşe ve kenar kısımları göz motifleri de kuş sürüsü motifleri ile tamamlanmıştır. Zemin rengi bordodur. 1988 yılında Sarıkaya ilçesinden bağış ile müzeye getirilmiştir.		

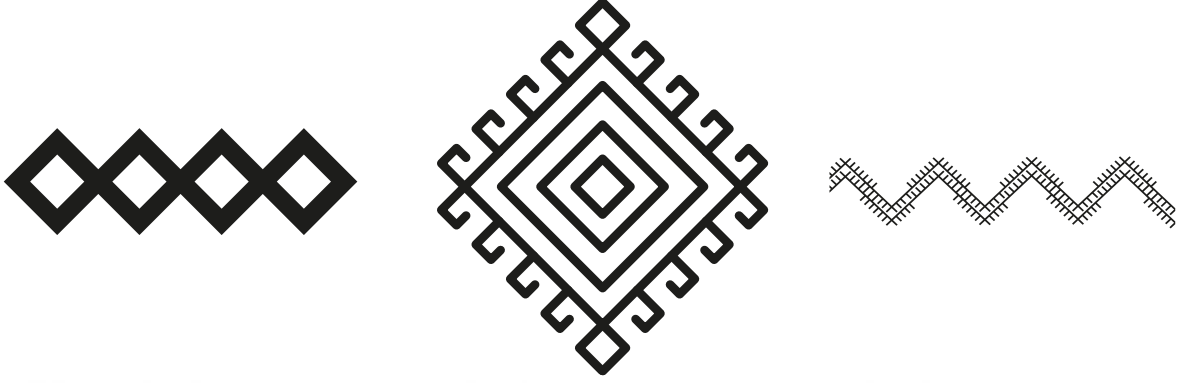
Görsel 2. 12 Yastık Yüzü 12. Görseli

Şekil 2. 12 Kimlik Formu:12 Yüzey Alan Şeması

2.1.1. Yozgat Müzesi'nde Bulunan Yastık Yüzü Dokumalarında Kullanılan Motifler

Şekil 2. 13 Göz Motifi

Şekil 2. 14 Bereket Motifi

Şekil 2. 15 Daraklı Gıvrım, Kenarının Suyu (Sığır Sidiği, Su Yolu) Motifi

(Bkz: Kimlik Formu 1 (Yastık Yüzü))

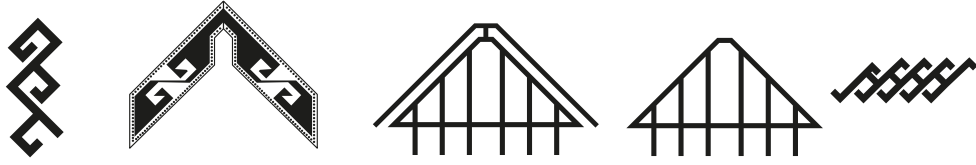
Şekil 2. 16 Kuş Sürüsü

Şekil 2. 17 Gıvrım, Kenarının Suyu (Sığır Sidiği, Su Yolu) Motifi

Şekil 2. 18 Gıvrım, Kenarının Suyu (Sığır Sidiği, Su Yolu) Motifi

Şekil 2. 19 İskembe Bıtrağı (Pıtrak) Motifi

(Bkz: Kimlik Formu 2 (Yastık Yüzü))

Şekil 2. 20 Kuş Sürüsü (Koç Boynuzu) Motifi

Şekil 2. 21 Eğer Kaşı (Turna Katarı) Motifi

Şekil 2. 22 Gelin Darağı Motifi

Şekil 2. 23 Gelin Darağı Motifi

Şekil 2. 24 Kuş Sürüsü (Koç Boynuzu) Motifi

(Bkz: Kimlik Formu 3 (Yastık Yüzü))

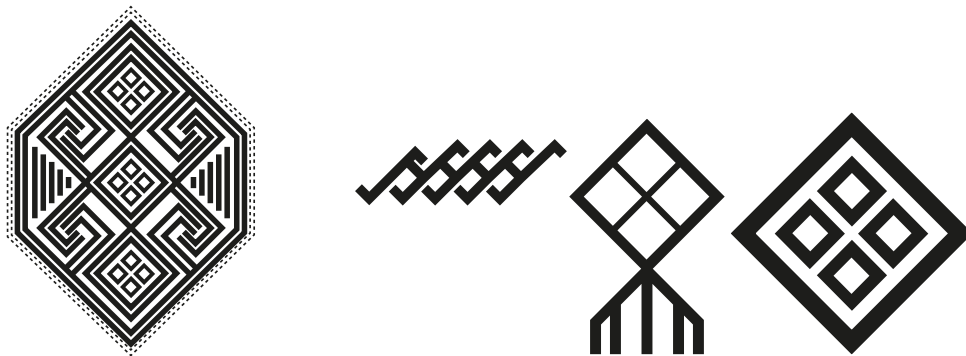
Şekil 2. 25 Beldari, Gebe Kadın, Eliböğünde (Elibeline) Motifi

Şekil 2. 26 Gıvrım, Sığır Sidiğı (Su Yolu) Motifi

Şekil 2. 27 Kuş Sürüsü (Koç Boynuzu) Motifi

Şekil 2. 28 Eğer Kaşı (Turna Katarı) Motifi

(Bkz: Kimlik Formu 4(Yastık Yüzü))

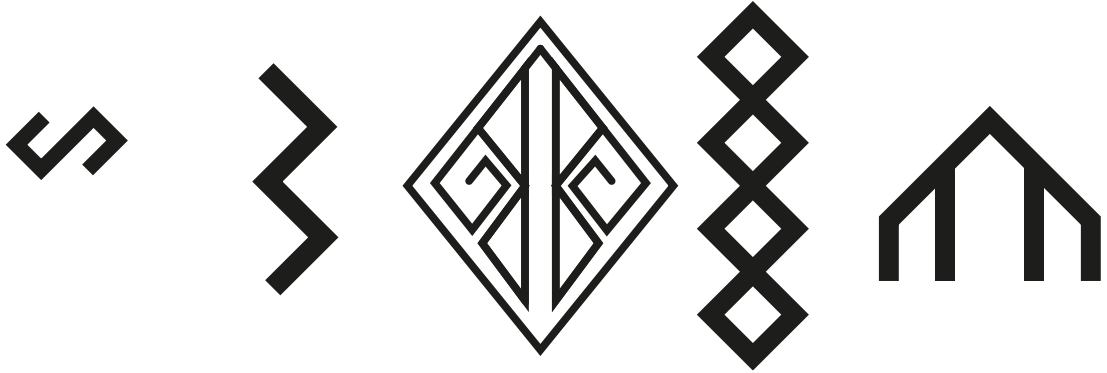
Şekil 2. 29 Koç Boynuzu / Bereket Motifi

Şekil 2. 30 Kuş Sürüsü (Koç Boynuzu) Motifi

Şekil 2. 31 Gelin Darağı Motifi

Şekil 2. 32 Göz Motifi

(Bkz: Kimlik Formu 5 (Yastık Yüzü))

Şekil 2. 33 S (Çengel) Motifi

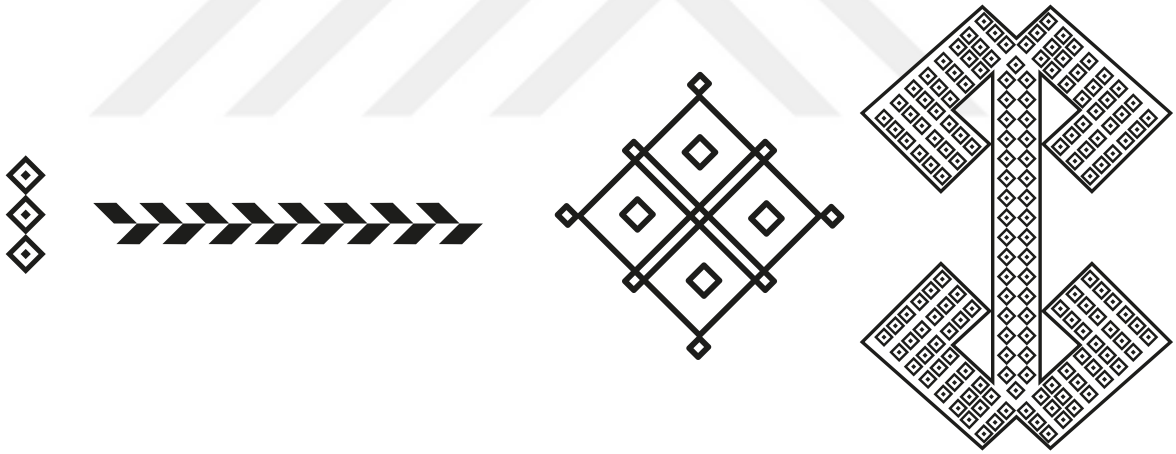
Şekil 2. 34 Gıvrım, Sığır Sidiği (Su Yolu) Motifi

Şekil 2. 35 Beldari, Gebe Kadın, Eli Böğründe (Elibelinde) Motifi Motifi

Şekil 2. 36 Göz Motifi

Şekil 2. 37 Gelin Darağı Motifi

(Bkz: Kimlik Formu 6 (Yastık Yüzü))

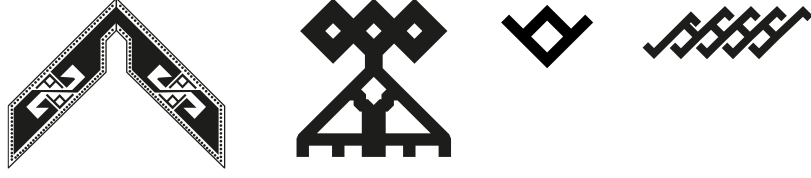
Şekil 2. 38 Göz Motifi

Şekil 2. 39 Su Yolu Motifi

Şekil 2. 40 Göz Motifi

Şekil 2. 41 Kurt İzi Motifi

(Bkz: Kimlik Formu 7 (Yastık Yüzü))

Şekil 2. 42 Eğer Kaşı (Turna Katarı) Motifi

Şekil 2. 43 Beldari, Gebe Kadın, Eli Böğründe (Elibelinde) Motifi Motifi

Şekil 2. 44 Bodu Ayağı (Kaz Ayağı) Motifi

Şekil 2. 45 Kuş Sürüsü (Koç Boynuzu) Motifi

(Bkz: Kimlik Formu 8 (Yastık Yüzü))

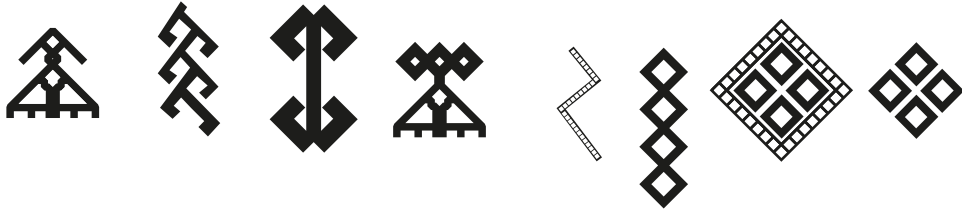
Şekil 2. 46 Beldari, Gebe Kadın, Eli Böğründe (Elibelinde) Motifi Motifi

Şekil 2. 47 Gıvrım, Sığır Sidiği (Su Yolu) Motifi

Şekil 2. 48 Kuş Sürüsü (Koç Boynuzu) Motifi

Şekil 2. 49 Eğer Kaşı (Turna Katarı) Motifi

(Bkz: Kimlik Formu 9 (Yastık Yüzü))

Şekil 2. 50 Beldari, Gebe Kadın, Eli Böğründe (Elibelinde) Motifi

Şekil 2. 51 Kuş Sürüsü (Koç Boynuzu) Motifi

Şekil 2. 52 Kurt İzi Motifi

Şekil 2. 53 Beldari, Gebe Kadın, Eli Böğründe (Elibelinde) Motifi

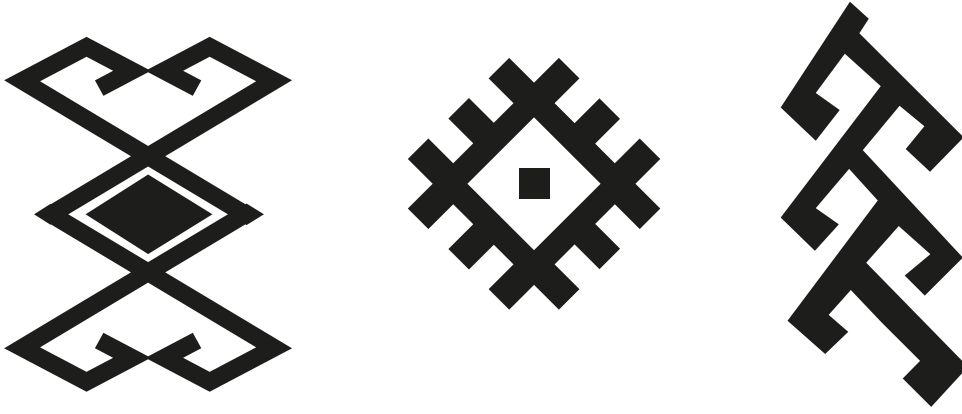
Şekil 2. 54 Gıvrım, Sığır Sidiği (Su Yolu) Motifi

Şekil 2. 55 Göz Motifi

Şekil 2. 56 Göz Motifi

Şekil 2. 57 Göz Motifi

(Bkz: Kimlik Formu 10 (Yastık Yüzü))

Şekil 2. 58 Koç Boynuzu Motifi

Şekil 2. 59 İskembe Bıtırağı (Pıtrak) Motifi

Şekil 2. 60 Kuş Sürüsü Motifi

(Bkz: Kimlik Formu 1 (Yastık Yüzü))

Şekil 2. 61 Bereket Motifi

Şekil 2. 62 Göz Motifi

Şekil 2. 63 Çengel (S) Motifi

Şekil 2. 64 Gelin Darağı Motifi

Şekil 2. 65 Bilinmiyor

Şekil 2. 66 Gıvrım, Sığır Sidiği (Su Yolu) Motifi

(Bkz: Kimlik Formu 12 (Yastık Yüzü))

2.2. HEYBE DOKUMALARININ KATALOG ÇALIŞMASI

Araştırma kapsamında müze envanterinde yer alan 12 adet heybe dokumalarının katalog olarak bilgilerinin güncellenmesi ve yüzey alan şemasını çizerek desen, renk ve kompozisyon özellikleri verilmiştir. Literatürde de görülen bu motifler birçok yörede aynı isim ile anılmaktadır. (Bkz.; Erbek G. (1995), Erbek M. (2002), Deniz B. (2000), Durul, Y. (1987))

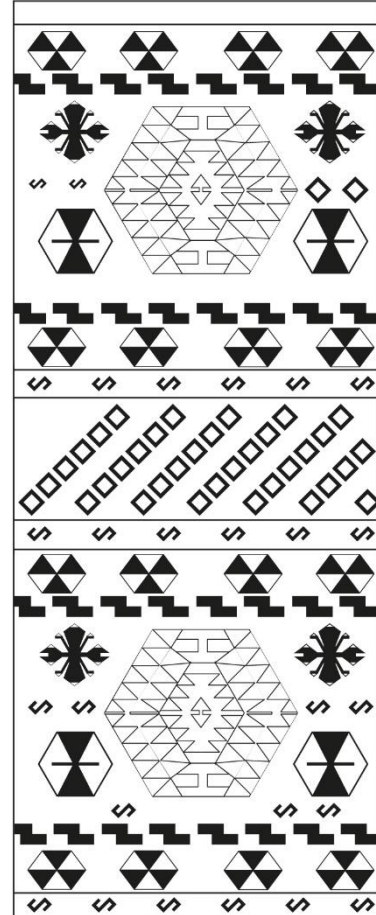
Tablo 2. 13 Kimlik Formu 13

Kimlik Formu:	13	Müze Envanter No:	22
Örneğin Türü	Heybe	Dokuma Tekniği	Kilim
Müzedeki Yeri:	Teşhir	Dokumanın Geliş Şekli:	Bağış
Dokumanın Getirildiği	İl:	İlçe:	Köy:
Yer:	Yozgat	Merkez	-
Müzeye Geliş Tarihi:	20.12.1976		
Dokumanın	Atkı:	Çözüğü:	Desen İpliği:
Hammaddesi:	Yün	Yün	Pamuk
Dokumanın Boyutları:	Dokumanın Eni:	Heybe Gözü Boyu:	Dokumanın Boyu:
	45 cm	47 cm	112 cm
Dokumada Kullanılan Renkler:	Kırmızı, Siyah, Beyaz, Mavi, Pembe, Yeşil, Turuncu, Sarı	Dokumada Kullanılan Motifler:	S (Çengel), Kuş, Küpe, Kurt İzi
Dokumanın Açıklaması:	Kırmızı zeminlidir. Göz kısımlarının alt ve üst şeritlerde yan yana sıralanmış 4 tane küpe motifi farklı renklerde dokunmuştur. Şeritlerin bitiminde iç kısım ile ayrım olması için araya s motifi ile ince bir şerit dokunmuş ve göbek kısmında köşe kısımlara saçbağı motifi ve kuş motifi dokunmuştur. Orta kısımda ise bir altıgen içerisinde kurt izi motifi bulunmaktadır.		

Görsel 2. 13 Heybe 1. Görseli

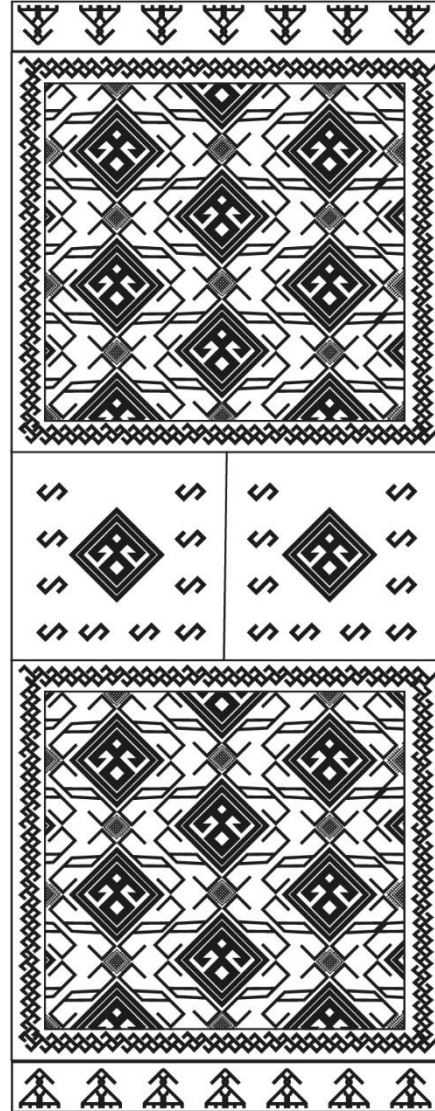

Şekil 2. 67 Kimlik Formu:13 Yüzey Alan Şeması

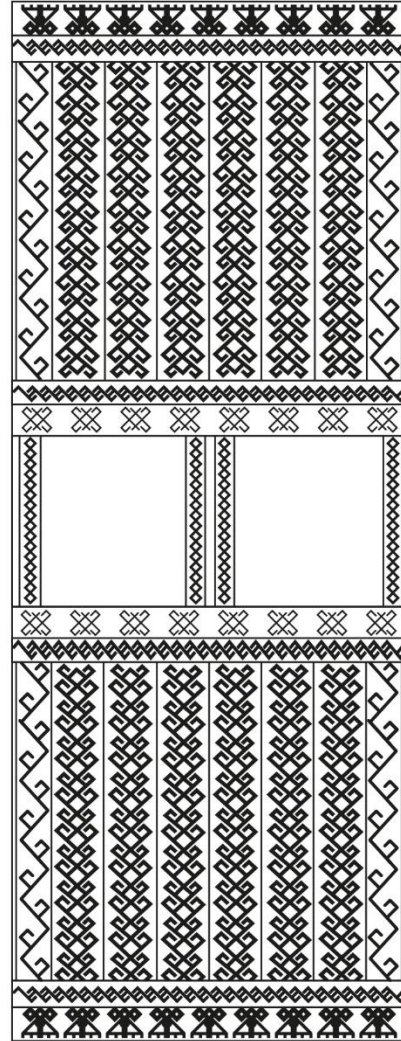
Tablo 2. 14 Kimlik Formu 14

Kimlik Formu:	14	Müze Envanter No:	2117
Örneğin Türü	Heybe	Dokuma Tekniği	Cicim
Müzedeki Yeri:	Depo	Dokumanın Geliş Şekli:	Bağış
Dokumanın Getirildiği	İl:	İlçe:	Köy:
Yer:	Yozgat	Merkez	-
Müzeye Geliş Tarihi:	11.05.1987		
Dokumanın	Atkı:	Çözüğü:	Desen İpliği:
Hammaddesi:	Pamuk	Pamuk	Pamuk
Dokumanın Boyutları:	Dokumanın Eni:	Heybe Gözü	Dokumanın Boyu:
	43 cm	Boy:	
		41 cm	110 cm
Dokumada Kullanılan Renkler:	Beyaz, Yeşil, Kırmızı, Turuncu, Mavi, Siyah	Dokumada Kullanılan Motifler:	Göz, Eliböğünde (Elibelinde), Çengel, Bodu Ayağı, Gıvrım, Kuş Sürüsü
Dokumanın Açıklaması:	Heybenin göz bölümlerinde üst ve alt şerit olarak Beldari motifi bulunmaktadır. Orta kısmı çevreleyen kuş sürüsü motifli siyah şerit bulunmaktadır. Göbekte ise büyük göz motifleri farklı renklerde dokunmuştur. Büyük göz motifleri etrafını çengel motifi ile tamamlayıp sağ ve sol kısımlara bodu ayağı motifi ile kompozisyon tamamlanmıştır. Heybenin orta kısmında ise s motifleri ve göz motifi bulunmaktadır.		

Görsel 2. 14 Heybe 2. Görseli**Şekil 2. 68** Kimlik Formu:14 Yüzey Alan Şeması

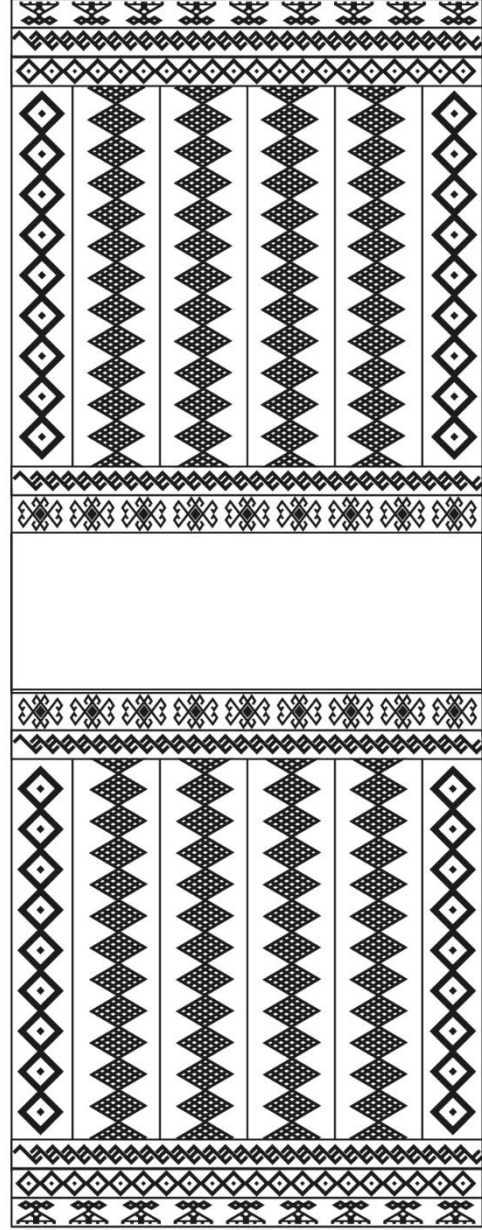
Tablo 2. 15 Kimlik Formu 15

Kimlik Formu:	15	Müze Envanter No:	1882
Örneğin Türü	Heybe	Dokuma Tekniği	Cicim
Müzedeki Yeri:	Teşhir	Dokumanın Geliş Şekli:	Bağış
Dokumanın Getirildiği	İl:	İlçe:	Köy:
Yer:	Yozgat	Merkez	-
Müzeye Geliş Tarihi:	02.04.1985		
Dokumanın	Atkı:	Çözüğü:	Desen İpliği:
Hammaddesi:	Pamuk	Pamuk	Pamuk
Dokumanın Boyutları:	Dokumanın Eni:	Heybe Gözü	Dokumanın Boyu:
	33 cm	Boy:	
		34 cm	91 cm
Dokumada Kullanılan Renkler:	Beyaz, Yeşil, Kırmızı, Turuncu, Mavi, Siyah	Dokumada Kullanılan Motifler:	Beldari, Eliböğünde (Elibelinde), Kuş Sürüsü, Gelin Darağı, Göz
Dokumanın Açıklaması:	Gözlerin alt kenarları gelin darağı motifi ile süslüdür. Ortada dikey şeritleri siyah kuş sürüsü motifi çevrelemektedir. Dikey kenarlıklarda yeşil, kırmızı, siyah turuncu beldari motifi vardır. Heybenin orta kısmında ise dikey göz motifi ile süsleme mevcuttur. Aralarında ise çengel motifi ile kompozisyon oluşturulmuştur.		

Görsel 2. 15 Heybe 3. Görseli**Şekil 2. 69** Kimlik Formu:15 Yüzey Alan Şeması

Tablo 2. 16 Kimlik Formu 16

Kimlik Formu:	16	Müze Envanter No:	1993
Örneğin Türü	Heybe	Dokuma Tekniği	Cicim
Müzedeki Yeri:	Depo	Dokumanın Geliş Şekli:	Bağış
Dokumanın Getirildiği	İl:	İlçe:	Köy:
Yer:	Yozgat	Merkez	-
Müzeeye Geliş Tarihi:	24.12.1985		
Dokumanın	Atkı:	Çözü:	Desen İpliği:
Hammaddesi:	Yün	Yün	Pamuk
Dokumanın Boyutları:	Dokumanın Eni:	Heybe Gözü	Dokumanın Boyu:
	35 cm	Boy:	
		33 cm	102
Dokumada Kullanılan Renkler:	Beyaz, Yeşil, Kırmızı, Turuncu, Mavi, Siyah	Dokumada Kullanılan Motifler:	Gelin Darağı, Göz, Kuş Sürüsü, Koç Boynuzu
Dokumanın Açıklaması:	Heybe gözlerinin arası yamalıdır. Dokuma kullanım zamanın da ortadan ikiye ayrılmış sonrasında birleştirme için yün bir dokuma parçası ile yamanmıştır. Gözlerin üstündeki renkler soluktur. Ortada dikey şeritler vardır. Göz bölümünde dikey olarak sıralanmış göz motifi bulunmaktadır. Kenarlık olarak göz motifi kullanılmış uç şeritleri kuş sürüsü motifi dokunmuştur. Heybe gözünün içe bakan tarafındaki şerit ise yan yana 9 tane koç boynuzu motifi ile tamamlanmıştır. Göz bölümünün diğer şeridi ise Gelin Darağı Motifi ile kompozisyon tamamlanmıştır.		

Görsel 2. 16 Heybe 4. Görseli**Şekil 2. 70** Kimlik Formu:16 Yüzey Alan Şeması

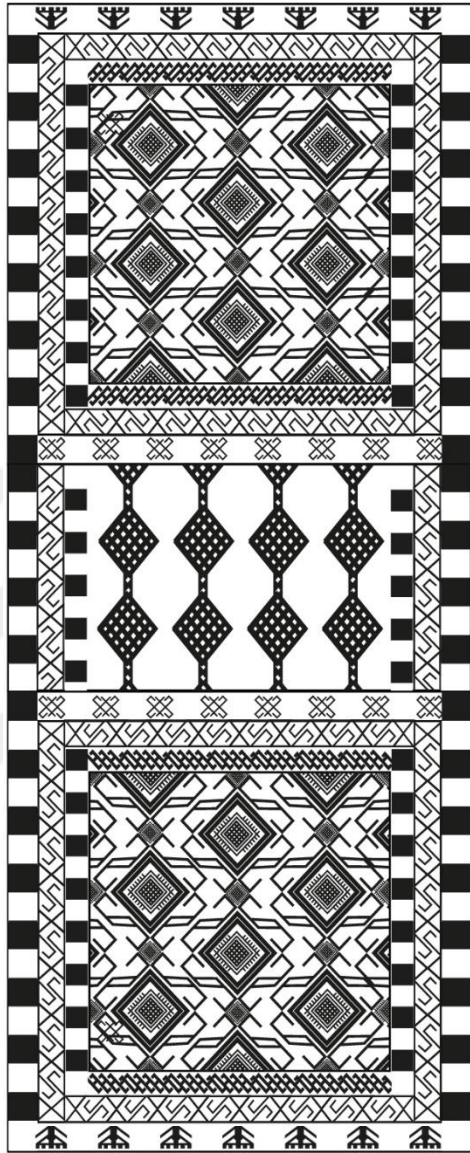
Tablo 2. 17 Kimlik Formu 17

Kimlik Formu:	17	Müze Envanter No:	114
Örneğin Türü	Heybe	Dokuma Tekniği	Cicim
Müzedeki Yeri:	Depo	Dokumanın Geliş Şekli:	Satın Alma
Dokumanın Getirildiği	İl:	İlçe:	Köy:
Yer:	Yozgat	Merkez	-
Müzeye Geliş Tarihi:	12.12.1977		
Dokumanın	Atkı:	Çözüğü:	Desen İpliği:
Hammaddesi:	Yün	Yün	Pamuk
Dokumanın Boyutları:	Dokumanın Eni:	Heybe Gözü	Dokumanın Boyu:
	44 cm	Boy:	
		45 cm	111 cm
Dokumada Kullanılan Renkler:	Kırmızı, Yeşil, Mavi, Turuncu, Beyaz, Siyah	Dokumada Kullanılan Motifler:	Kuş, Çengel, Suyolu, Göz, Bodu Ayağı,
Dokumanın Açıklaması:	Gözlerin arası yamalıdır. Ortada dikey şeritler vardır. Göz bölümünde dikey olarak sıralanmış göz motifi bulunmaktadır. Kenarlık olarak çengel motifi kullanılmış, uç şeritlerinde kuş sürüsü motifi dokunmuştur. Göz bölümünün diğer şeridi ise Gelin Darağı Motifi ile kompozisyon tamamlanmıştır.1977 yılında satın alım ile müzeye getirilmiştir.		

Görsel 2. 17 Heybe 5. Görseli

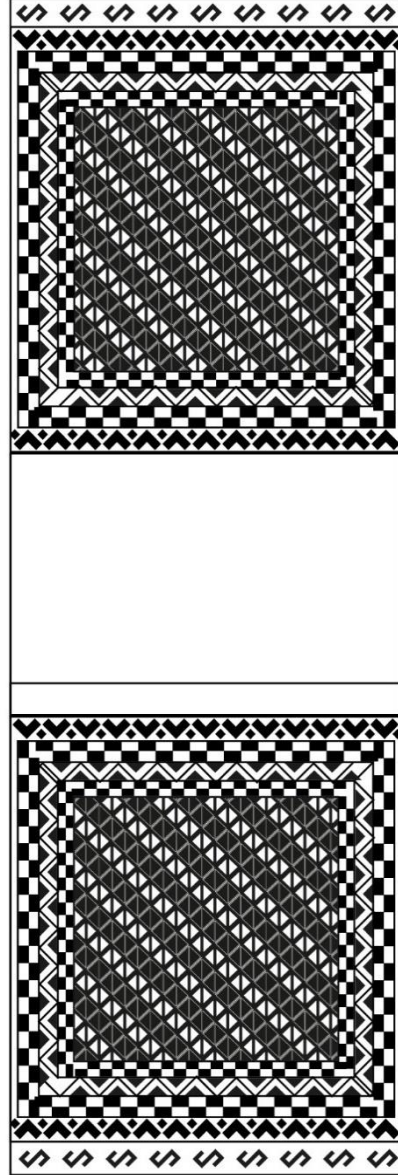

Şekil 2. 71 Kimlik Formu:17 Yüzey Alan Şeması

Tablo 2. 18 Kimlik Formu 18

Kimlik Formu:	18	Müze Envanter No:	236
Örneğin Türü	Heybe	Dokuma Tekniği	Cicim
Müzedeki Yeri:	Depo	Dokumanın Geliş Şekli:	Satın Alma
Dokumanın Getirildiği	İl:	İlçe:	Köy:
Yer:	Yozgat	Merkez	-
Müzeye Geliş Tarihi:	12.12.1977		
Dokumanın	Atkı:	Çözüğü:	Desen İpliği:
Hammaddesi:	Pamuk	Pamuk	Pamuk
Dokumanın Boyutları:	Dokumanın Eni:	Heybe Gözü	Dokumanın Boyu:
	42 cm	Boy:	
		45 cm	112 cm
Dokumada Kullanılan Renkler:	Kırmızı, Yeşil, Mavi, Turuncu, Beyaz, Siyah	Dokumada Kullanılan Motifler:	Kuş, Çengel, Gıvrım, Göz, Bodu Ayağı,
Dokumanın Açıklaması:	Heybenin göz bölümünde altta ve üstte Bodu Ayağı motifi yan yana sıralanarak şerit şeklinde tasarlanmıştır. Dar kısmın kenarlıkları çengel motifi ile oluşturulan şerit ile başlamaktadır. Göbekte göz motifleri çapraz şekilde sıralanarak bir rapor oluşturulmuştur. Bu raporun etrafına gıvrım motifi ile bir şerit tasarlanmıştır. Yer yer yıpranma söz konusudur. Dokuma atkı, çözgü ve desen ipliğinde pamuk kullanılarak dokunmuştur. 1977 yılında satın alım ile müzeeye getirilmiştir.		

Görsel 2. 18 Heybe 6. Görseli**Şekil 2. 72** Kimlik Formu:18 Yüzey Alan Şeması

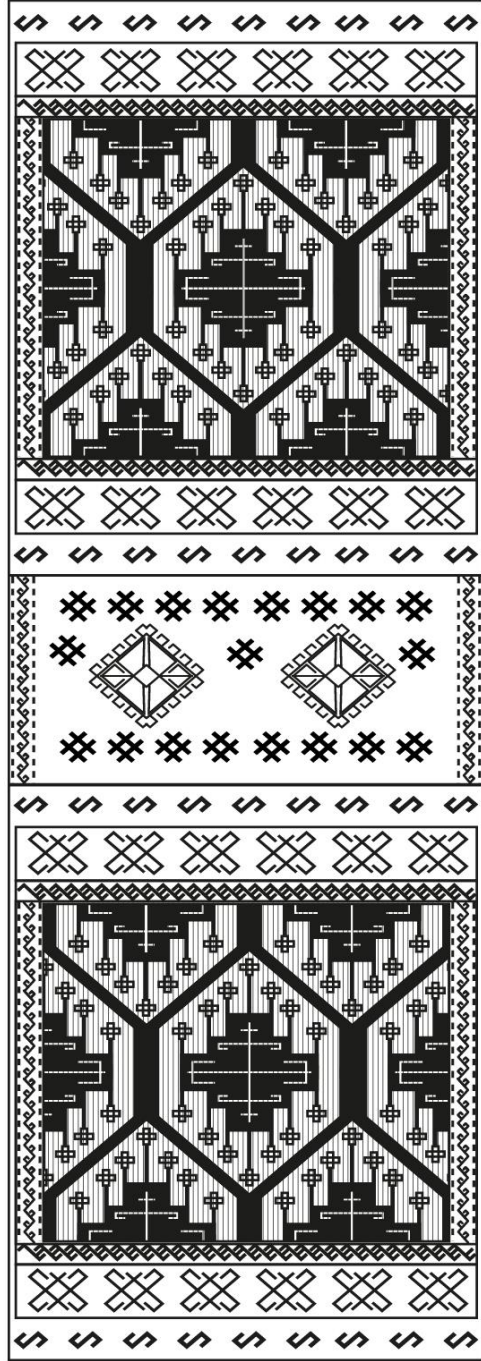
Tablo 2. 19 Kimlik Formu 19

Kimlik Formu:	19	Müze Envanter No:	841
Örneğin Türü	Heybe	Dokuma Tekniği	Zili
Müzedeki Yeri:	Teşhir	Dokumanın Geliş Şekli:	Satın Alma
Dokumanın Getirildiği	İl:	İlçe:	Köy:
Yer:	Yozgat	Merkez	-
Müzeye Geliş Tarihi:	05.11.1978		
Dokumanın	Atkı:	Çözüğü:	Desen İpliği:
Hammaddesi:	Yün	Yün	Pamuk
Dokumanın Boyutları:	Dokumanın Eni:	Heybe Gözü	Dokumanın Boyu:
	37 cm	Boy:	
		36 cm	88 cm
Dokumada Kullanılan Renkler:	Kırmızı, Yeşil, Mavi, Beyaz, Siyah, Mor, Pembe, Sarı	Dokumada Kullanılan Motifler:	Çengel, Kuş, Kuş Sürüsü, Göz, Sındıllı, İskembe Bıtırağı (Pıtrak)
Dokumanın Açıklaması:	Göz bölümünün üst ve alt kısımlarına çengel motifleri yan yana sıralanarak şerit oluşturulmuştur. Çengellerin alt sırasına kuş motifleri farklı renklerde yan yana 8 adet dokunmuştur. Göbek bölümünün etrafını dönen bant arasına kuş sürüsü motifi ile ayrı bir şerit dokunmuştur. Göbekte ise altıgen formlar çapraz şekilde raporlanmış ve içlerine sındıllı motifi dokunmuştur. Orta kısımda ise kuş motifi ve Pıtrak motifi ile kompozisyon tamamlanmıştır.		

Görsel 2. 19 Heybe 7. Görseli

Şekil 2. 73 Kimlik Formu:19 Yüzey Alan Şeması

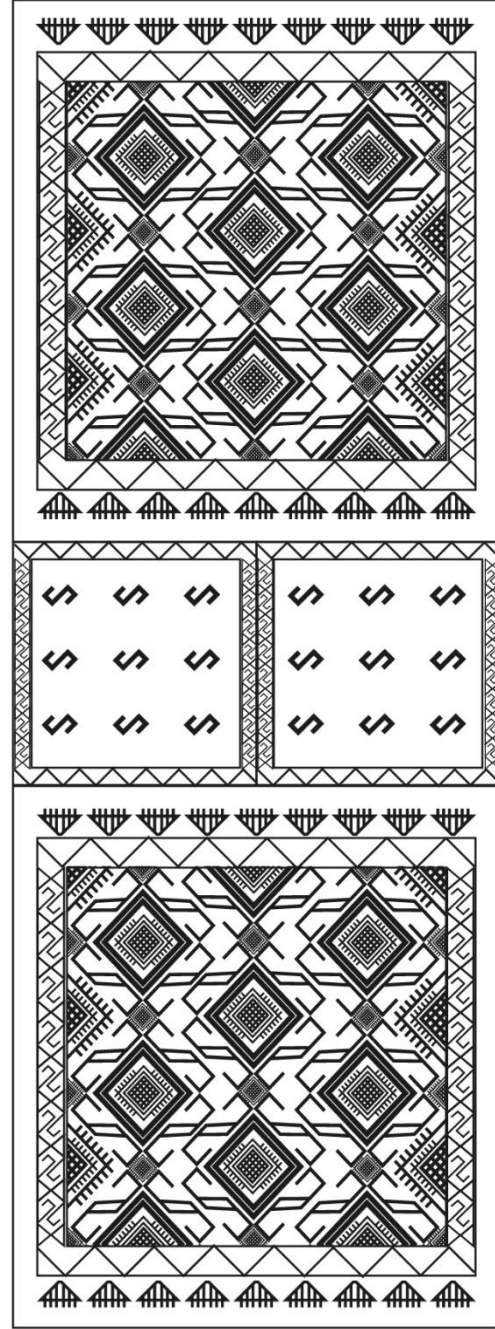
Tablo 2. 20 Kimlik Formu 20

Kimlik Formu:	20	Müze Envanter No:	842
Örneğin Türü	Heybe	Dokuma Tekniği	Cicim
Müzedeki Yeri:	Teşhir	Dokumanın Geliş Şekli:	Satın Alma
Dokumanın Getirildiği	İl:	İlçe:	Köy:
Yer:	Yozgat	Merkez	-
Müzeye Geliş Tarihi:	05.11.1978		
Dokumanın	Atkı:	Çözüğü:	Desen İpliği:
Hammaddesi:	Pamuk	Pamuk	Pamuk
Dokumanın Boyutları:	Dokumanın Eni:	Heybe Gözü	Dokumanın Boyu:
	37 cm	Boy:	
		36 cm	88 cm
Dokumada Kullanılan Renkler:	Kırmızı, Yeşil, Mavi, Beyaz, Siyah, Mor, Pembe, Sarı	Dokumada Kullanılan Motifler:	Gelin Tarağı, Sığır Sidiği, Göz, Pıtrak, Çengel,
Dokumanın Açıklaması:	Göz bölümünün üst ve alt kısımlarına Gelin Darağı Motifi yan yana dokunarak bir şerit oluşturulmuştur. Bu şeritin hemen alt kısmında bodu ayağı motifi ile ayrı bir şerit bulunmaktadır. Göz bölümünün sağ ve sol kısımlarında çengel motifi ile göz motifi kullanılarak ayrı bir şerit oluşturulmuştur. Göbek kısmında ise göz motifi etrafına pıtrak motifi ile baklava şeklinde raporlu bir tasarım dokunmuştur. Baklava formları etrafını çevreleyen çengel motifleri bulunmaktadır.		

Görsel 2. 20 Heybe 8. Görseli

Şekil 2. 74 Kimlik Formu:20 Yüzey Alan Şeması

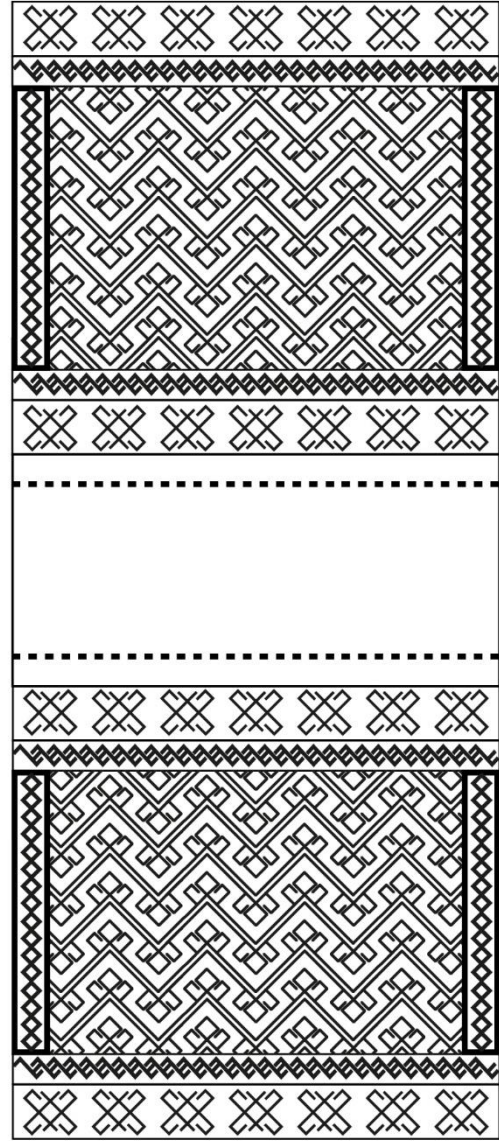
Tablo 2. 21 Kimlik Formu 21

Kimlik Formu:	21	Müze Envanter No:	1260
Örneğin Türü	Heybe	Dokuma Tekniği	Cicim
Müzedeki Yeri:	Depo	Dokumanın Geliş Şekli:	Satın Alma
Dokumanın Getirildiği	İl:	İlçe:	Köy:
Yer:	Yozgat	Sarıkaya	-
Müzeye Geliş Tarihi:	21.06.1979		
Dokumanın	Atkı:	Çözüğü:	Desen İpliği:
Hammaddesi:	Pamuk	Pamuk	Pamuk
Dokumanın Boyutları:	Dokumanın Eni:	Heybe Gözü	Dokumanın Boyu:
	42 cm	Boy:	
		40 cm	90 cm
Dokumada Kullanılan Renkler:	Kırmızı, Yeşil, Pembe, Siyah, Mavi, Turuncu, Sarı	Dokumada Kullanılan Motifler:	Gelin Tarağı, Sığır Sidiği, Göz, Pıtrak, Çengel,
Dokumanın Açıklaması:	Beyaz zeminli cicimdir. Göz bölümünün üst ve alt kısımlarında kuş motifi şerit oluşturulmuştur. Hemen alt kısmında kuş sürüsü motifi ile ikinci bir şerit oluşturulmuştur. Sağ ve sol kısımlarda ise zencerek motifi ile ayrı bir şerit oluşturulmuştur. Göbek kısmında ise zikzak şeklinde su yolu motifi ile Elibelinde motifini birlikte kullanarak farklı bir kompozisyon oluşturulmuştur. Heybenin orta kısmında herhangi bir motif bulunmamaktadır. Az seviyede yıpranma söz konusudur.		

Görsel 2. 21 Heybe 9. Görseli

Şekil 2. 75 Kimlik Formu:21 Yüzey Alan Şeması

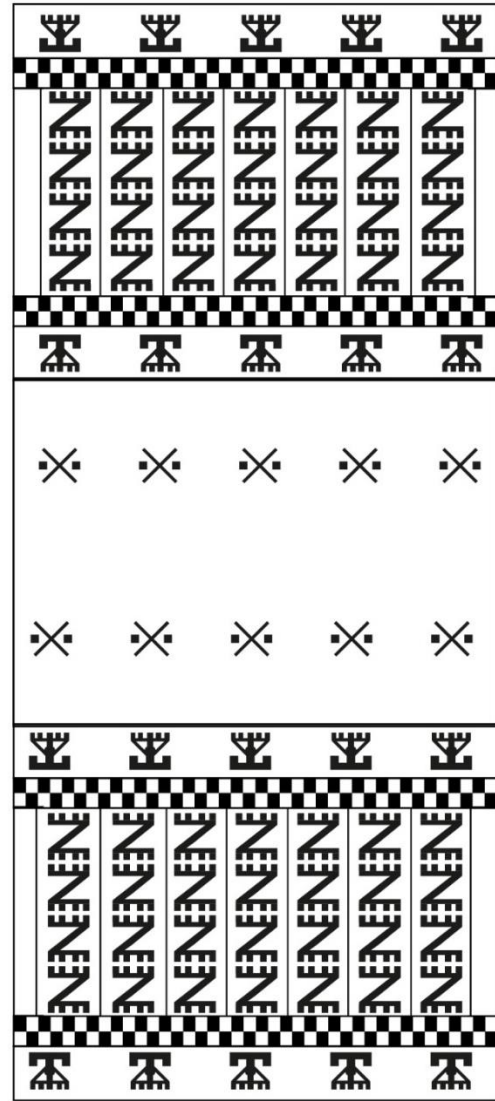
Tablo 2. 22 Kimlik Formu 22

Kimlik Formu:	22	Müze Envanter No:	1266
Örneğin Türü	Heybe	Dokuma Tekniği	Cicim
Müzedeki Yeri:	Depo	Dokumanın Geliş Şekli:	Satın Alma
Dokumanın Getirildiği	İl:	İlçe:	Köy:
Yer:	Yozgat	Sarıkaya	-
Müzeye Geliş Tarihi:	21.06.1979		
Dokumanın	Atkı:	Çözüğü:	Desen İpliği:
Hammaddesi:	Pamuk	Pamuk	Pamuk
Dokumanın Boyutları:	Dokumanın Eni:	Heybe Gözü	Dokumanın Boyu:
	36 cm	Boy:	
		40 cm	144 cm
Dokumada Kullanılan Renkler:	Kırmızı, Yeşil, Pembe, Siyah, Mavi, Turuncu, Sarı	Dokumada Kullanılan Motifler:	Çengel, Kuş, Kuş Sürüsü, Göz, Suyolu, Sındıllı, Pıtrak
Dokumanın Açıklaması:	Göz bölümünün alt ve üst kısımlarda Gelin Darağı Motifi ile şerit oluşturulmuştur. Hemen alt kısımlarında suyolu motifi ile ikinci bir şerit oluşturulmuştur. Göbek kısmında ise 7 adet bant içerisinde farklı renklerde z şeklinde yanlışlar mevcuttur.		

Görsel 2. 22 Heybe 10. Görseli

Şekil 2. 76 Kimlik Formu:22 Yüzey Alan Şeması

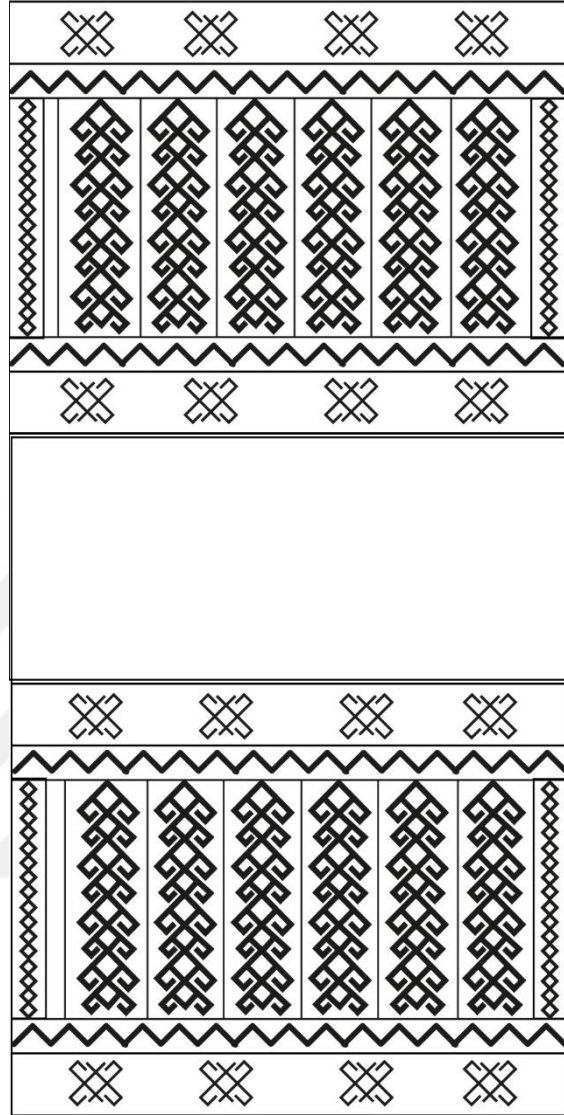
Tablo 2. 23 Kimlik Formu 23

Kimlik Formu:	23	Müze Envanter No:	2862
Örneğin Türü	Heybe	Dokuma Tekniği	Cicim
Müzedeki Yeri:	Depo	Dokumanın Geliş Şekli:	Bağış
Dokumanın Getirildiği	İl:	İlçe:	Köy:
Yer:	Yozgat	Merkez	-
Müzeye Geliş Tarihi:	02.04.1985		
Dokumanın	Atkı:	Çözü:	Desen İpliği:
Hammaddesi:	Pamuk	Pamuk	Pamuk
Dokumanın Boyutları:	Dokumanın Eni:	Heybe Gözü Boyu:	Dokumanın Boyu:
	37 cm	38 cm	95 cm
Dokumada Kullanılan Renkler:	Kırmızı, Yeşil, Pembe, Siyah, Mavi, Sarı	Dokumada Kullanılan Motifler:	Elibelinde, Kuş, Suyolu, Göz
Dokumanın Açıklaması:	Göz bölümünün alt ve üst kısımları dörder adet farklı renklerde kuş motifi ile şerit oluşturulmuştur. Hemen alt kısmında ince bir suyolu motifi ile şerit bulunmaktadır. Sağ ve sol kısımlarında ise zencerek motifi ile göbek kısmını kapatan bir şerit bulunmaktadır. Göbekte ise 6 şeritten oluşan farklı renklerde Elibelinde motifi bulunmaktadır. Heybeye sonradan püskül eklenmiştir.		

Görsel 2. 23 Heybe 11. Görseli

Şekil 2. 77 Kimlik Formu:23 Yüzey Alan Şeması

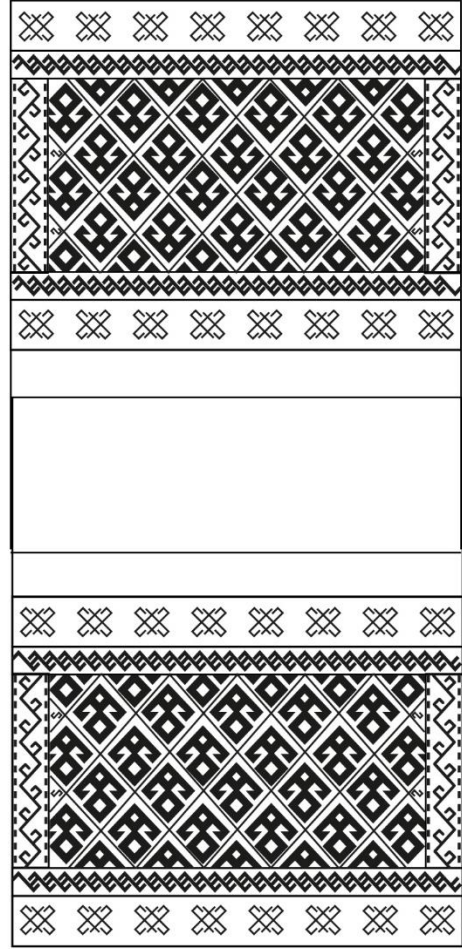
Tablo 2. 24 Kimlik Formu 24

Kimlik Formu:	24	Müze Envanter No:	1863
Örneğin Türü	Heybe	Dokuma Tekniği	Cicim
Müzedeki Yeri:	Teşhir	Dokumanın Geliş Şekli:	Bağış
Dokumanın Getirildiği	İl:	İlçe:	Köy:
Yer:	Yozgat	Merkez	-
Müzeye Geliş Tarihi:	02.04.1985		
Dokumanın	Atkı:	Çözüğü:	Desen İpliği:
Hammaddesi:	Pamuk	Pamuk	Pamuk
Dokumanın Boyutları:	Dokumanın Eni:	Heybe Gözü	Dokumanın Boyu:
	37 cm	Boy: 38 cm	95 cm
Dokumada Kullanılan Renkler:	Kırmızı, Yeşil, Pembe, Siyah, Mavi, Sarı	Dokumada Kullanılan Motifler:	Elibelinde, Kuş, Suyolu, Göz
Dokumanın Açıklaması:	Göz bölümünün alt ve üst kısımları dörder adet farklı renklerde kuş motifi ile şerit oluşturulmuştur. Hemen alt kısmında ince bir kuş sürüsü motifi ile şerit bulunmaktadır. Sağ ve sol kısımlarında ise yine kuş sürüsü motifi ile göbek kısmını kapatan bir şerit bulunmaktadır. Göbekte ise raporlu bir şekilde farklı renklerde Elibelinde motifi bulunmaktadır. Heybeye sonradan püskül eklenmiştir.		

Görsel 2. 24 Heybe 12. Görseli

Şekil 2. 78 Kimlik Formu:24 Yüzey Alan Şeması

2.2.1. Heybe Dokumalarında Kullanılan Motifler

Şekil 2. 79 Bereket Motifi

Şekil 2. 80 Gıvrım, Sığır Sidiği (Su Yolu) Motifi

Şekil 2. 81 Saç Bağı (Kelebek) Motifi

Şekil 2. 82 Küpe Motifi

Şekil 2. 83 Göz Motifi

Şekil 2. 84 S (Çengel) Motifi

Şekil 2. 85 Kurt İzi (Kurt Ağzı) Motifi

(Bkz: Kimlik Formu 13 (Heybe))

Şekil 2. 86 S (Çengel) Motifi

Şekil 2. 87 Kuş Sürüsü Motifi

Şekil 2. 88 Beldari, Gebe Kadın, Eliböğründe (Elibeline) Motifi

Şekil 2. 89 S (Çengel) Motifi

Şekil 2. 90 Beldari, Gebe Kadın, Eliböğründe (Elibeline) Motifi

Şekil 2. 91 İskembe Bıtırağı (Pıtrak) Motifi

(Bkz: Kimlik Formu 14 (Heybe))

Şekil 2. 92 S (Çengel) Motifi

Şekil 2. 93 Kuş Sürüsü Motifi

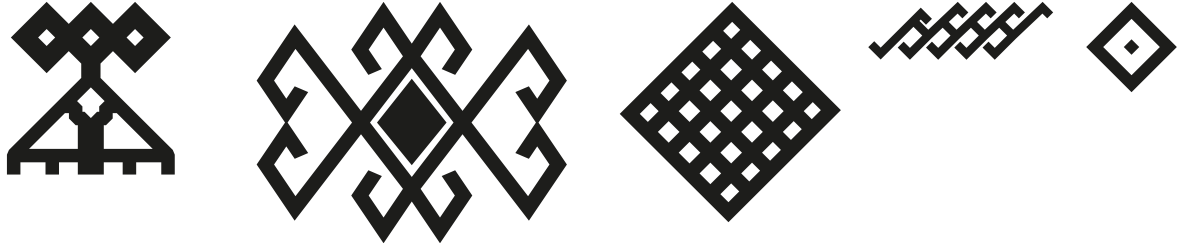
Şekil 2. 94 Beldari, Gebe Kadın, Eliböğründe (Elibeline) Motifi

Şekil 2. 95 Koç Boynuzu Motifi

Şekil 2. 96 Beldari, Gebe Kadın, Eliböğründe (Elibeline) Motifi

Şekil 2. 97 Göz Motifi

(Bkz: Kimlik Formu 15 (Heybe))

Şekil 2. 98 Beldari, Gebe Kadın, Eliböğünde (Elibelinde) Motifi

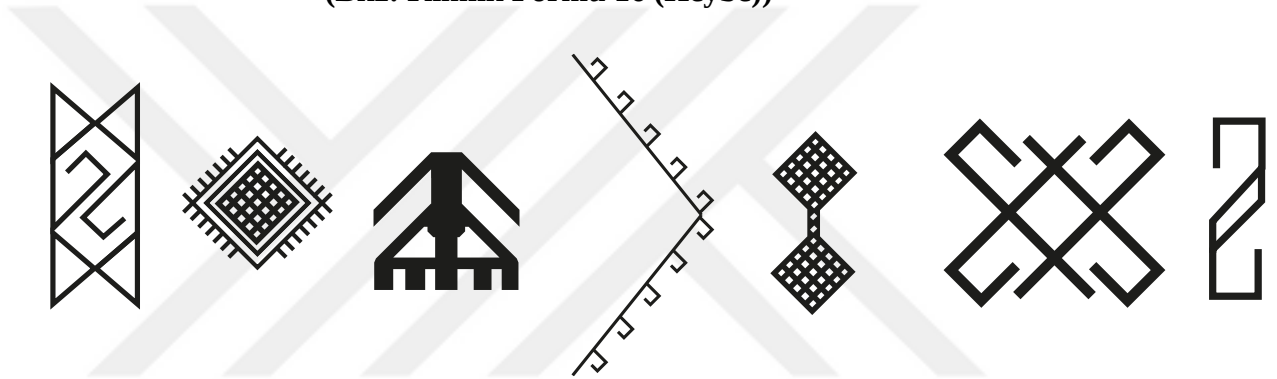
Şekil 2. 99 Koç Boynuzu Motifi

Şekil 2. 100 Göz Motifi

Şekil 2. 101 Kuş Sürüsü Motifi

Şekil 2. 102 Göz Motifi

(Bkz: Kimlik Formu 16 (Heybe))

Şekil 2. 103 S (Çengel) Motifi

Şekil 2. 104 İskembe Bıtırağı (Pıtrak) Motifi

Şekil 2. 105 Beldari, Gebe Kadın, Eliböğünde (Elibelinde) Motifi

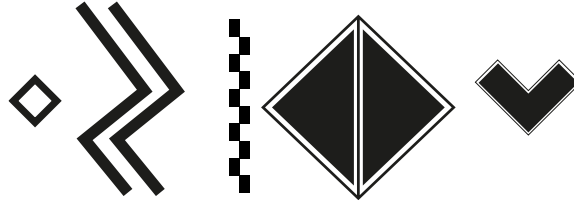
Şekil 2. 106 Gıvrım, Sığır Sidiği (Su Yolu) Motifi

Şekil 2. 107 Bereket Motifi

Şekil 2. 108 Koç Boynuzu Motifi

Şekil 2. 109 S (Çengel) Motifi

(Bkz: Kimlik Formu 17 (Heybe))

Şekil 2. 110 Göz Motifi

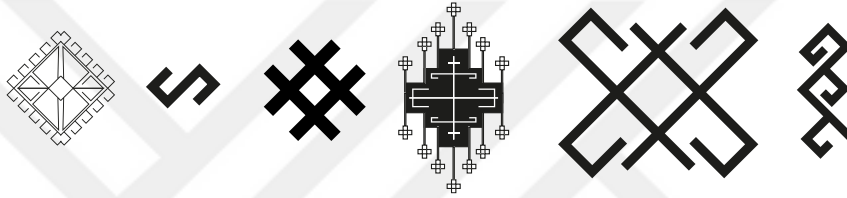
Şekil 2. 111 Gıvrım, Sığır Sidiği (Su Yolu) Motifi

Şekil 2. 112 Su Yolu Motifi

Şekil 2. 113 Göz Motifi

Şekil 2. 114 Bodu Ayağı (Kaz Ayağı) Motifi

(Bkz: Kimlik Formu 18 (Heybe))

Şekil 2. 115 Beldari, Gebe Kadın, Eliböğünde (Elibeline) Motifi

Şekil 2. 116 S (Çengel) Motifi

Şekil 2. 117 İskembe Bıtırağı (Pıtrak) Motifi

Şekil 2. 118 Sındıllı Motifi

Şekil 2. 119 Koç Boynuzu Motifi

Şekil 2. 120 Kuş Sürüsü Motifi

(Bkz: Kimlik Formu 19 (Heybe))

Şekil 2. 121 S (Çengel) Motifi

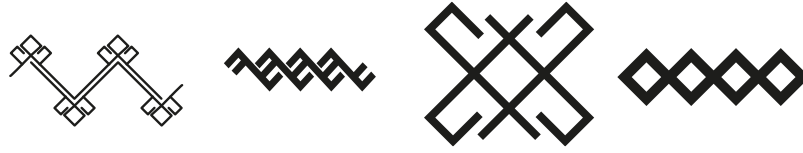
Şekil 2. 122 S (Çengel) Motifi

Şekil 2. 123 S (Çengel) Motifi

Şekil 2. 124 Gelin Darağı Motifi

Şekil 2. 125 İskembe Bıtırağı (Pıtrak) Motifi

(Bkz: Kimlik Formu 20 (Heybe))

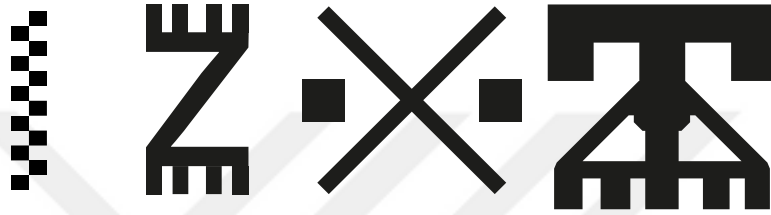
Şekil 2. 126 Gıvrım, Sığır Sidiği (Su Yolu) Motifi

Şekil 2. 127 Kuş Sürüsü Motifi

Şekil 2. 128 Koç Boynuzu Motifi

Şekil 2. 129 Göz Motifi

(Bkz: Kimlik Formu 21 (Heybe))

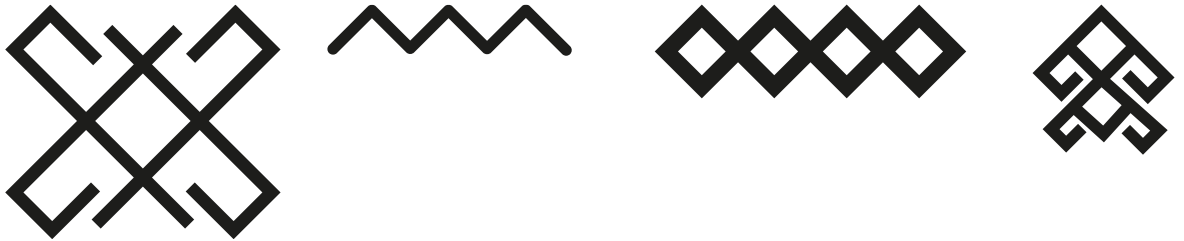
Şekil 2. 130 Su Yolu Motifi

Şekil 2. 131 Bilinmiyor

Şekil 2. 132 İskembe Bıtırağı (Pıtrak) Motifi

Şekil 2. 133 Beldari, Gebe Kadın, Eliböğünde (Elibelinde) Motifi

(Bkz: Kimlik Formu 22 (Heybe))

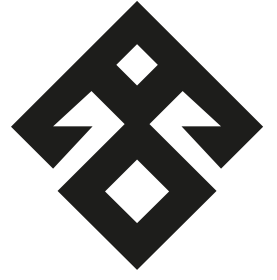
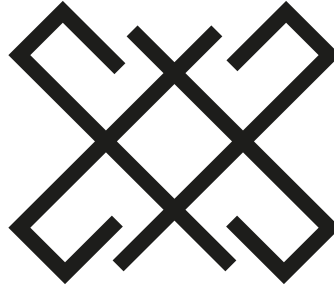
Şekil 2. 134 Koç Boynuzu Motifi

Şekil 2. 135 Gıvrım, Sığır Sidiği (Su Yolu) Motifi

Şekil 2. 136 Göz Motifi

Şekil 2. 137 Beldari, Gebe Kadın, Eliböğünde (Elibelinde) Motifi

(Bkz: Kimlik Formu 23 (Heybe))

Şekil 2. 138 Kuş Sürüsü Motifi

Şekil 2. 139 Kuş Sürüsü Motifi

Şekil 2. 140 Koç Boynuzu Motifi

Şekil 2. 141 Beldari, Gebe Kadın, Eliböğünde (Elibeline) Motifi

(Bkz: Kimlik Formu 24 (Heybe))

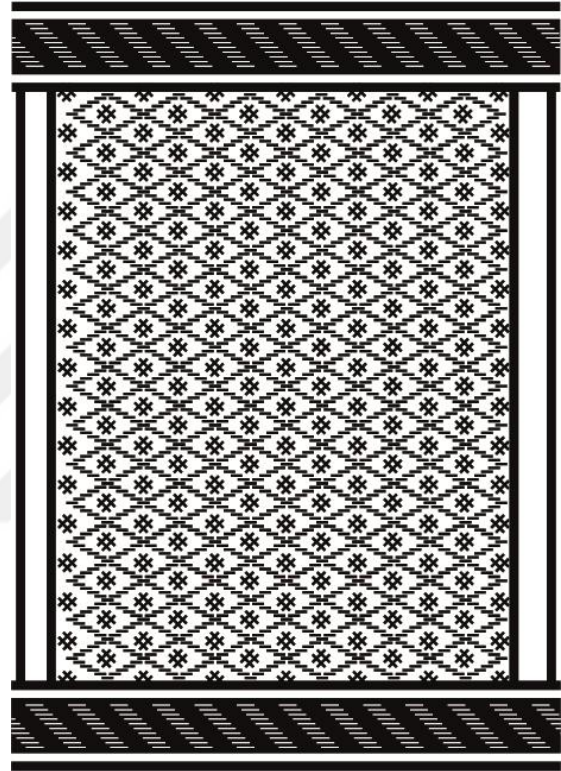

2.3. KİLİM DOKUMALARININ KATALOG ÇALIŞMASI

Araştırma kapsamında müze envanterinde yer alan 12 adet kilimlerin katalog olarak bilgilerinin güncellenerek ve yüzey alan şemasını çizerek desen, renk ve kompozisyon özellikleri verilmiştir. Literatürde de görülen bu motifler birçok yörede aynı isim ile anılmaktadır. (Bkz.; Erbek G. (1995), Erbek M. (2002), Deniz B. (2000), Durul, Y. (1987))

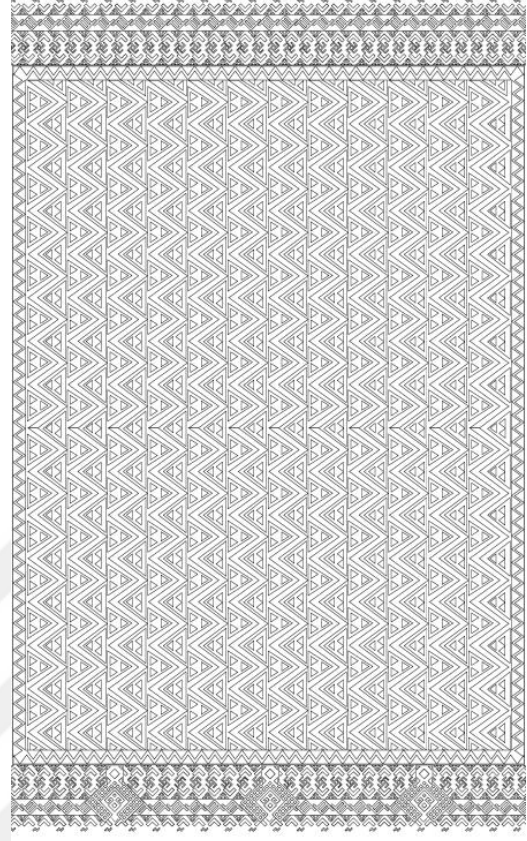
Tablo 2. 25 Kimlik Formu 25

Kimlik Formu:	25	Müze Envanter No:	55
Örneğin Türü	Kilim	Dokuma Tekniği	Cicim
Müzedeki Yeri:	Teşhir	Dokumanın Geliş Şekli:	Bağış
Dokumanın	İl:	İlçe:	Köy:
Getirildiği Yer:	Yozgat	Merkez	Musabeyli Köyü
Müzeye Geliş Tarihi:	01.05.1997		
Dokumanın	Atkı:	Çözü:	Desen İpliği:
Hammaddesi:	Yün	Yün	Pamuk
Dokumanın	Dokumanın Eni:	Dokumanın Boyu:	
Boyutları:	114 cm	160 cm	
Dokumada Kullanılan Renkler:	Kırmızı, Beyaz, Siyah, Mavi, Yeşil	Dokumada Kullanılan Motifler:	Pıtrak, Suyolu
Dokumanın Açıklaması:	Kırmızı zeminlidir. İki parçadır. Dar kenarlarda beyaz şeritler vardır. Uzun kenarlarda yatay siyah kesik çizgilerden oluşmuş zikzakları vardır. Ortada ise yine yatay kesik çizgilerden dizisi oluşmuş baklava dilimleri vardır. Bu dilimlerin içinde ve yandaki zikzakların sağında ve solunda kırmızı siyah yeşil mavi pıtrak motifleri vardır.		

Görsel 2. 25 Kilim 1. Görseli**Şekil 2. 142 Kimlik Formu:25Yüzey Alan Şeması**

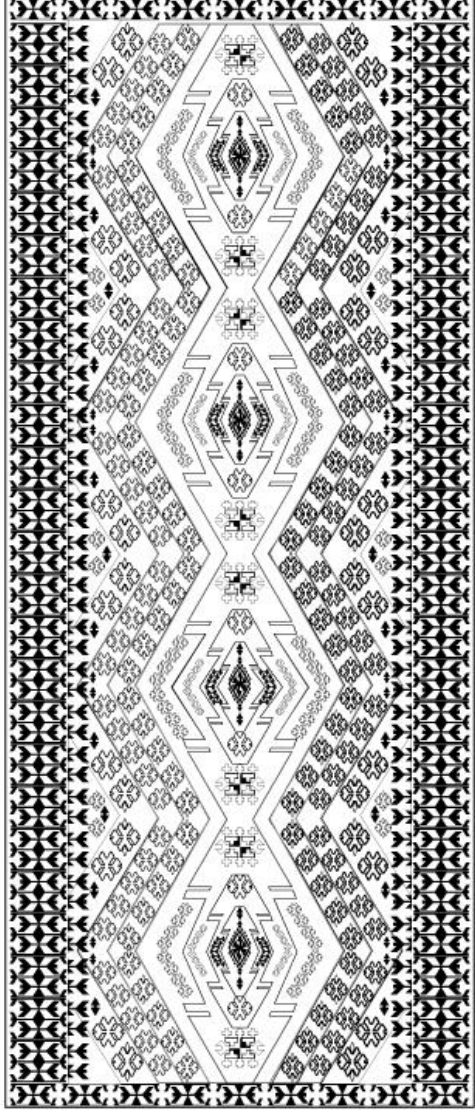
Tablo 2. 26 Kimlik Formu 26

Kimlik Formu:	26	Müze Envanter No:	113
Örneğin Türü	Kilim	Dokuma Tekniği	Cicim
Müzedeki Yeri:	Depo	Dokumanın Geliş Şekli:	Satın Alma
Dokumanın Getirildiği Yer:	İl: Yozgat	İlçe: Merkez	Köy: -
Müzeye Geliş Tarihi:	25.09.1977		
Dokumanın Hammaddesi:	Atkı: Yün	Çözüğü: Yün	Desen İpliği: Yün
Dokumanın Boyutları:	Dokumanın Eni: 130 cm	Dokumanın Boyu: 168 cm	
Dokumada Kullanılan Renkler:	Kırmızı, Sarı, Krem, Yeşil, Siyah, Beyaz, Lacivert, Turuncu	Dokumada Kullanılan Motifler:	Bodu ayağı(kaz ayağı), Çengel, swastika(çarkıfelek), Göz, Kurt izi, Su yolu, Kuş sürüsü
Dokumanın Açıklaması:	Dar kenarlarda s motifi yan yana dokunmuştur. Hemen altında bodu ayağı motifi ile başka bir şerit bulunmaktadır. Onun altında eğrice motifi ile ayrı bir şerit ve sonrasındaki şeritte ise çarkıfelek motifi bulunmaktadır. Hemen altında tekrar bodu ayağı motifi ve sonrasında su yolu ile dar kenar şeritleri tamamlanmıştır. Uzun kenarda ise su yolu motifi ile şerit bulunmaktadır. Göbek kısmında ise göz ve su yolu kullanılarak zikzak şeklinde raporlu bir sistem ile dokuma tamamlanmıştır.		

Görsel 2. 26 Kilim 2. Görseli**Şekil 2. 143** Kimlik Formu:26 Yüzey Alan Şeması

Tablo 2. 27 Kimlik Formu 27

Kimlik Formu:	27	Müze Envanter No:	2740
Örneğin Türü	Kilim	Dokuma Tekniği	Kilim
Müzedeki Yeri:	Depo	Dokumanın Geliş Şekli:	Satın Alma
Dokumanın Getirildiği	İl:	İlçe:	Köy:
Yer:	Yozgat	Merkez	-
Müzeye Geliş Tarihi:	24.05.1978		
Dokumanın	Atkı:	Çözüğü:	Desen İpliği:
Hammaddesi:	Yün	Yün	-
Dokumanın Boyutları:	Dokumanın Eni:	Dokumanın Boyu:	
	130 cm	410 cm	
Dokumada Kullanılan Renkler:	Kırmızı, Sarı, Beyaz, Mavi, Gri, Turuncu	Dokumada Kullanılan Motifler:	Kurt izi, Bukağı, Göz,
Dokumanın Açıklaması:	Dokuma yolluk kilim olarak tespit edilmiş olup 4 metrelik uzunluğu ile katalogda yer alan en uzun dokumadır. Göbek kısmı 4 adet baklava deseni içerisinde bukağı motifini yüzey bölünmesi olarak kullanıp içerisinde kurt izi motifi ve göz motiflerini barındırmaktadır. Birçok yörede de görüldüğü gibi birden çok motifi tek bir motif gibi dokunmuş olan bu örnekte birden fazla farklı kurt izi motifi şekli tespit edilmektedir. Kenarlıkları kurt izi motifi ile dokunmuş olan bu dokumada göbek kısmı ile ayıran bir çizgi olmadan direkt kurt izi motifi ile bağlantılıdır. Atkı ve çözgüde yün iplik kullanılmıştır. 1978 yılında satın alım yolu ile müze envanterine kaydedilmiştir.		

Görsel 2. 27 Kilim 3. Görseli	Şekil 2. 144 Kimlik Formu:27 Yüzey Alan Şeması
	

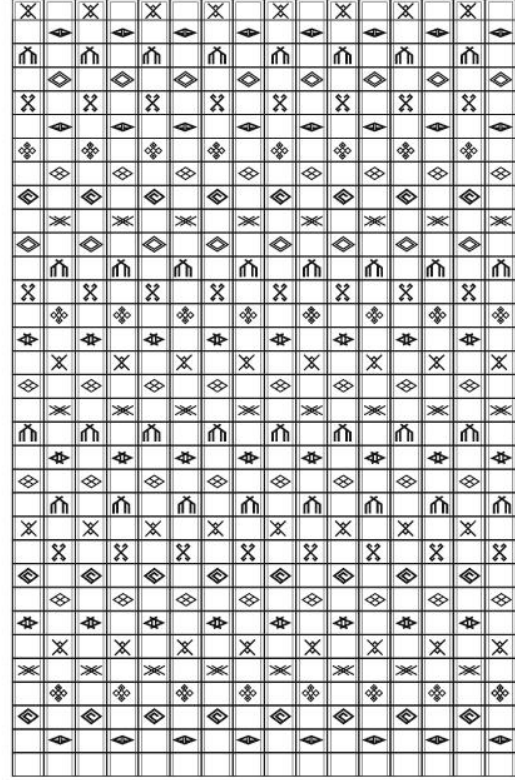
Tablo 2. 28 Kimlik Formu 28

Kimlik Formu:	28	Müze Envanter No:	2065
Örneğin Türü	Kilim	Dokuma Tekniği	Cicim
Müzedeki Yeri:	Teşhir	Dokumanın Geliş Şekli:	Bağış
Dokumanın Getirildiği İl:	İl:	İlçe:	Köy:
Yer:	Yozgat	Merkez	-
Müzeye Geliş Tarihi:	25.03.1986		
Dokumanın Hammaddesi:	Atkı:	Çözü:	Desen İpliği:
	Yün	Yün	Pamuk
Dokumanın Boyutları:	Dokumanın Eni:	Dokumanın Boyu:	
	98 cm	172 cm	
Dokumada Kullanılan Renkler:	Kırmızı, Pembe, Sarı, Mavi, Yeşil, Gri	Dokumada Kullanılan Motifler:	İskembe Bıtırağı (Pıtrak), Koç Boynuzu, Göz, Gelin Darağı, Saç Bağı (Kelebek)
Dokumanın Açıklaması:	Dokumanın zemin rengi kırmızıdır. Fakat Bu zemin üzerine yatay ve dikey gri şeritler geçerek bu şeritlerin kesişim yerlerinde yan yana aynı ve her sırada farklı bir motif denk gelecek şekilde dokunmuştur. Motifler tek bir sırada sırasına göre 8 -9 adet dokunmuş ve desen ve renk olarak aynıdır. Fakat her sırada farklı motif bulunmaktadır. Katalog içerisinde en fazla motif barındıran dokumalardan biridir. Kenar kısımlarından yıpranmaya başlamış, ufak bir parçası da kopmuştur.		

Görsel 2. 28 Kilim 4. Görseli

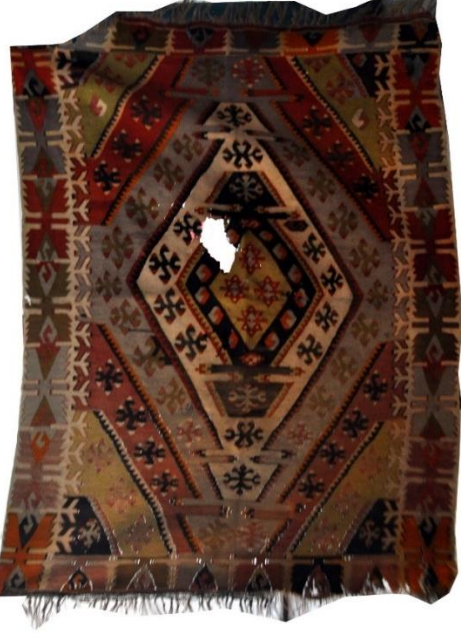
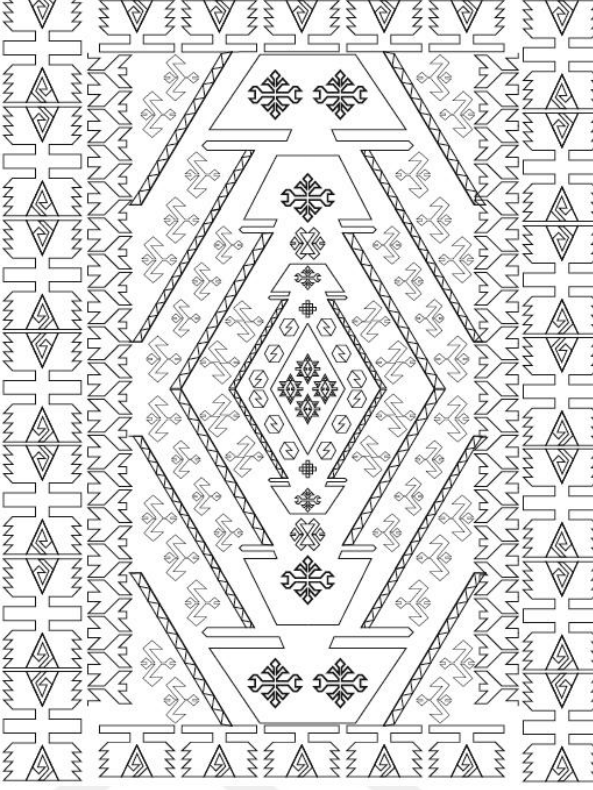

Şekil 2. 145 Kimlik Formu:28 Yüzey Alan Şeması

Tablo 2. 29 Kimlik Formu 29

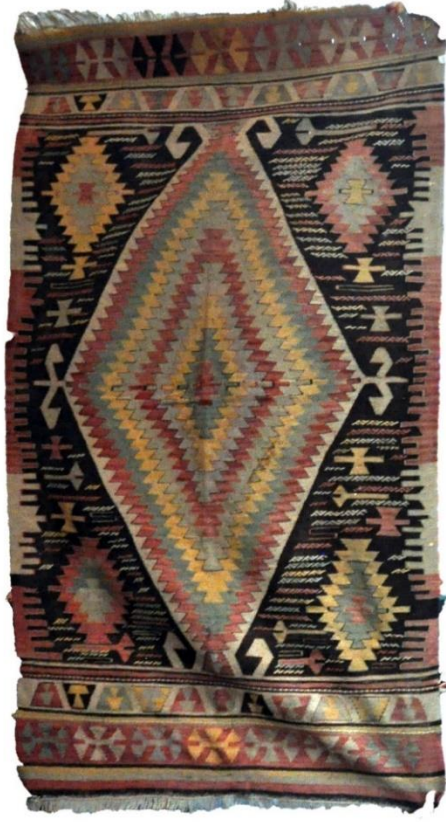
Kimlik Formu:	29	Müze Envanter No:	2275
Örneğin Türü	Kilim	Dokuma Tekniği	Kilim
Müzedeki Yeri:	Teşhir	Dokumanın Geliş Şekli:	Bağış
Dokumanın Getirildiği İl:	İl:	İlçe:	Köy:
Yer:	Yozgat	Merkez	-
Müzeye Geliş Tarihi:	27.12.1989		
Dokumanın Hammaddesi:	Atkı:	Çözü:	Desen İpliği:
	Yün	Yün	-
Dokumanın Boyutları:	Dokumanın Eni:	Dokumanın Boyu:	
	120 cm	160 cm	
Dokumada Kullanılan Renkler:	Mavi, Kırmızı, Siyah, Turuncu, Beyaz, Sarı	Dokumada Kullanılan Motifler:	Kurt izi, Yıldız, Kuş, Bodu ayağı, Aşk ve Birleşim, Bukağı
Dokumanın Açıklaması:	Kilimin şeridi saçbağı motifi içerisinde kurt izi motifi ile oluşturulmuştur. Göbek kısmını şeritten ayırmak için bodu ayağı motifi ile ayrılmış göbekte ise baklava formu içerisinde kurt izi motifi raporlu şekilde dokunmuş olup köşelere aşk ve birleşim motifi dokunmuştur. Ortasında bulunan siyah bukağı motifini yüzey bölünmesi olarak kullanıp içerisinde ayrı bir baklava formu oluşturulmuştur. Bu form içerisinde yıldız dışında ise aşk ve birleşim motifi bulunmaktadır.		

Görsel 2. 29 Kilim 5. Görseli	Şekil 2. 146 Kimlik Formu:29 Yüzey Alan Şeması
	

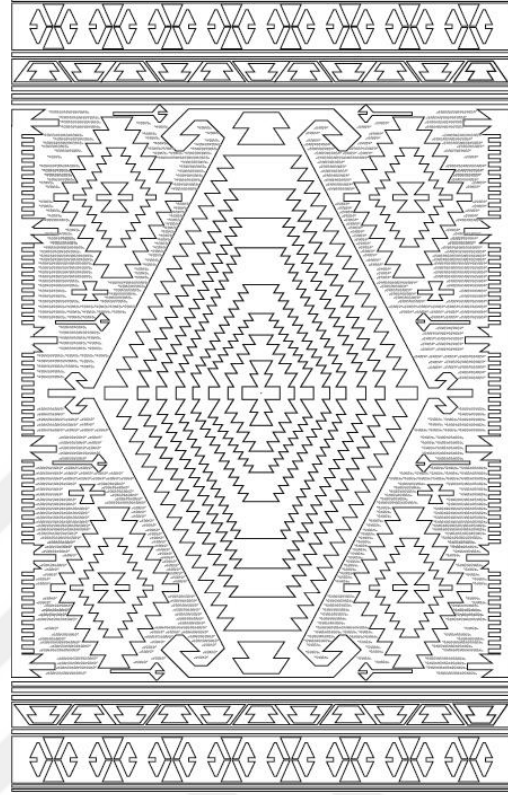
Tablo 2. 30 Kimlik Formu 30

Kimlik Formu:	30	Müze Envanter No:	1442
Örneğin Türü	Kilim	Dokuma Tekniği	Kilim
Müzedeki Yeri:	Teşhir	Dokumanın Geliş Şekli:	Satın Alma
Dokumanın Getirildiği İl:	İl:	İlçe:	Köy:
Yer:	Yozgat	Merkez	-
Müzeye Geliş Tarihi:	23.10.1979		
Dokumanın Hammaddesi:	Atkı:	Çözü:	Desen İpliği:
	Yün	Yün	-
Dokumanın Boyutları:	Dokumanın Eni:	Dokumanın Boyu:	
	105 cm	200 cm	
Dokumada Kullanılan Renkler:	Kahverengi, Kırmızı, Sarı, Mavi, Siyah, Beyaz	Dokumada Kullanılan Motifler:	Yıldız, Gıvrım, Koç Boynuzu, Kurt İzi, Bukağı, Bereket, Küpe
Dokumanın Açıklaması:	Kilimin üst ve alt kısımlarındaki bantlarda kurt izi motifi yan yana dokunmuştur. Orta kısma doğru gelirken kurt izi motiflerinin altında ayrı bir bant ile küpe motifi bulunmaktadır. Her motif farklı renkte dokunmuştur. Kenar şeridi olarak tarak motifi ile göbek kısmı çevrelenmiş ve ortada büyük, köşelerde küçük şekilde bereket motifi dokunmuştur. Bereket motiflerinin her biri farklı renktedir. Kahverengi zemin içerisinde ince şeritler bulunmakla birlikte aralarda kurt izi motifi ve saçbağı motifi bulunmaktadır.		

Görsel 2. 30 Kilim 6. Görseli

Şekil 2. 147 Kimlik Formu:30 Yüzey Alan Şeması

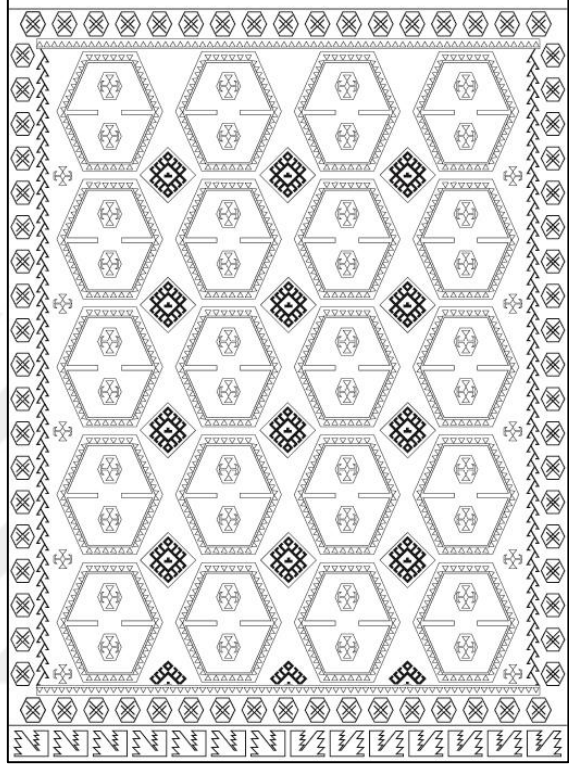
Tablo 2. 31 Kimlik Formu 31

Kimlik Formu:	31	Müze Envanter No:	2236
Örneğin Türü	Kilim	Dokuma Tekniği	Kilim
Müzedeki Yeri:	Depo	Dokumanın Geliş Şekli:	Satın Alma
Dokumanın Getirildiği	İl:	İlçe:	Köy:
Yer:	Yozgat	Merkez	-
Müzeye Geliş Tarihi:	12.12.1989		
Dokumanın	Atkı:	Çözüğü:	Desen İpliği:
Hammaddesi:	Yün	Yün	-
Dokumanın Boyutları:	Dokumanın Eni:	Dokumanın Boyu:	
	231 cm	338 cm	
Dokumada Kullanılan Renkler:	Kırmızı, Siyah, Gri, Mavi, Lacivert, Beyaz	Dokumada Kullanılan Motifler:	İskembe Bıtırağı (Pıtrak), Kuş Sürüsü, Kuş, Akrep, Saç Bağı (Kelebek)
Dokumanın Açıklaması:	Kenar bordürü yörede iskembe Bıtırağı olarak bilinen Niğde, Çorum, Mersin gibi birçok yörede “pıtrak” ismi ile bilinen motif ile oluşturulmuştur. Kenar şeritlerine pıtraklardan göbek kısmına doğru bakıldığında yörede “kuş sürüsü” olarak adlandırılan motif ile ayrı bir şerit daha bulunmaktadır. Bu şeritten sonra göbek kısmına bakıldığında yanyana 4 alt alta 5 adet olacak şekilde altıgen formlar içerisinde yörede kelebek adı ile anılan fakat birçok yörede saçbağı ismi ile bilinen motif her altıgen içerisinde 2 adet olacak şekilde dokunmuştur. Altıgen formların aralarında ise daha çok Antalya/ Döşemealtı dokumalarında karşımıza çıkan akrep motifi ile kompozisyon oluşturulmuştur. Yün iplikler ile dokunan bu kilim yöredeki diğer kilimlere nazaran daha sade bir yapıya sahiptir. Dokuma 1989 yılında satın alınarak müze envanterine dahil edilmiştir. Depo şartlarında yıpranma söz konusudur.		

Görsel 2. 31 Kilim 7. Görseli

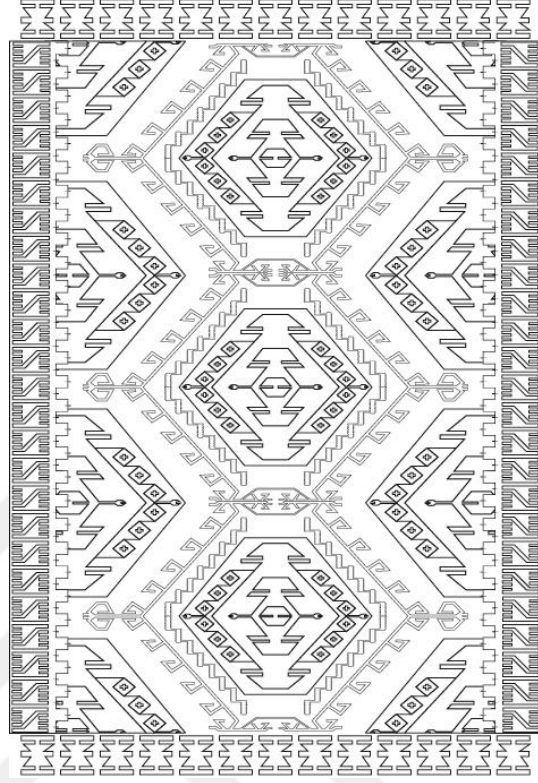

Şekil 2. 148 Kimlik Formu:31 Yüzey Alan Şeması

Tablo 2. 32 Kimlik Formu 32

Kimlik Formu:	32	Müze Envanter No:	1867
Örneğin Türü	Kilim	Dokuma Tekniği	Kilim
Müzedeki Yeri:	Depo	Dokumanın Geliş Şekli:	Satın Alma
Dokumanın Getirildiği	İl:	İlçe:	Köy:
Yer:	Yozgat	Merkez	-
Müzeye Geliş Tarihi:	02.04.1985		
Dokumanın	Atkı:	Çözüğü:	Desen İpliği:
Hammaddesi:	Yün	Yün	-
Dokumanın Boyutları:	Dokumanın Eni:	Dokumanın Boyu:	
	136 cm	225 cm	
Dokumada Kullanılan Renkler:	Kırmızı, Siyah, Yeşil, Turuncu, Mavi, Beyaz	Dokumada Kullanılan Motifler:	El, Bukağı, Göz, Kurt İzi, Darak
Dokumanın Açıklaması:	Kenar şeritlerinde el motifi bulunmaktadır. Dar kenarda yöre de çok rastlanılmamış, farklı bir bukağı motifi ile şerit oluşturulmuştur. Göbek kısmında ise altıgenler içerisinde bukağı motifi göze çarpmaktadır. Orta kısmın tasarımında altıgen şablonlar raporlu şekilde sıralanmış ortadaki sıranın etrafına Bukağı motifi ile süslenmiştir. Göbekte bulunan bukağı motifi daha büyük bir bukağı içerisinde yer almıştır. Dıştaki bukağı etrafında göz motifleri ile süsleme dikkat çekmektedir. Gözlerin birleşiminde kurt izi motifi ile birbirine bağlanmıştır. Alt şeritte saçbağı motifi görülmektedir. Bu şeridin yırtılmış olan diğer tarafında da olduğu düşünülmektedir.		

Görsel 2. 32 Kilim 8. Görseli**Şekil 2. 149 Kimlik Formu:32 Yüzey Alan Şeması**

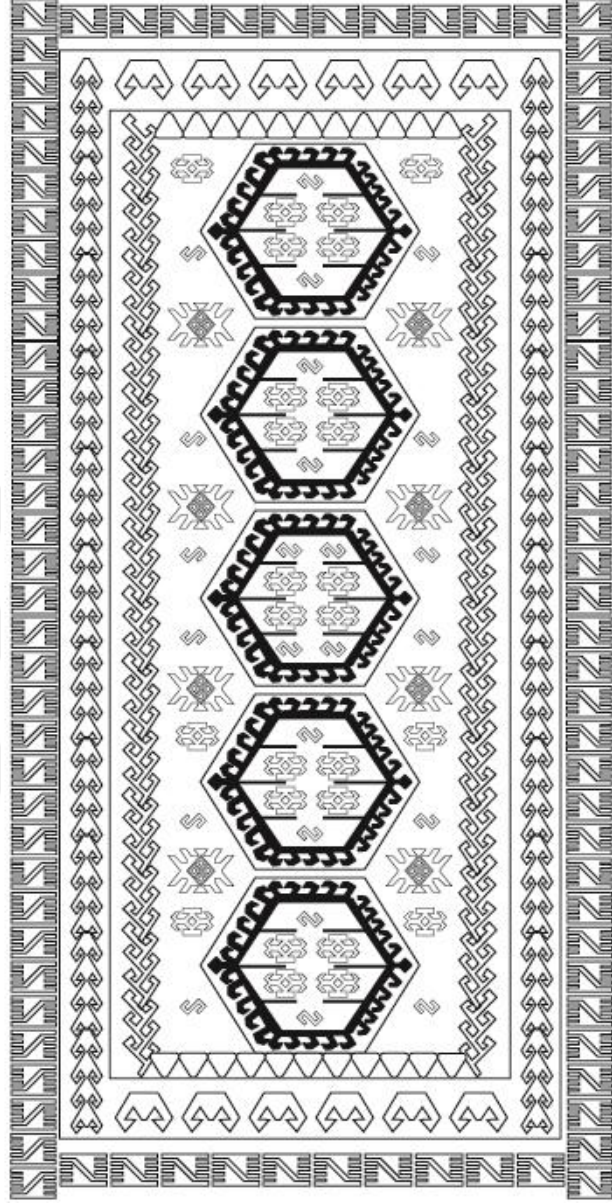
Tablo 2. 33 Kimlik Formu 33

Kimlik Formu:	33	Müze Envanter No:	1869
Örneğin Türü	Kilim	Dokuma Tekniği	Kilim
Müzedeki Yeri:	Depo	Dokumanın Geliş Şekli:	Satın Alma
Dokumanın Getirildiği Yer:	İl: Yozgat	İlçe: Merkez	Köy: -
Müzeye Geliş Tarihi:	02.04.1985		
Dokumanın Hammaddesi:	Atkı: Yün	Çözüğü: Yün	Desen İpliği: -
Dokumanın Boyutları:	Dokumanın Eni: 130 cm	Dokumanın Boyu: 280 cm	
Dokumada Kullanılan Renkler:	Kırmızı, Siyah, Mavi, Lacivert, Sarı, Beyaz,	Dokumada Kullanılan Motifler:	Koç Boynuzu, Çengel (s), Beldari (Elibelinde), Bereket, Kurt Ağız, El, Kuş Sürüsü
Dokumanın Açıklaması:	Dış şeritte farklı renklerde el motifinden oluşturulan bordür göze çarpmaktadır. İkinci şeritte ise beşer beşer sıralanmış farklı renklerde elibeline motifli şeridi tamamlamıştır. Göbek kısmında zemin rengi kırmızıdır. Kırmızı zemine şerit olarak kuş sürüsü motifli kullanılmış ve iç kısımda 5 adet beşgen madalyon içerisinde Koç Boynuzu motiflerinin farklı renklerde kullanıldığı gözlemlenmiştir. Madalyonların etrafında yine koç boynuzu, bereket ve göz motifli görülmektedir.		

Görsel 2. 33 Kilim 9. Görseli

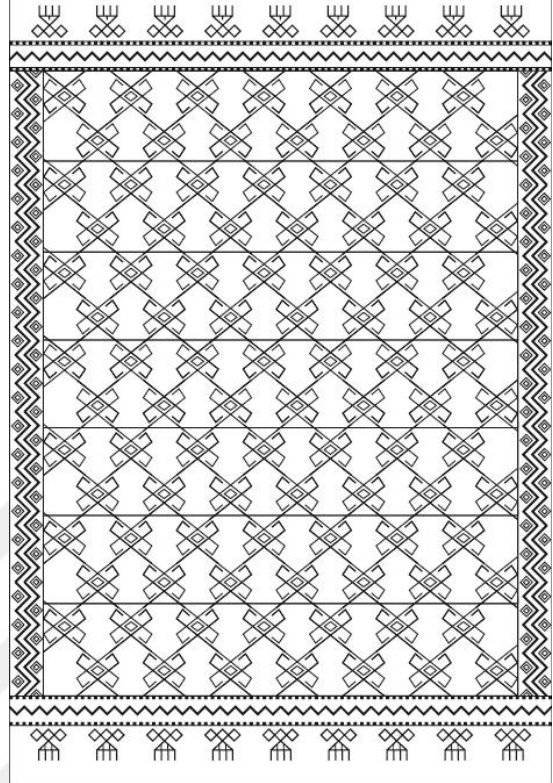

Şekil 2. 150 Kimlik Formu:33 Yüzey Alan Şeması

Tablo 2. 34 Kimlik Formu 34

Kimlik Formu:	34	Müze Envanter No:	2596
Örneğin Türü	Çalma Kilim	Dokuma Tekniği	Cicim
Müzedeki Yeri:	Depo	Dokumanın Geliş Şekli:	Satın Alma
Dokumanın Getirildiği İl:	İl:	İlçe:	Köy:
Yer:	Yozgat	Yerköy	-
Müzeye Geliş Tarihi:	18.12.1990		
Dokumanın Hammaddesi:	Atkı:	Çözü:	Desen İpliği:
	Yün	Yün	-
Dokumanın Boyutları:	Dokumanın Eni:	Dokumanın Boyu:	
	114 cm	164 cm	
Dokumada Kullanılan Renkler:	Kırmızı, Siyah, Turuncu, Beyaz, Sarı, Yeşil	Dokumada Kullanılan Motifler:	Gıvrım, Gelin Darağı, Koç Boynuzu, Göz
Dokumanın Açıklaması:	Dar kenarlarda yörede Gelin Darağı olarak bilinen motif ile her biri farklı renklerde olacak şekilde şerit oluşturulmuştur. Göbek kısmına doğru bakıldığında bu şeridin altında gıvrım motifi bulunmaktadır. Yan kenarlıkları ise göz motifi ile süslenmiş gıvrım motifi ile ayrı bir şerit oluşturulmuştur. Göbek kısmı zeminde 7 farklı renk ile şerit oluşturulup şeritten bağımsız olarak üstünde koçboynuzu motifi çapraz raporlu şekilde dokunmuştur. 1990 yılında satın alınarak envantere dahil edilmiştir.		

Görsel 2. 34 Kilim 10. Görseli**Şekil 2. 151 Kimlik Formu:34 Yüzey Alan Şeması**

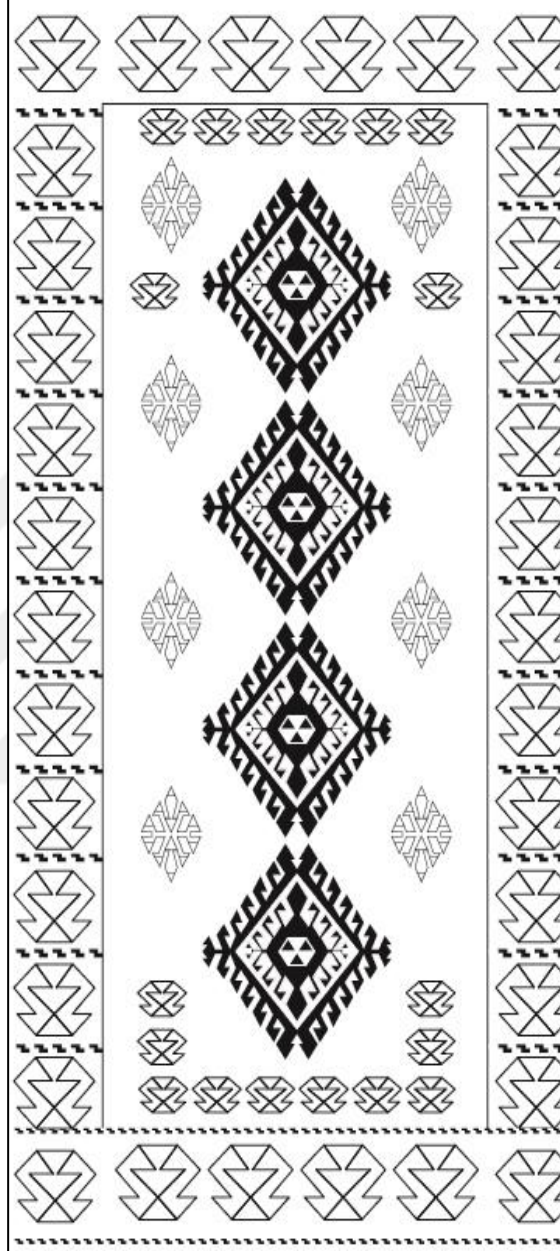
Tablo 2. 35 Kimlik Formu 35

Kimlik Formu:	35	Müze Envanter No:	2041
Örneğin Türü	Kilim	Dokuma Tekniği	Cicim
Müzedeki Yeri:	Depo	Dokumanın Geliş Şekli:	Satın Alma
Dokumanın Getirildiği	İl:	İlçe:	Köy:
Yer:	Yozgat	Yerköy	-
Müzeye Geliş Tarihi:	25.03.1986		
Dokumanın	Atkı:	Çözüğü:	Desen İpliği:
Hammaddesi:	Yün	Yün	-
Dokumanın Boyutları:	Dokumanın Eni:	Dokumanın Boyu:	
	106 cm	310 cm	
Dokumada Kullanılan Renkler:	Kırmızı, Sarı, Mavi, Beyaz, Yeşil, Gri	Dokumada Kullanılan Motifler:	Çengel(S), Kurt İzi, Bereket
Dokumanın Açıklaması:	Kenar Şeritleri gri zemin üzerine karşılıklı olarak yerleştirilmiş çengel motifleri bulunmaktadır. Kırmızı zemin içerisinde 4 adet bereket motifleri bulunmaktadır. Kırmızı zemin içerisinde bereket motiflerinin köşe kısımlarına denk gelecek şekilde kurt izi motifleri dokunmuştur. Kırmızı zeminin üst ve alt kısımlarında yine karşılıklı çengel motifleri bulunmaktadır. Şeritleri ayırmak için çengel motifleri kullanılmış ince şerit olarak dokunmuştur.		

Görsel 2. 35 Kilim 11. Görseli

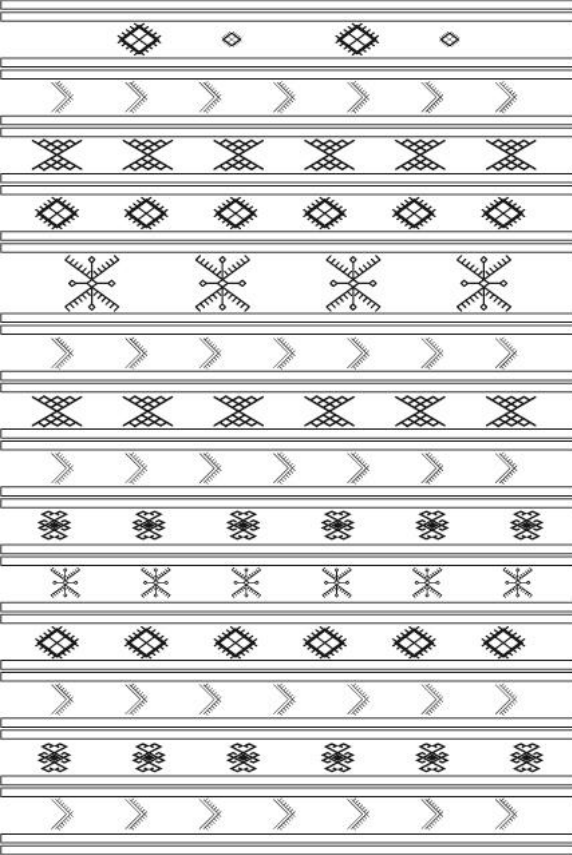

Şekil 2. 152 Kimlik Formu:35 Yüzey Alan Şeması

Tablo 2. 36 Kimlik Formu 36

Kimlik Formu:	36	Müze Envanter No:	2741
Örneğin Türü	Çalma Kilim	Dokuma Tekniği	Cicim
Müzedeki Yeri:	Depo	Dokumanın Geliş Şekli:	Satın Alma
Dokumanın	İl:	İlçe:	Köy:
Getirildiği Yer:	Yozgat	Merkez	-
Müzeye Geliş Tarihi:	4.12.2001		
Dokumanın	Atkı:	Çözüğü:	Desen İpliği:
Hammaddesi:	Yün	Yün	Pamuk
Dokumanın	Dokumanın Eni:	Dokumanın Boyu:	
Boyutları:	100 cm	203 cm	
Dokumada Kullanılan Renkler:	Siyah, Turuncu, Sarı, Mavi, Pembe, Gri , Beyaz	Dokumada Kullanılan Motifler:	Saçbağı(Kelebek), İskembe Bıtırağı (Pıtrak), Gıvrım
Dokumanın Açıklaması:	Tek şaktan oluşan çalma kilimde toplam 14 bant olarak bölünmüştür. Zemin rengi kırmızıdır. Dar kısmın başlangıcı beyaz bir bant sonrasında ince bir siyah bant ile devam etmektedir. Her bir bantta 4-5 motif yan yana dizilmiştir. Motifler bantlara göre yan yana dizilmiştir. Diğer dokumalara kıyasla burada gıvrım motifı sadece tek zikzaktan oluşmaktadır. Herhangi bir devamlılığı yoktur. Müze envanterine en geç katılan dokumalardan biridir. Satın alınarak envantere dahil edilmiştir.		

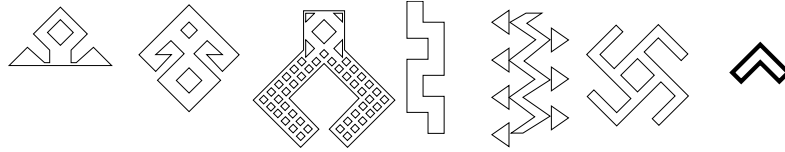
Görsel 2. 36 Kilim 12. Görseli	Şekil 2. 153 Kimlik Formu:36 Yüzey Alan Şeması
	

2.3.1. Yozgat Müzesi'nde Bulunan Kilim Dokumalarında Kullanılan Motifler

Şekil 2. 154 İskembe Bıtırağı (Pıtrak) Motifi

(Bkz: Kimlik Formu 25 (Kilim))

Şekil 2. 155 Beldari, Gebe Kadın, Eliböğünde (Elibelinde) Motifi

Şekil 2. 156 Beldari, Gebe Kadın, Eliböğünde (Elibelinde) Motifi

Şekil 2. 157 Kurt İzi Motifi

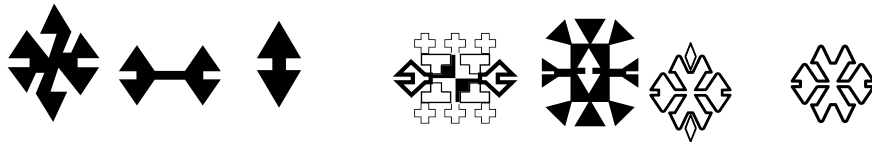
Şekil 2. 158 Gıvrım, Sığır Sidiği (Su Yolu) Motifi

Şekil 2. 159 Gıvrım, Sığır Sidiği (Su Yolu) Motifi

Şekil 2. 160 Çarkıfelek (Swastika) Motifi

Şekil 2. 161 Bodu Ayağı (Kaz Ayağı) Motifi

(Bkz: Kimlik Formu 26 (Kilim))

Şekil 2. 162 Kurt İzi Motifi

Şekil 2. 163 Kurt İzi Motifi

Şekil 2. 164 Bukağı Motifi

Şekil 2. 165 Göz Motifi

Şekil 2. 166 Bukağı Motifi

Şekil 2. 167 Kurt İzi Motifi

Şekil 2. 168 Kurt İzi Motifi

(Bkz: Kimlik Formu 27 (Kilim))

Şekil 2. 169 İskembe Bıtırağı (Pıtrak) Motifi

Şekil 2. 170 Koç Boynuzu Motifi

Şekil 2. 171 Göz Motifi

Şekil 2. 172 Göz Motifi

Şekil 2. 173 İskembe Bıtırağı (Pıtrak) Motifi

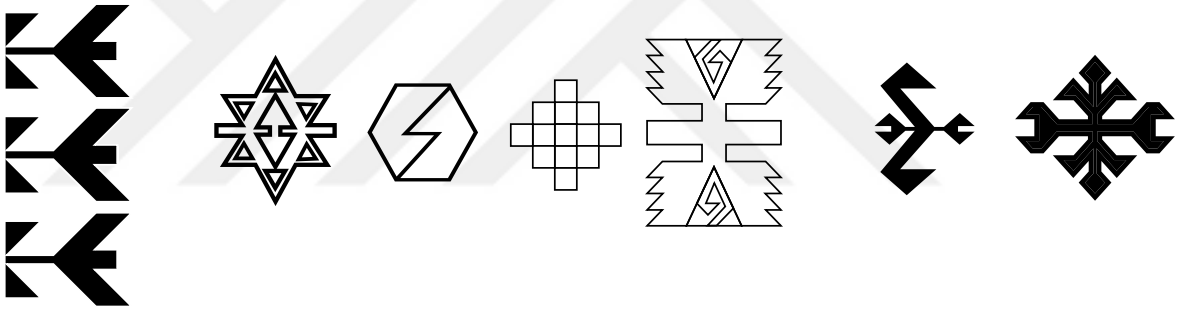
Şekil 2. 174 Gelin Darağı Motifi

Şekil 2. 175 Göz Motifi

Şekil 2. 176 Göz Motifi

Şekil 2. 177 Saç Bağı (Kelebek) Motifi

(Bkz: Kimlik Formu 28 (Kilim))

Şekil 2. 178 Kurt İzi Motifi

Şekil 2. 179 Yıldız Motifi

Şekil 2. 180 Aşk ve Bileşim Motifi

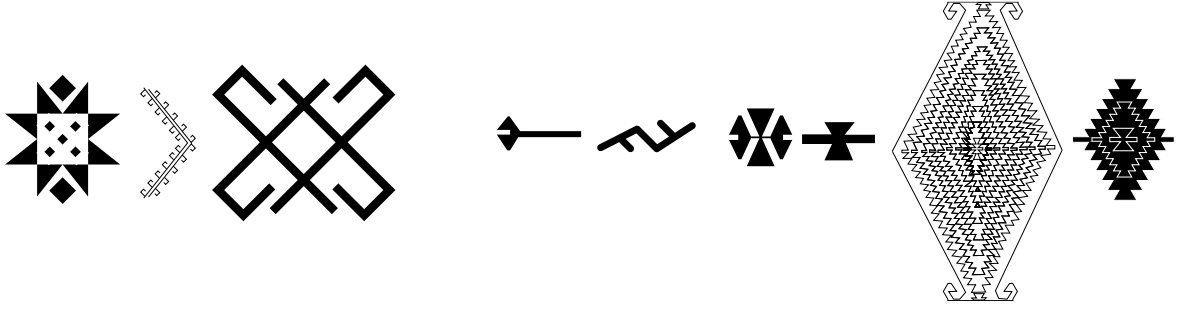
Şekil 2. 181 Göz Motifi

Şekil 2. 182 Bereket Motifi

Şekil 2. 183 Kurt İzi Motifi

Şekil 2. 184 Kurt İzi Motifi

(Bkz: Kimlik Formu 29 (Kilim))

Şekil 2. 185 Yıldız Motifi

Şekil 2. 186 Gıvrım, Sığır Sidiği (Su Yolu) Motifi

Şekil 2. 187 Koç Boynuzu Motifi

Şekil 2. 188 Kurt İzi Motifi

Şekil 2. 189 Bilinmiyor

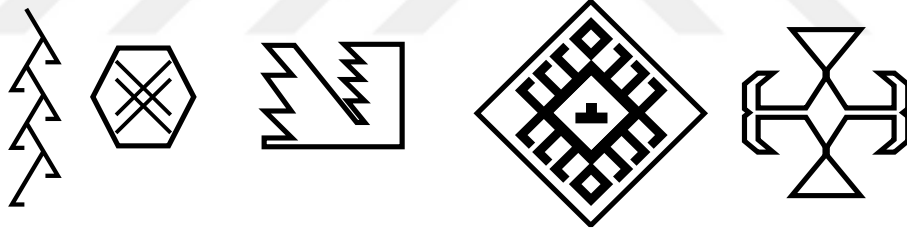
Şekil 2. 190 Kurt İzi Motifi

Şekil 2. 191 Bukağı Motifi

Şekil 2. 192 Bereket Motifi

Şekil 2. 193 Bereket Motifi

(Bkz: Kimlik Formu 30 (Kilim))

Şekil 2. 194 Kuş Sürüsü Motifi

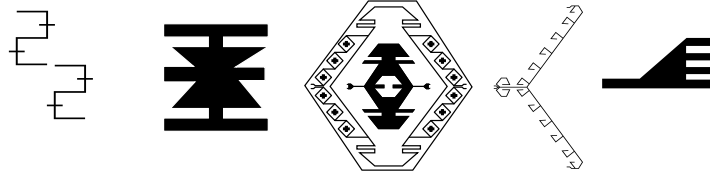
Şekil 2. 195 İskembe Bıtırağı (Pıtrak) Motifi

Şekil 2. 196 Kuş Motifi

Şekil 2. 197 Akrep Motifi

Şekil 2. 198 Saç Bağı (Kelebek) Motifi

(Bkz: Kimlik Formu 31 (Kilim))

Şekil 2. 199 Darak (El, Tarak, Parmak) Motifi

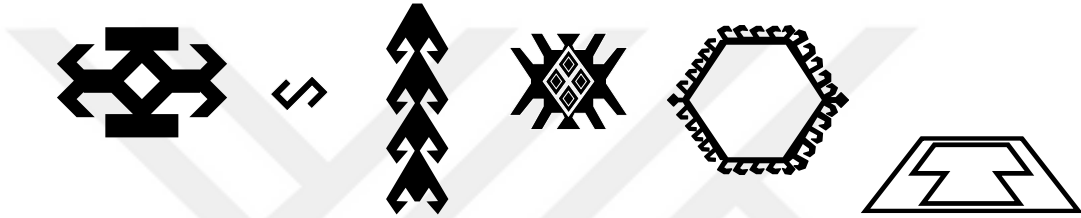
Şekil 2. 200 Saç Bağı (Kelebek) Motifi

Şekil 2. 201 Bukağı Motifi

Şekil 2. 202 Kurt İzi Motifi

Şekil 2. 203 Darak (El, Tarak, Parmak) Motifi

(Bkz: Kimlik Formu 32 (Kilim))

Şekil 2. 204 Koç Boynuzu Motifi

Şekil 2. 205 S (Çengel) Motifi

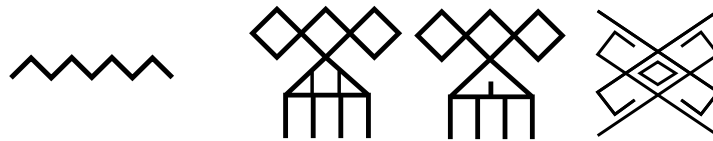
Şekil 2. 206 Beldari, Gebe Kadın, Eli Böğründe (Elibelinde) Motifi

Şekil 2. 207 Bereket Motifi

Şekil 2. 208 Kurt Ağızı Motifi

Şekil 2. 209 Küpe Motifi

(Bkz: Kimlik Formu 33 (Kilim))

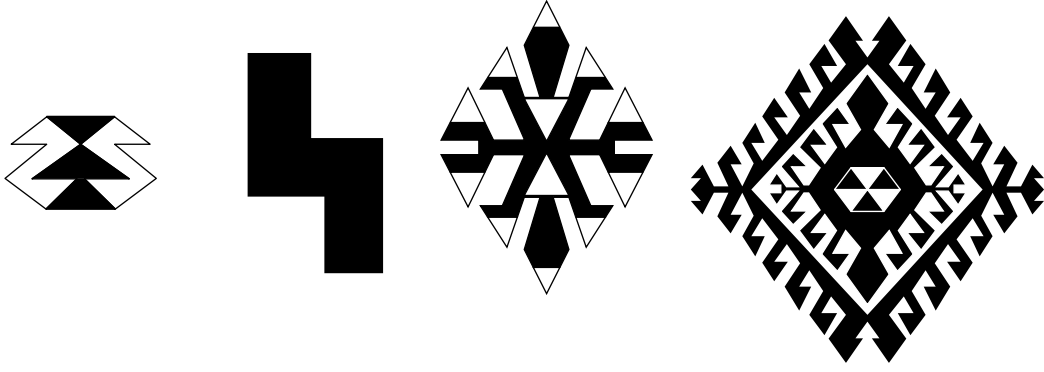
Şekil 2. 210 Gıvrım, Sığır Sidiği (Su Yolu) Motifi

Şekil 2. 211 Beldari, Gebe Kadın, Eli Böğründe (Elibelinde) Motifi

Şekil 2. 212 Beldari, Gebe Kadın, Eli Böğründe (Elibelinde) Motifi

Şekil 2. 213 Koç Boynuzu Motifi

(Bkz: Kimlik Formu 34 (Kilim))

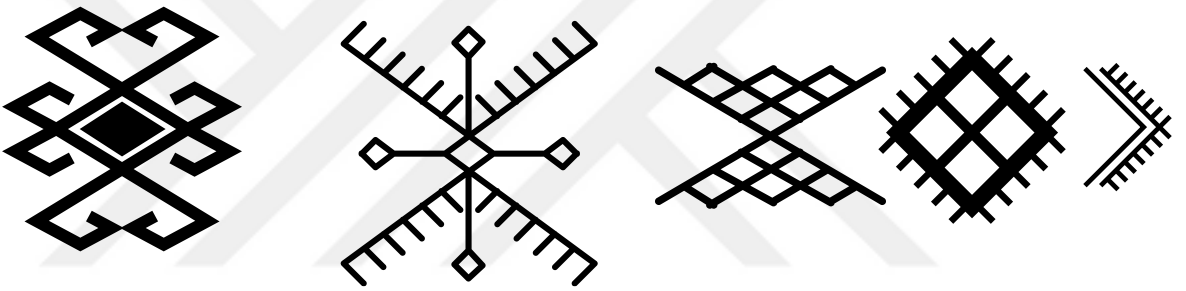
Şekil 2. 214 Çengel (S) Motifi

Şekil 2. 215 Çengel (S) Motifi

Şekil 2. 216 Kurt İzi Motifi

Şekil 2. 217 Bereket Motifi

(Bkz: Kimlik Formu 35 (Kilim))

Şekil 2. 218 Koç Boynuzu Motifi

Şekil 2. 219 Saç Bağı (Kelebek) Motifi

Şekil 2. 220 Saç Bağı (Kelebek) Motifi

Şekil 2. 221 İskembe Bıtırağı (Pıtrak) Motifi

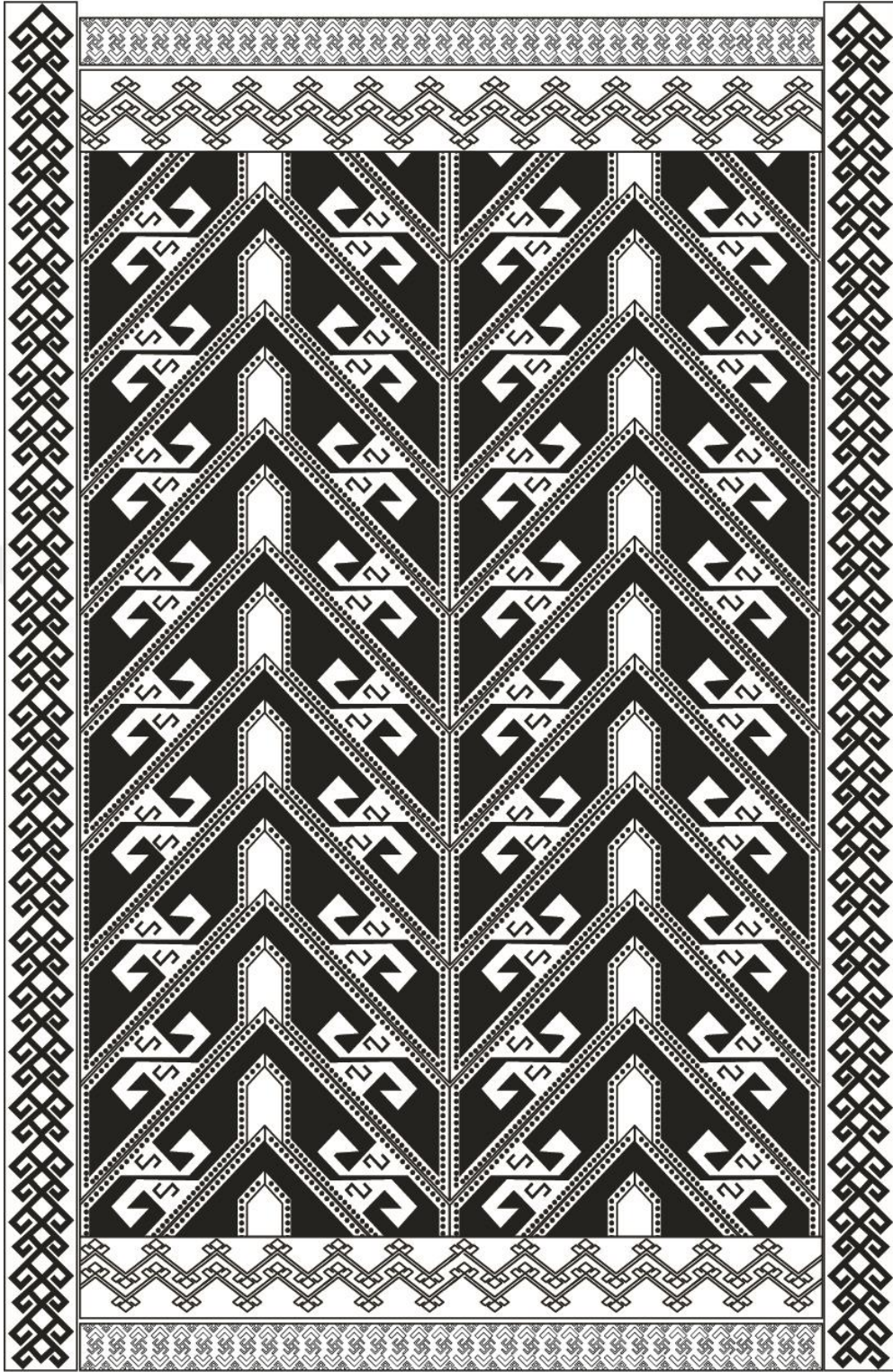
Şekil 2. 222 Gıvrım, Sığır Sidiği (Su Yolu) Motifi

(Bkz: Kimlik Formu 36 (Kilim))

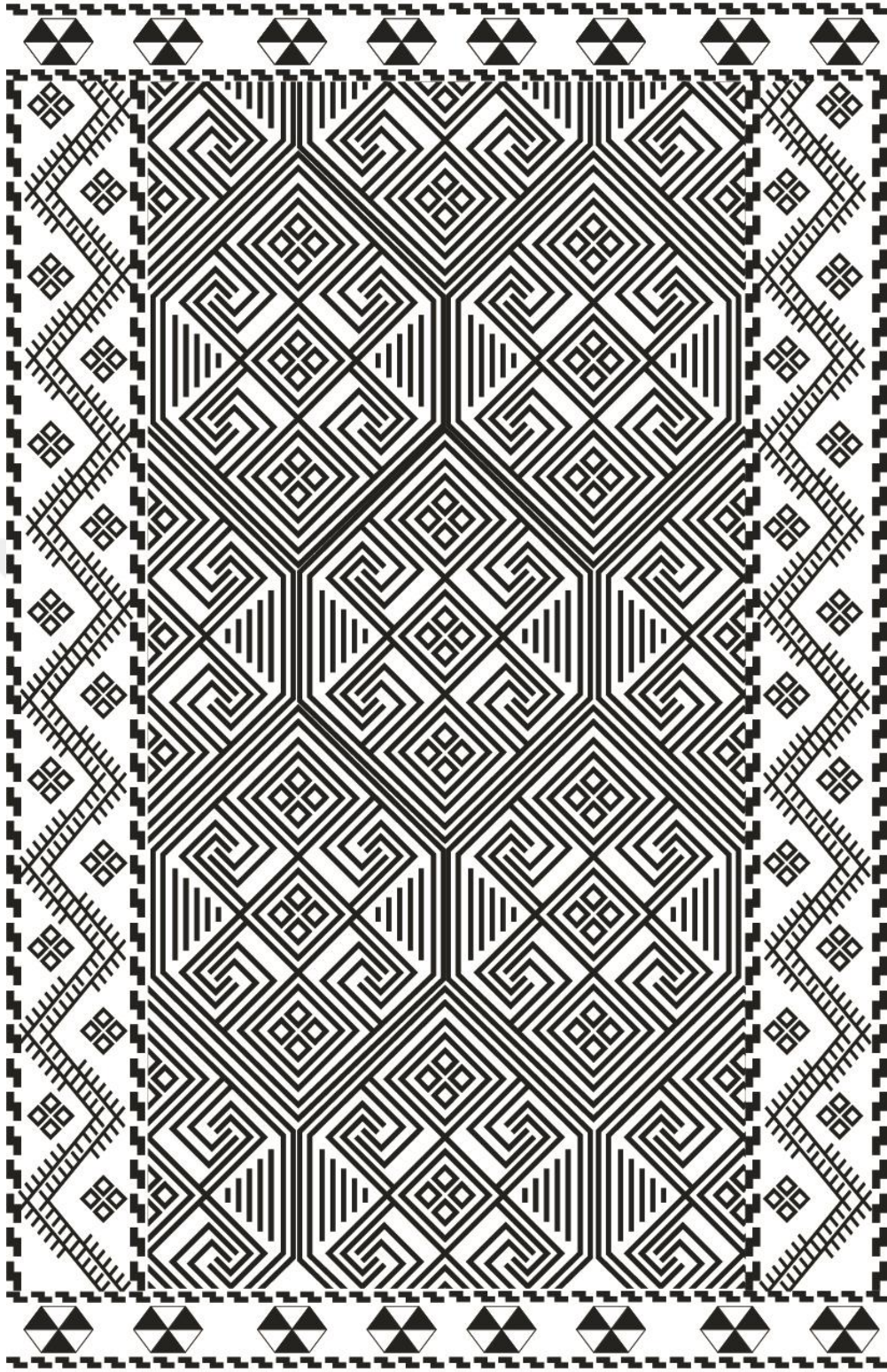
**3. BÖLÜM: YOZGAT MÜZESİ'NDE BULUNAN DOKUMALARIN
DESEN ÖZELLİKLERİ KULLANILARAK YAPILAN TASARIMLAR**

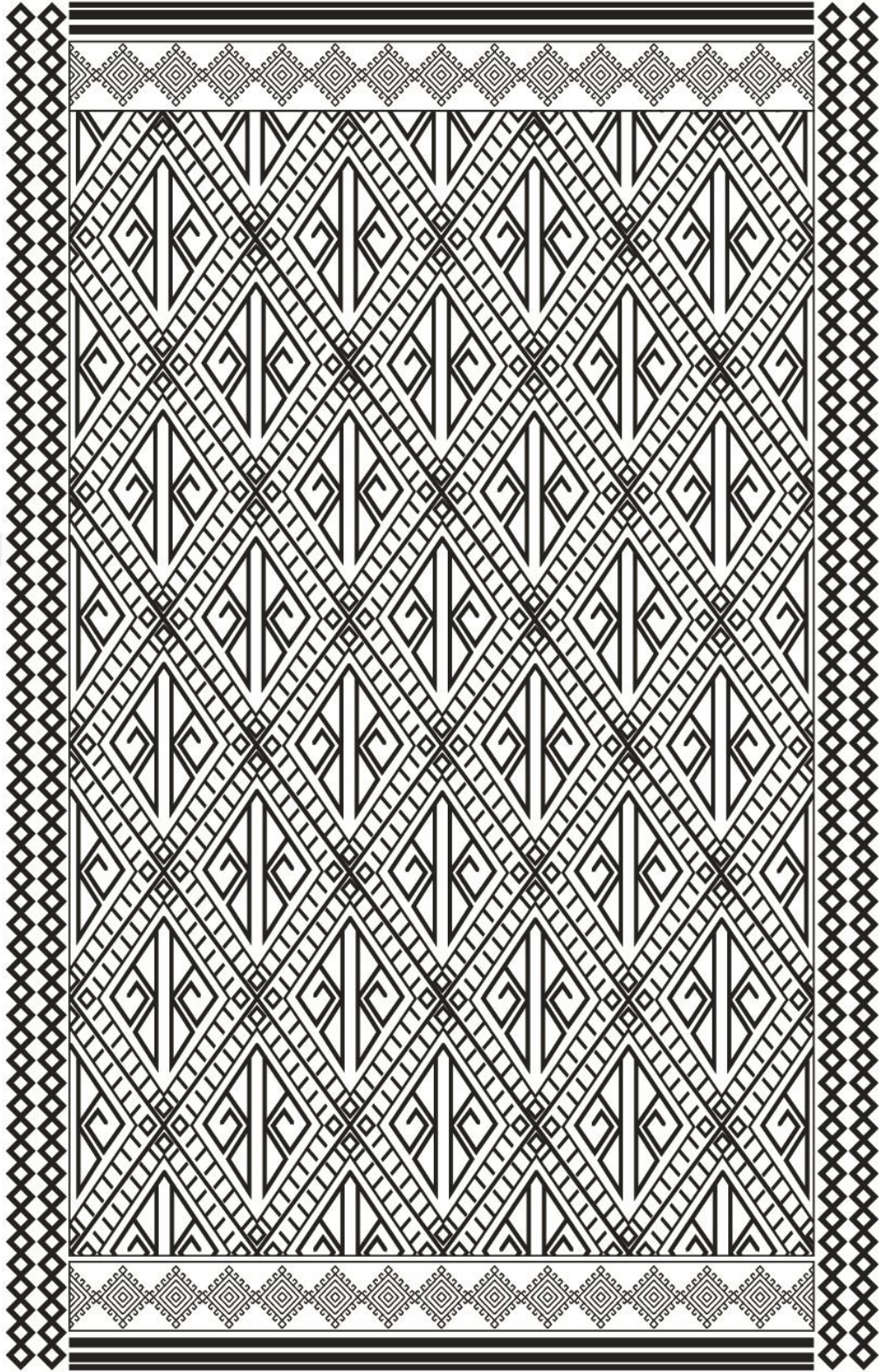
Şekil 3. 1 Kilim Tasarımı

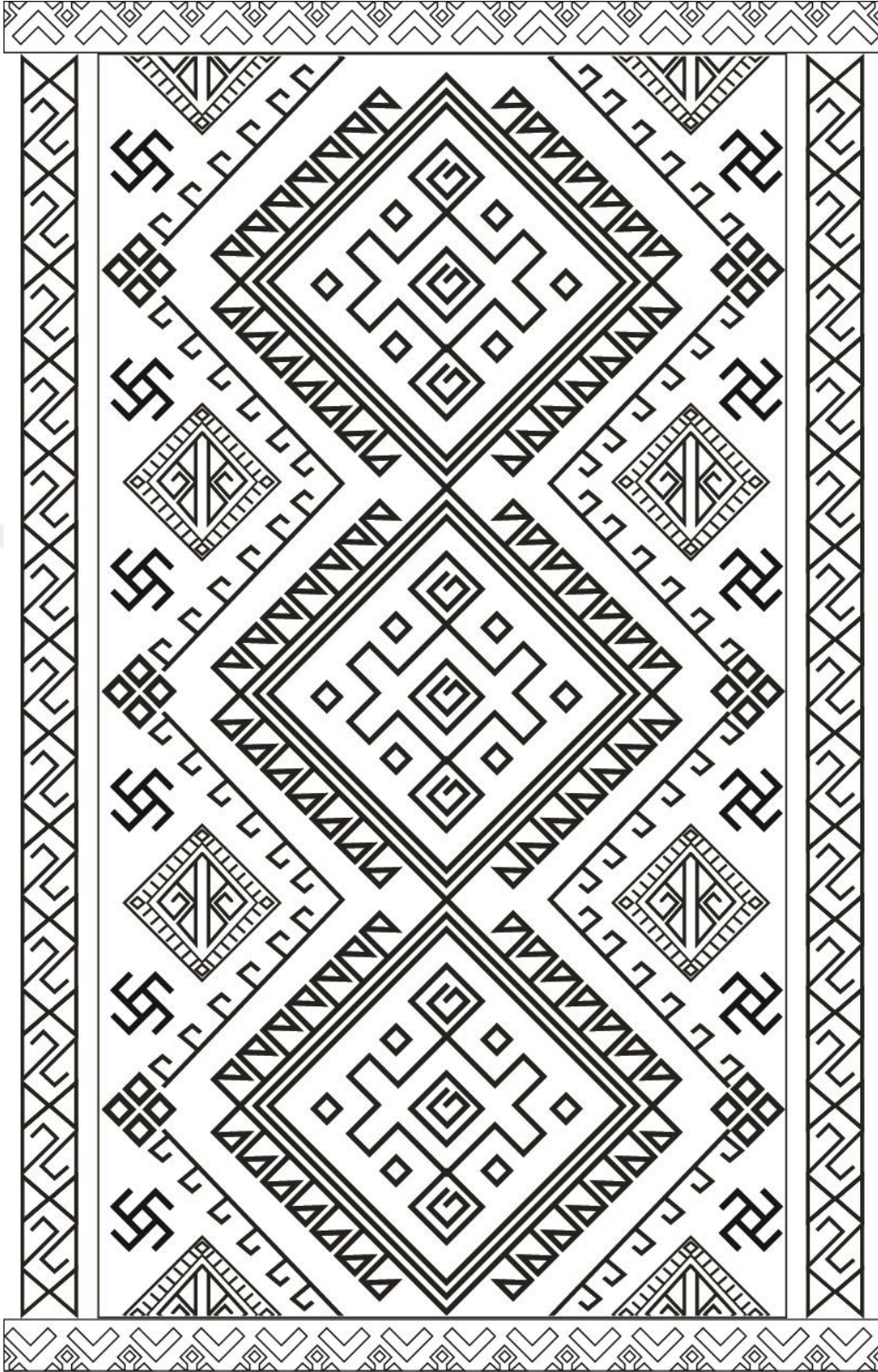
Şekil 3. 2 Kilim Tasarımı

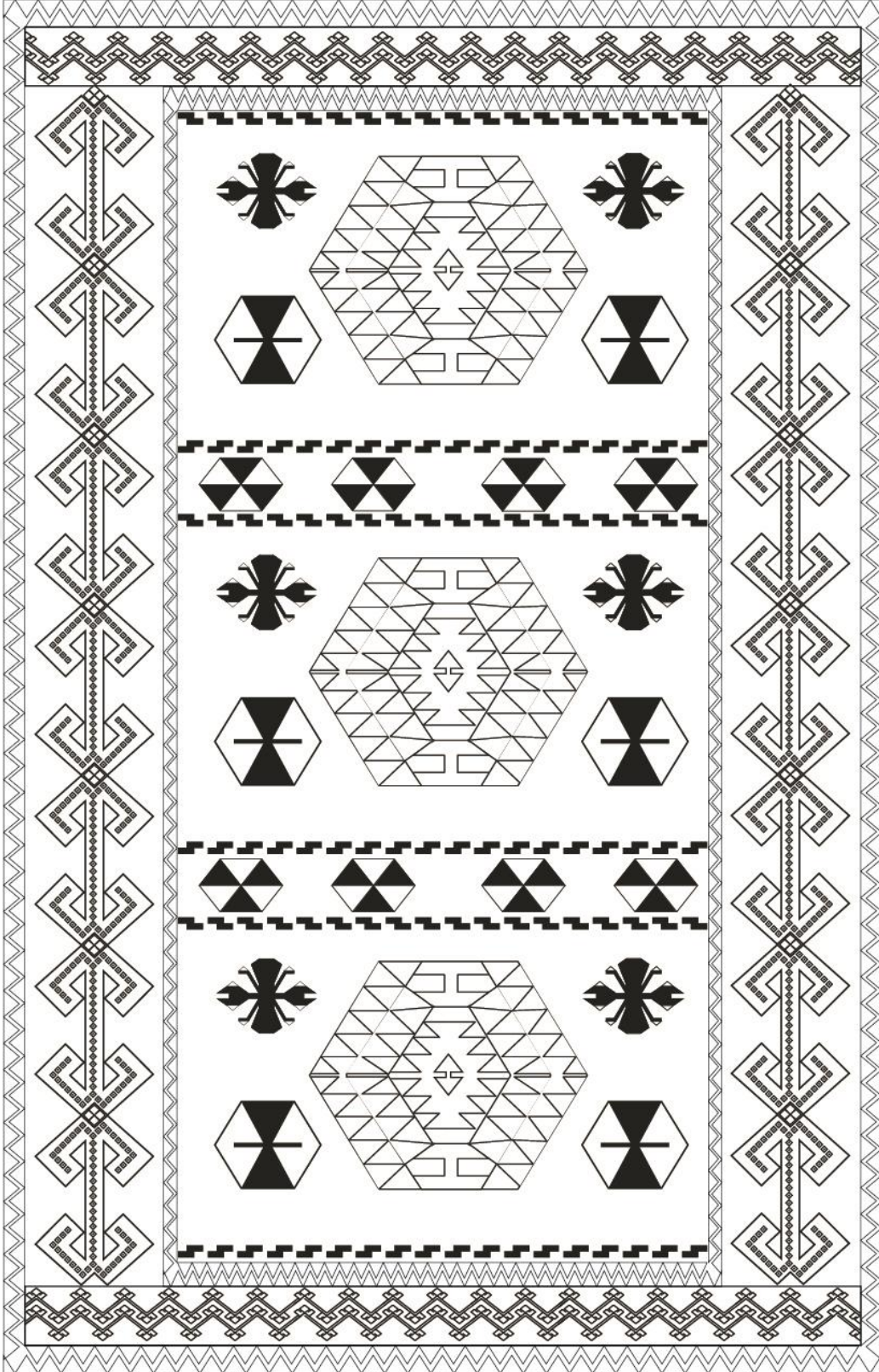
Şekil 3. 3 Kilim Tasarımı

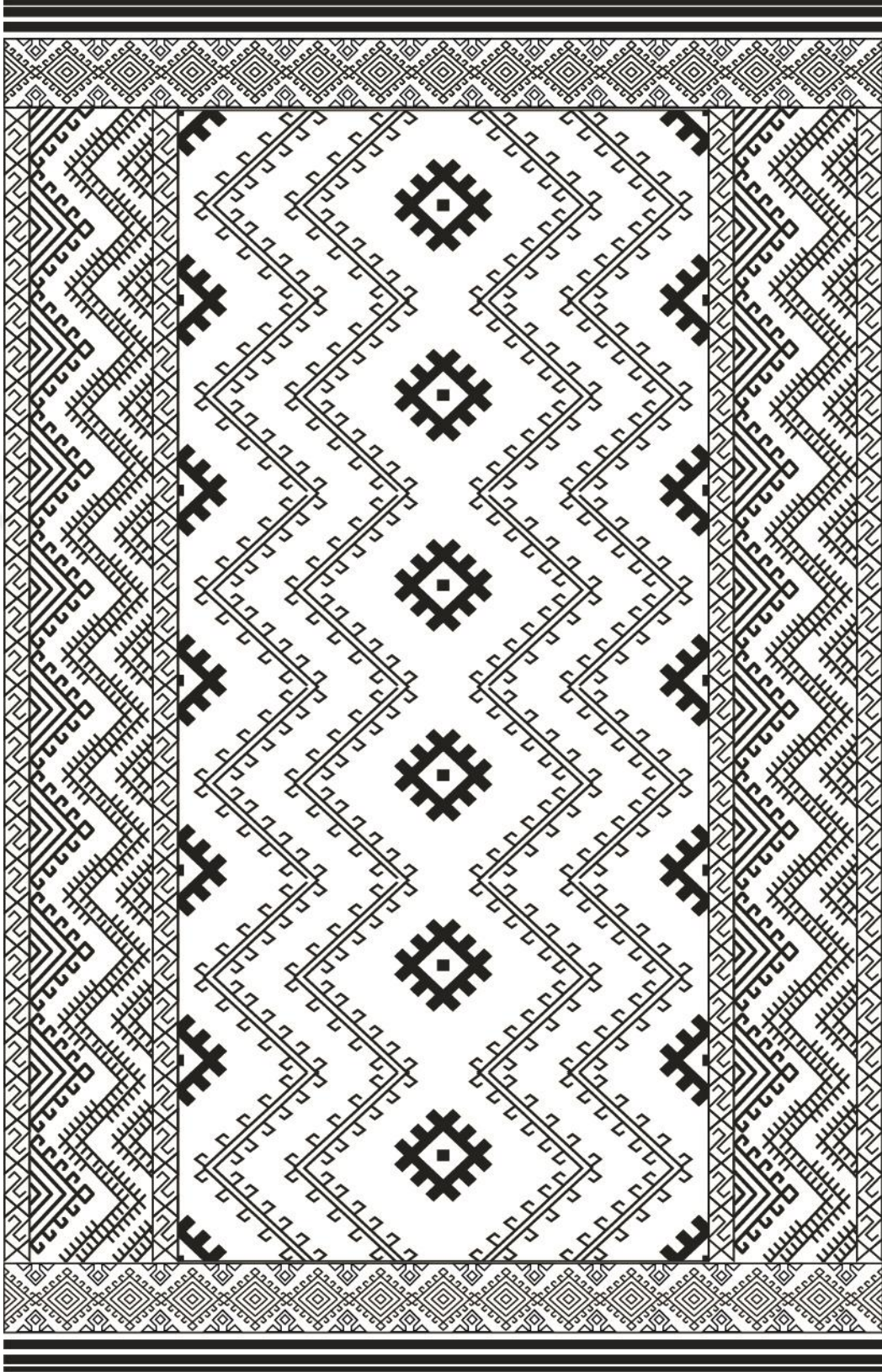
Şekil 3. 4 Kilim Tasarımı

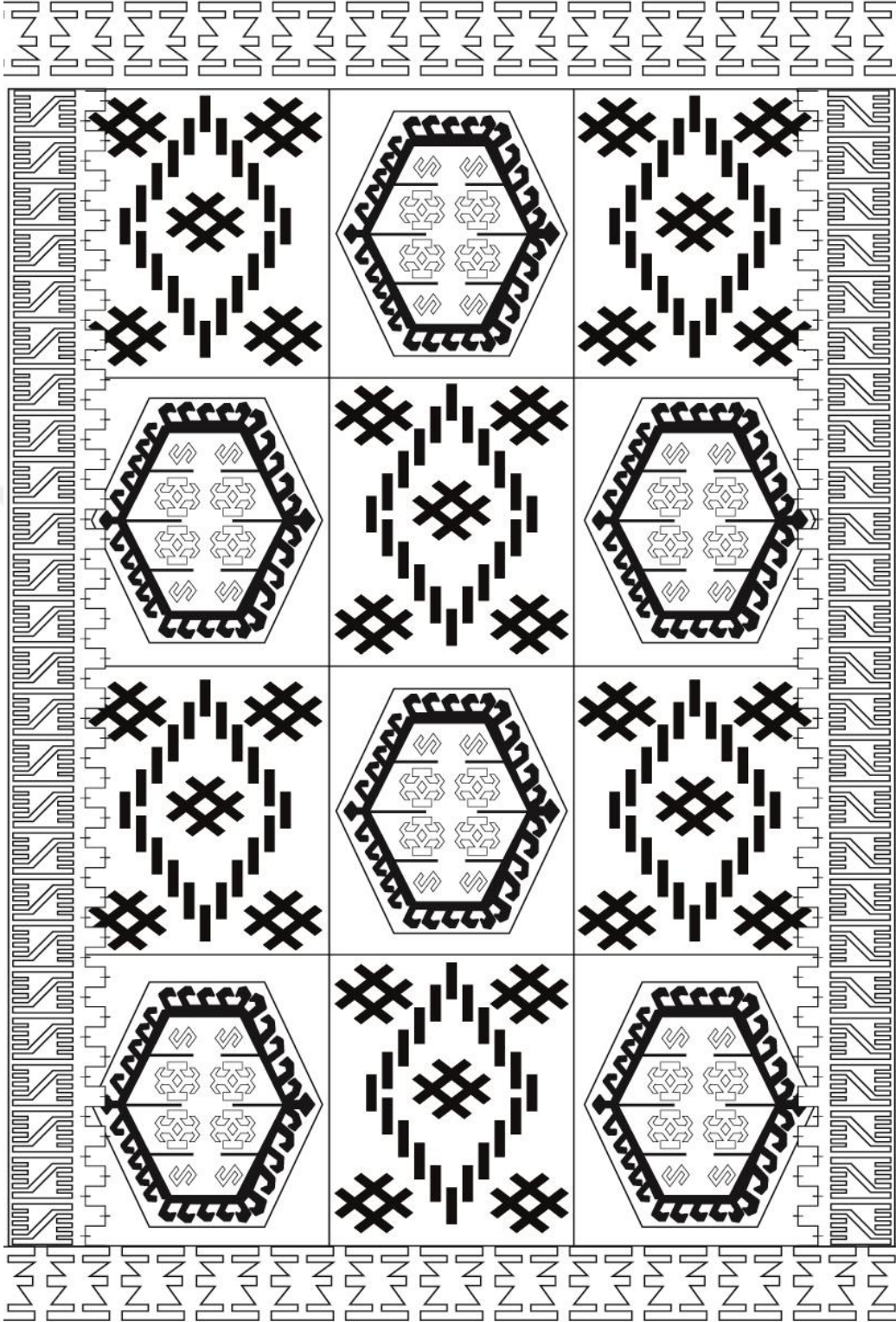
Şekil 3. 5 Kilim Tasarımı

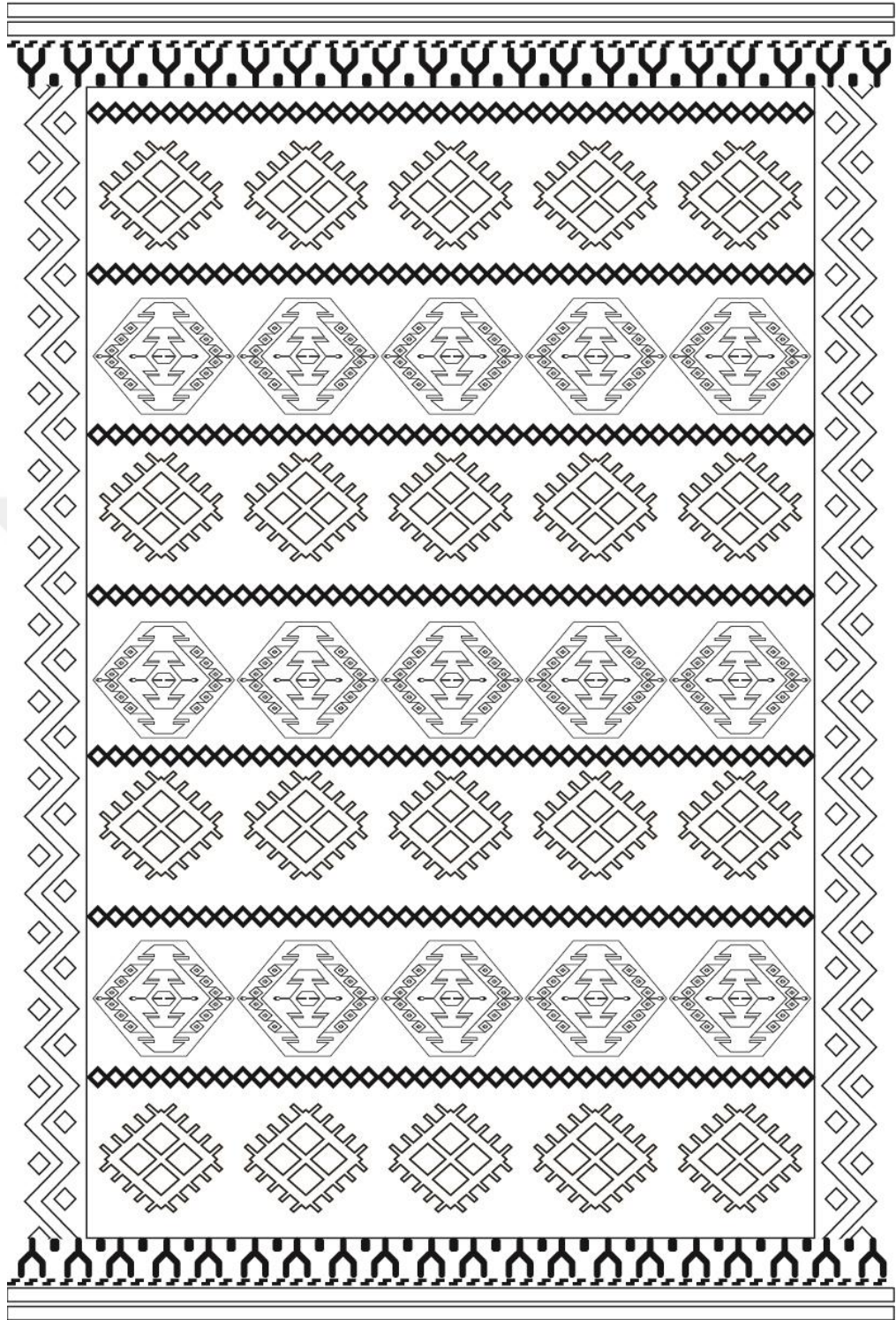
Şekil 3. 6 Kilim Tasarımı

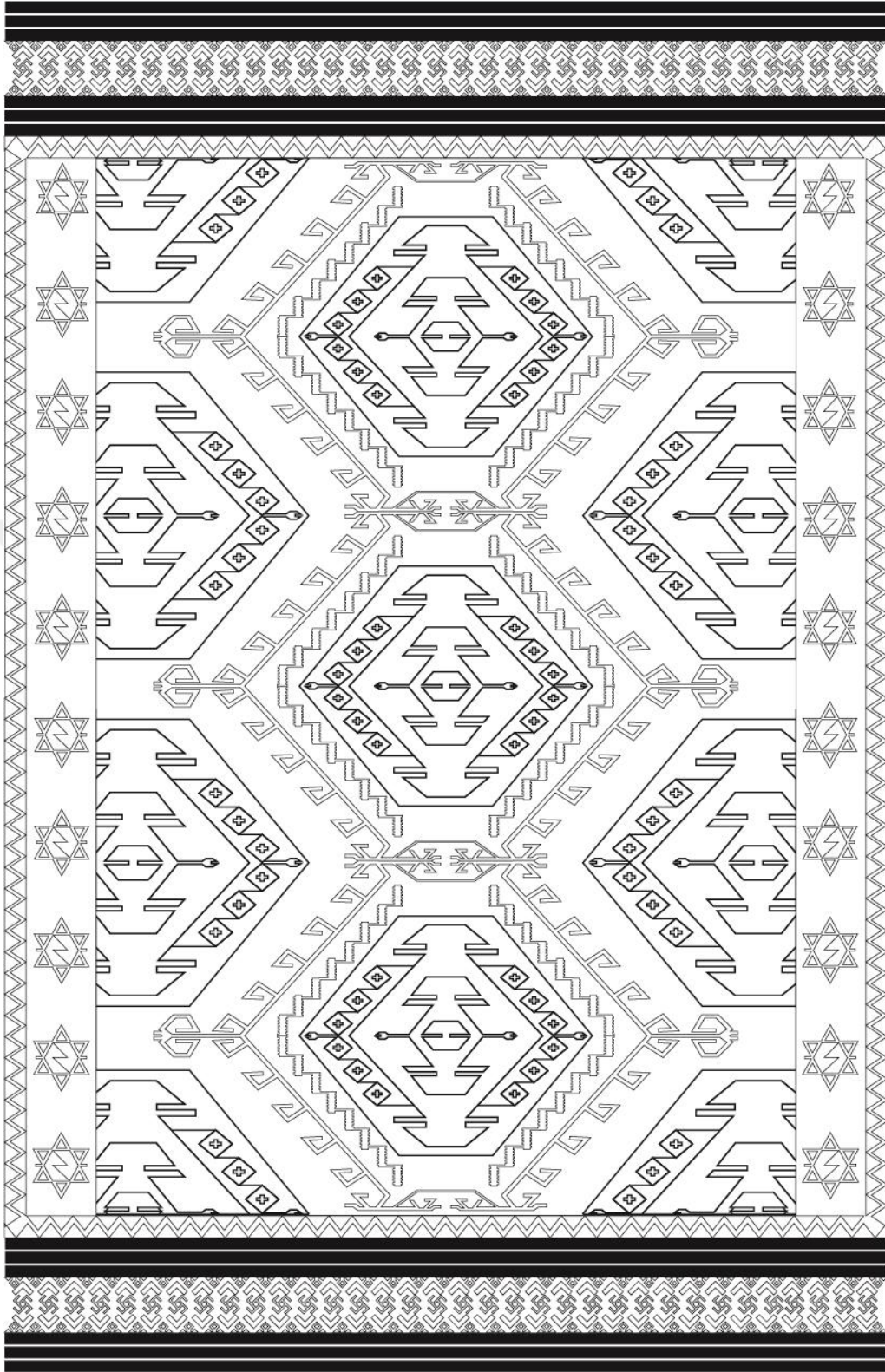
Şekil 3. 7 Kilim Tasarımı

Şekil 3. 8 Kilim Tasarımı

Şekil 3. 9 Kilim Tasarımı

Şekil 3. 10 Kilim Tasarımı

SONUÇ ve ÖNERİLER

Anadolu'nun merkezinde birçok medeniyete ev sahipliği yapmış olan Yozgat'ta birçok sanat ürünü üretilmiştir. Varlığı yüzyılları bulan dokuma örnekleri, Anadolu insanının günlük yaşamının vazgeçilmez unsurlarının başında gelmektedir.

Geçmişten günümüze kadar dokuma ürünler, üzerinde taşıdıkları motifler ile de önem kazanmışlardır. Her motifin ayrı birer anlamı bulunmakta ve alfabe gibi kelimeleri, cümleleri meydana getirerek halk arasında sembolik iletişimi sağlamışlardır. Dokuma ürünler, gündelik kullanım eşyası olmalarının yanında göze hitap etmiş ve bireylerin duygu ve düşüncelerini yansıtmışlardır. Dokuma ürünlerin kültürel bir belge niteliği taşımaları ve halkın kültürel-sosyal yapısını günümüze yansıtmaları da bu yüzdendir.

Dokumaların günümüzde var olan önemini kaybetmeye başlaması, gelişen teknoloji ve yaşam koşulları sebebi ile oluşmuştur. İnsanların gerek maddi kaygı, gerekse zaman kaygısı ve teknolojinin olanakları sayesinde dokumacılık kültürü gitgide tükenmektedir.

Bugüne kadar dokunmuş olan halı, kilim, heybe, çuval vb. dokumaların gerek müze gerekse halk tarafından korunma şartlarının kötü olması gelecek kuşaklara verebileceğimiz en kötü hediyedir. Bu konuda Atatürk'ün söylediği "Geçmişini bilmeyen geleceğine yön veremez" sözü bize verilebilecek en güzel öğütlerden biridir.

Yozgat Müzesi'nde bulunan dokumaların çoğu yüklüklerde üst üste muhafaza edilmektedir. Bu dokumalara herhangi bir havalandırma işlemi yapılmadığı ve uzun süre boyunca dolaplar içerisinde beklediği tespit edilmiştir. Ayrıca müze içerisindeki sıcaklığın soğuk olması, raf sayısının az olması ve teşhir ediliş şekillerinin müze görünümünden çok konak yapısını bozmamak adına ev düzeninin de yapılması eserlerin zamanla yıpranmasına sebep olabilmektedir.

Bu sebeple bazı dokumalarda yıpranma ve renklerinde solma söz konusudur. Bazı örneklerin müzeye geldiğinde de yıpranmış olması neredeyse günümüze gelene dek o dokumanın parçalanmaya başlamasına sebep olmuştur. Müze çalışanları ile yapılan sözlü görüşmelerde sürekli olarak çevre bölgelerde yapılan kazı çalışmalarına gittikleri için bu eserlerin bakımının ve muhafazası için zamanlarının olmadığı belirtilmiştir. Dokumalar müzeye getirildiği anda envanterlere işlenmiş ve en son 2010

yılında bir arkeolog tarafından bilgileri düzenlemiştir. Fakat yapılan düzenlemelerde düzenleme yapan kişinin dokumalar üzerine bir uzmanlığı olmaması sebebi ile çoğu eserin bilgileri yanlış yazılmıştır. Bunun yanı sıra çoğu dokumanın bilgilendirmesinde nerede muhafaza edildiği, nereden getirildiği, vb. birçok eksik tespit edilmiştir.

Kültürümüzün bir parçası olan dokumalar, özüne uygun kalarak, sosyal, kültürel ve ekonomik yönleri ile gündeme getirilmeli ve gündemden uzak tutulmamalıdır. Bu sebep ile yüksek lisans tez çalışması olarak hazırlanan “Yozgat Müzesi’ndeki Dokumaların Desen, Renk, Kompozisyon Özelliklerinin İncelenmesi” başlıklı araştırma ile Yozgat müzesi envanterinde bulunan heybe, yastık yüzü ve kilimlerin belgelenerek gelecek kuşaklara aktarılması ve yöreye ait renk, motif, kompozisyon özelliklerine bağlı kalarak 10 adet tasarım yapılmıştır.

Katalog çalışması yapılan 12 adet kilim, 12 adet heybe ve 12 adet yastık yüzü incelendiğinde ağırlıklı olarak kırmızı, beyaz, siyah, yeşil, turuncu, mavi renklerin kullanıldığı görülmektedir. Hammadde olarak dokumaların çoğu yün ve pamuk olduğu tespit edilmiştir.

Toplamda incelenen 36 adet örnekte kullanılan motifler ise ağırlıklı olarak pıtrak, kuş sürüsü, su yolu, göz, gelin tarağı, eğerkaşı, kurt izi, çengel, yıldız, elibeline (gebe kadın), bodu ayağı (kaz ayağı) motifleri görülmekle birlikte bereket, tarak, swastika (çarkıfelek), sındıllı, bukağı, bukağı, el motifleri gözlemlenmiştir.

Yastık yüzlerinde ve heybelerde arka kısımlar motifsiz olarak dokunmuştur. Bu dokumalarda yer yer yıpranma ve yama yapıldığı gözlemlenmiştir. İncelenen dokumalara bakıldığında genel olarak cicim ve kilim tekniği kullanılmış, bazı örneklerde zili tekniği ile dokumada mevcuttur.

Araştırılan Heybelerin hepsi büyükbaş hayvanlarla mal taşıma amacı ile dokunmuştur. Fakat birkaç örnekte insanların kullanabileceği Pazar heybeleri de görülmektedir.

Araştırma konusu olan kilim, heybe ve yastık yüzü dokumaları Anadolu halkının yaşam şeklindeki değişmelere ve teknolojik gelişmelere bağlı olarak kaybolmuş, adeta yok olmak üzeredir. 30-40 yıl öncesine kadar çuval ve heybe dokuması adeta Anadolu’nun her bir bölgesinde insanların vazgeçilmesi

konumundayken günümüz de kilim, yastık yüzü ve heybeler yerlerini makine üretimi dokumalara ve modern çanta ve poşetlere bırakmıştır.

Müze içerisinde yapılan tespitler ve görüşmeler sonucunda yapılabilecek öneriler şu şekildedir; Dokumaların muhafaza koşullarının gözden geçirilerek yüklükler içerisine envanter numaralarına göre sıralanmaları ve bu sıralamaları yaparken envanter bilgilerinin güncellenmesini, görsellerinin yeniden Görsel çekimi yapılarak güncel hallerinin bilgisi olması gerektiği, bunun yanı sıra bu dokumaların belirlenecek aralıklar ile yüklüklerden çıkarılıp durumlarının kontrolü ve temizliğinin yapılması gerekmektedir.

Müzelerde dokuma eserlerin korunması ve saklanması ile ilgili aslında en önemli problem;

Halı, kilim ve diğer dokumaların 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununda isim olarak belirtilmediğinden en başta problem olmaktadır. Bu tür eserler etnografik eser adı altında incelenmektedir. Yani birinci derecede korunması gerekli eser olmadığı imajı verilmektedir. Bu da bu eserlerin korunmasında zorluklar çıkarmaktadır.

Köklü bir geçmişi olan dokumacılığın bitmemesi, elimizde olan dokumaların korunması ve gerek reproduksiyon gerekse güncel tasarımlar ile bu dokumaların devam ettirilmesi için en başta araştırmacılara büyük görev düşmektedir. “Yozgat Müzesi’ndeki Dokumaların Desen, Renk, Kompozisyon Özelliklerinin İncelenmesi” konulu yüksek lisans tez çalışması ile tespit edilen bilgilerin gelecek kuşaklara aktarılmasında hazırlanan bu çalışmanın tüm araştırmacı ve ilgililere faydalı olacağını ümit ederim.

YÖRE MOTİF ADLANDIRMALARI SÖZLÜĞÜ

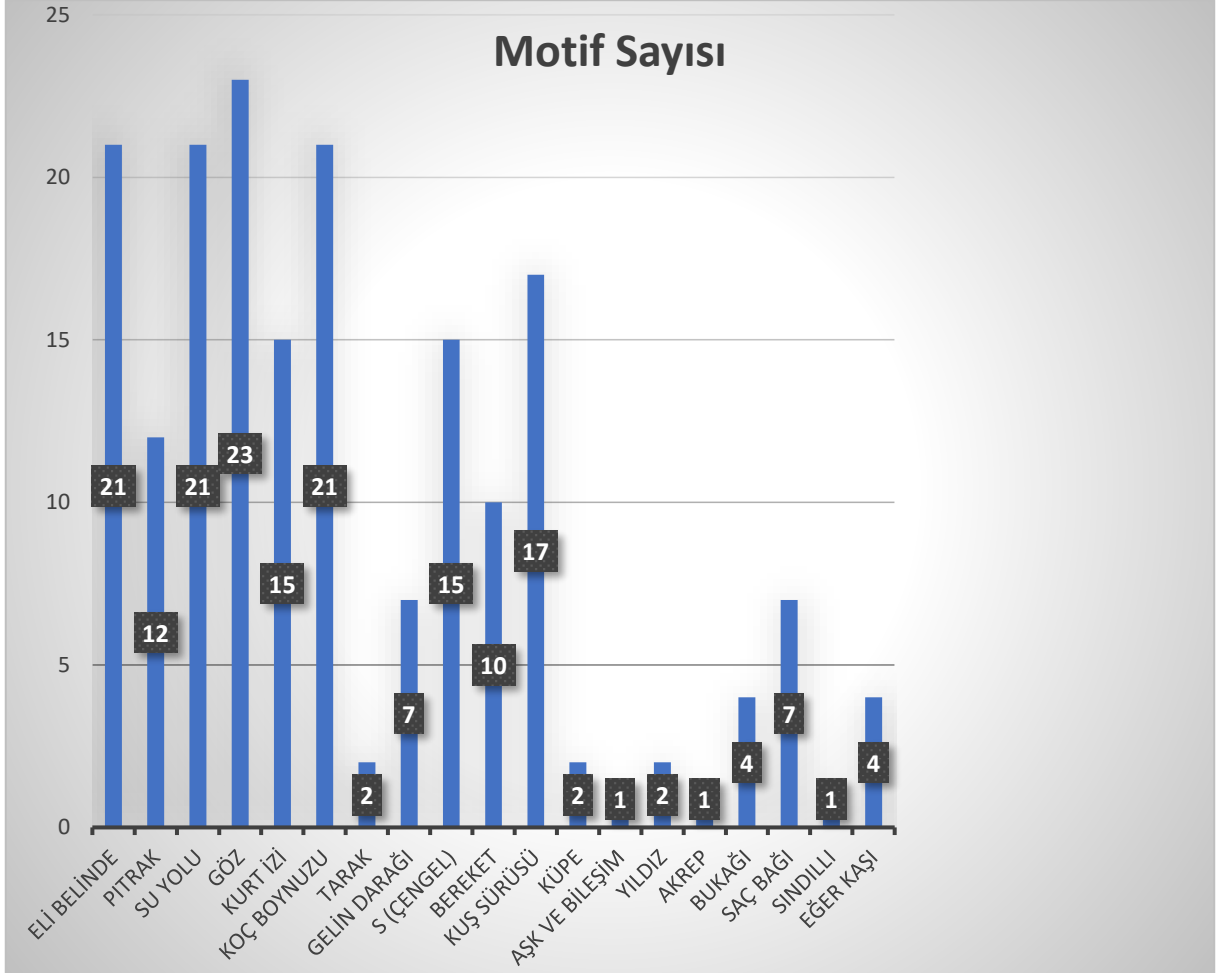
Yozgat bölge olarak İç Anadolu ağzı olarak nitelendirilen harflerin yumuşadığı bir sözcük kullanımı ile konuşmaktadır. Literatür ve Yöre ağzı karşılaştırıldığında isimlendirmelerde farklılıklar ortaya çıkmaktadır.

Bu kısımda önce Literatürdeki ismi olacak şekilde yöre ağzı ile kullanılan motif isimleri sözlük şeklinde açıklanacaktır.

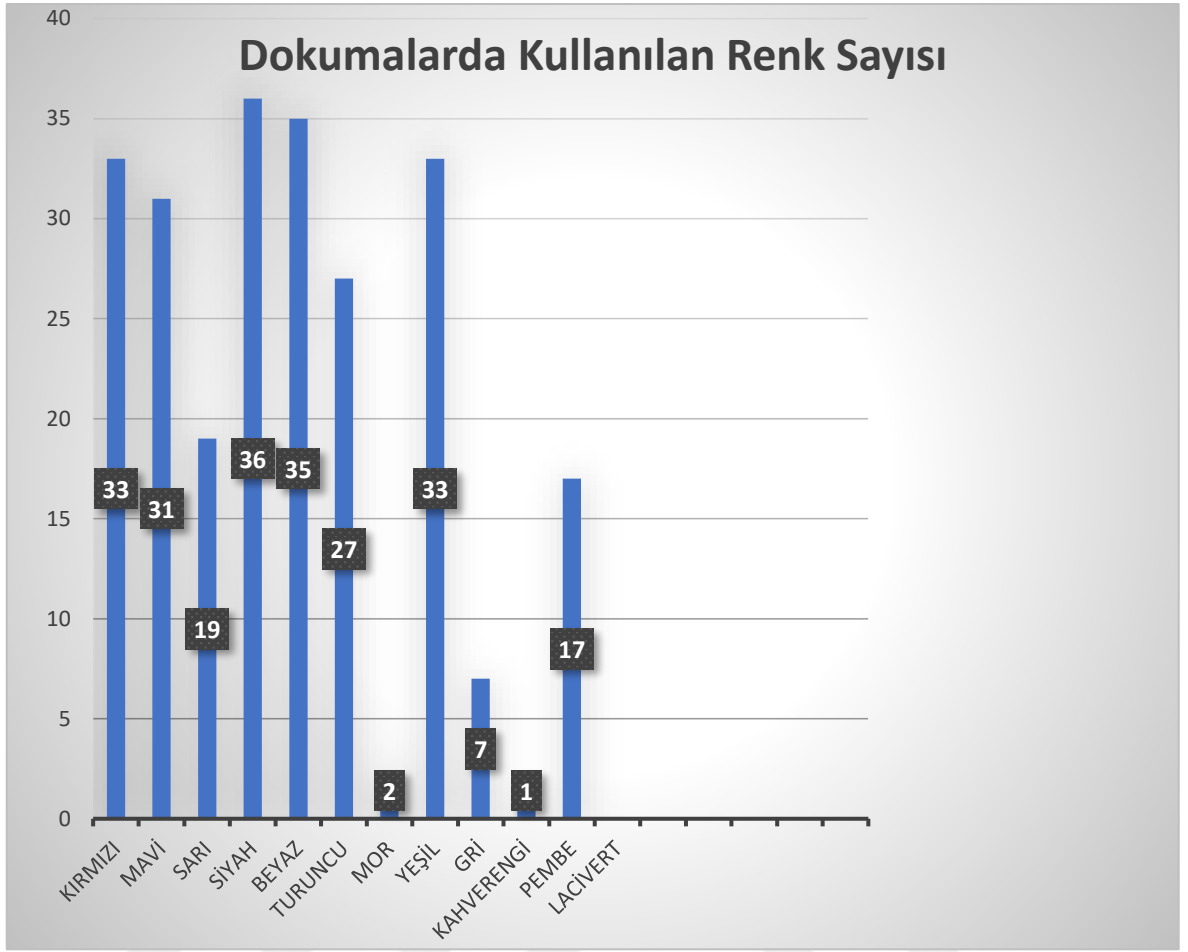
LİTERATÜR	YÖRE AĞZI
Pıtrak Motifi	İskembe Bıtırağı
Su Yolu	Gıvrım, Sığır Sidiği
Tarak	Darak
Gelin Tarağı	Gelin Darağı
Saç Bağı	Kelebek
Eli Belinde	Beldari, Eli Böğründe, Gebe Kadın
Turna Katarı, Eğer Kaşı	Eğer Kaşı

TESPİTLER

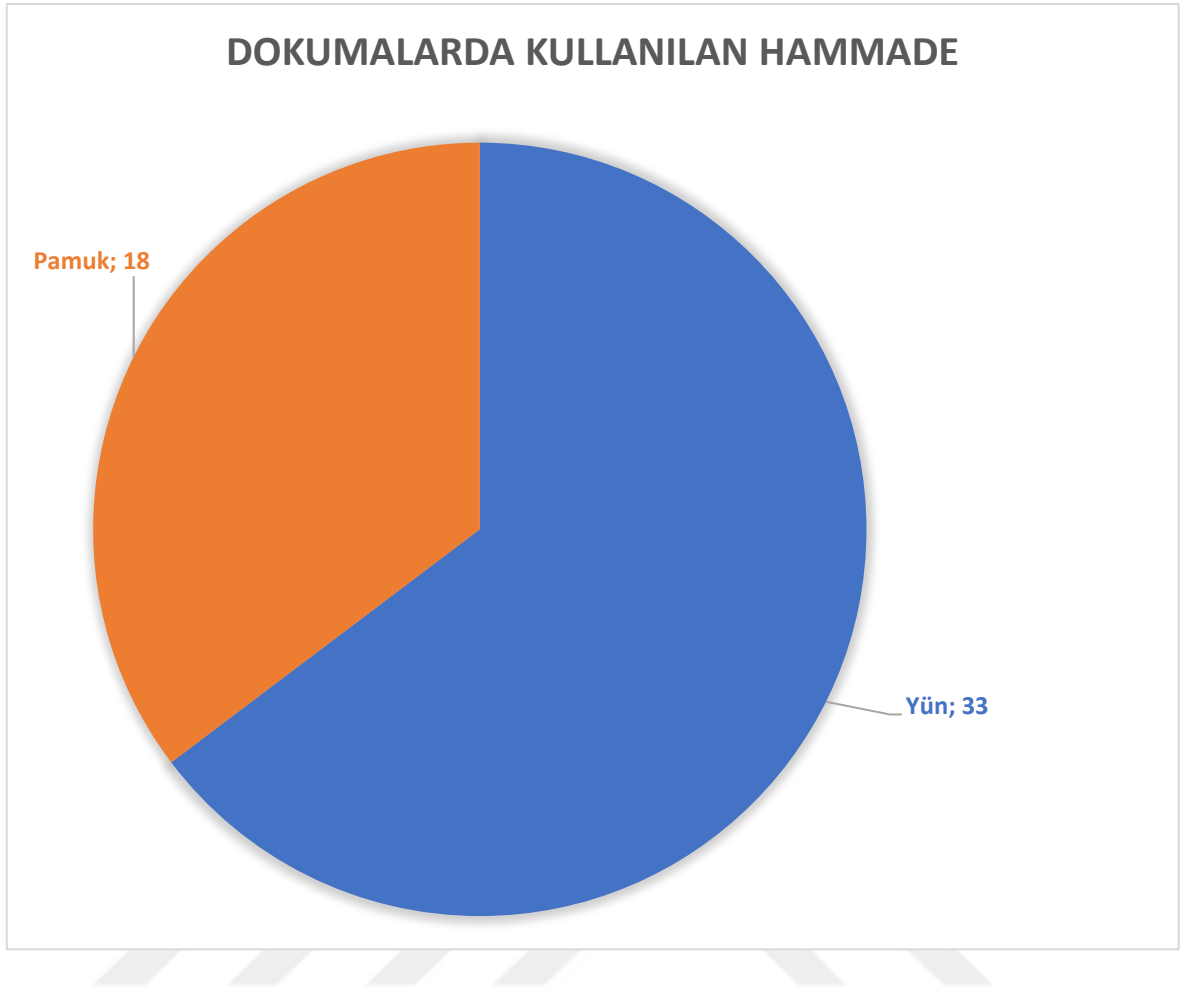
Toplam 36 adet dokumada görülen motif, renk, hammadde ve dokuma türü kullanımını grafik olarak verilmiştir.

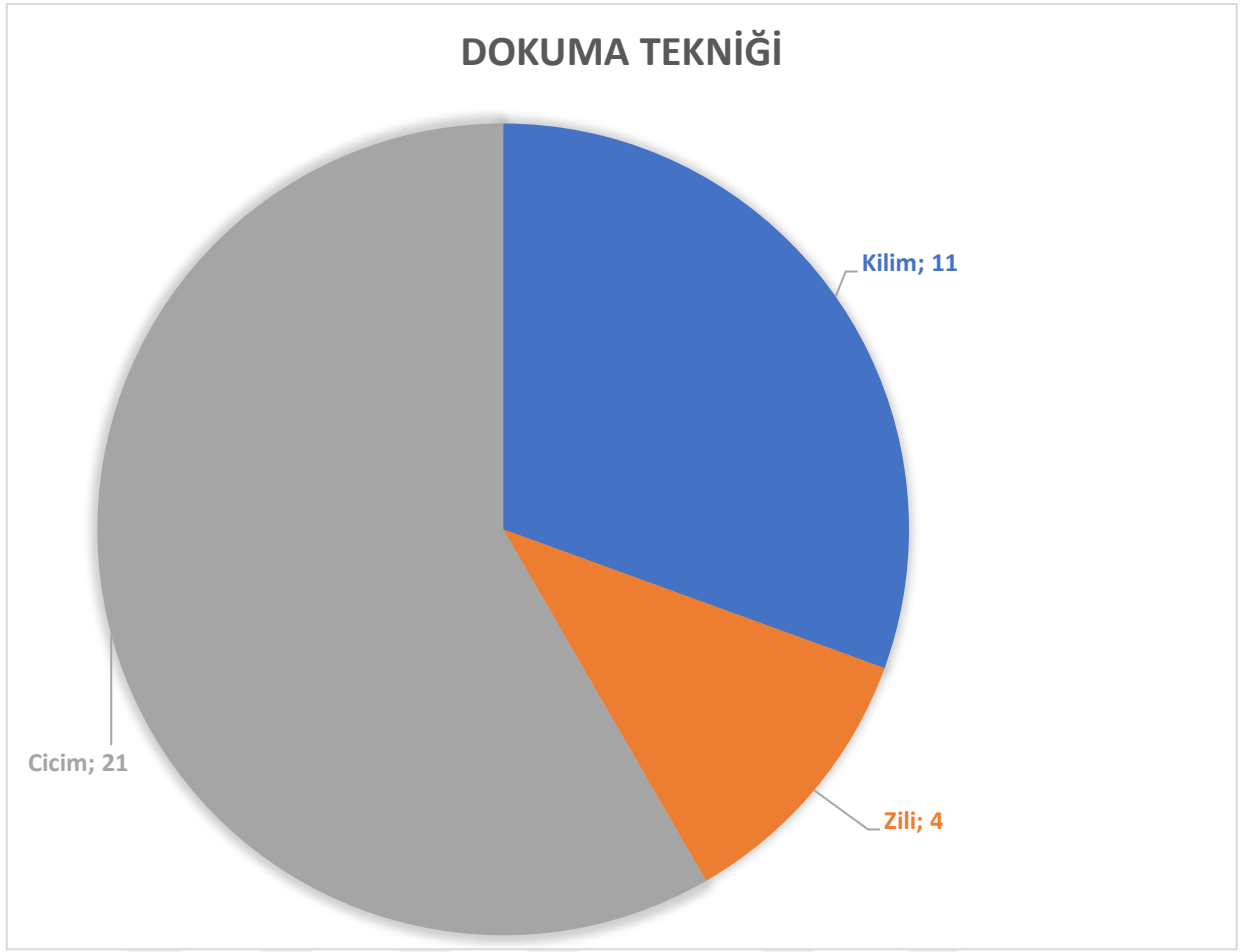
36 Dokuma içerisinde yer alan motiflerin her bir dokumada tespit edilmiş olan motif çeşitliliği grafik olarak gösterilmektedir.

36 adet dokumanın içerisinde kullanılmış olan iplik renkleri grafik olarak verilmiştir.

36 Dokuma içerisinde Atkı, Çözü ve Desen İpliğinde kullanımı göstermektedir.

36 Dokuma içerisinde kullanılmış olan dokuma tekniklerini göstermektedir.

KAYNAKÇA

Acar, B. (1982) *Kilim, Cicim, Zili, Sumak Türk Düz Dokuma Yaygıları*, Çeltüt Matbaacılık Sanayi ve Tic. A.Ş., İstanbul, Eren Yayınları No: 3, Sanat Dizisi No: 1

Acar, B. (1983) *Vakıflar Genel Müdürlüğü Kilim ve Düz Dokuma Yaygılar Müzesi Kataloğu*, Çeltük Matbaası, İstanbul

Acar, B. (1975) *Kilim ve Düz Dokuma Yaygılar*, Apa Ofset Basımevi, İstanbul, Ak Yayınları Türk Süsleme Sanatları Serisi

Deniz, B. (2000) *Türk Dünyasında Halı ve Düz Dokuma Yaygılar*, Ankara, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Atatürk Yüksek Kurumu, Atatürk Kültür Merkezi Yayını

Deniz, B. (1990) *Yöre Özellikleriyle Yozgat Kilimleri*, Arkeoloji Sanat Tarihi Dergisi, Sayı: 5, İzmir, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayını

DURUL, Yusuf; (1987) *Anadolu Kilimlerinden Örnekler 2*, Grafik Sanatlar Matbaacılık ve Ambalaj Sanayi A.Ş., İstanbul, “Ak Yayınları Türk Süsleme Sanatları Serisi

Erbek G. (1995) *Anatolian Kilims – I*, 1. Cilt, Ankara

Erbek M. (2002) *Çatalhöyük’ten Günümüze Anadolu Motifleri*, Kültür Bakanlığı Yayını, Ankara.

Erbek M. (2002) *Çatalhöyük’ten Günümüze Anadolu Motifleri*, Ankara, Kültür Bakanlığı Yayını

Soysaldı, A. (2009) “*Düz Dokuma Teknikleri ve Teknik Desen Çizimleri*”, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara,

Sümer F. (2017) *Oğuzlar (Türkmenler) Tarihleri – Boyları – Destanları*, İstanbul, ISBN: 9789754982367, s.178-179

Yozgat Valiliği, (2008) *Yozgat Kent Tarihi*, Yozgat

Yozgat Valiliği, (1991) *Yozgat 1991 İl Yıllığı*, Ankara

İnternet Kaynakları:

- <http://www.yozgat.gov.tr/> (Erişim Tarihi 11.11.2020)
- <https://www.yozgat.bel.tr./tarihçe> (Erişim Tarihi 10.05.2021)
- <http://www.yozgatsydv.gov.tr/> (Erişim Tarihi 16.08.2021)
- <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/yozyat/gezilecekyer/yozyat-muzesi> (Erişim Tarihi 25.11.2020)
- <https://www.cumhuriyet.com.tr/> (Erişim Tarihi 14.09.2021)
- (<http://www.tbmm.gov.tr/eyayin/GAZETELER/WEB/KUTUPHANEDE%20BULUNAN%20DIJITAL%20KAYNAKLAR/KITAPLAR/EHT/197102615%20COGRAFYA-I%20MUFASSAL-MEMALIK-I%20OSMANIYE%20%28EHT%29/197102615.pdf> Erişim Tarihi 19/03/2021)
- (<https://yozyat.tarimorman.gov.tr/Menu/25/Yozyat-Tanitim> Erişim Tarihi 12.11.2020)
- (<http://www.yozyat.pol.tr/%C4%B0limiz%20Yozyat/Folklor/Folklor.htm> Erişim Tarihi 09.12.2020)
- <https://kvmgm.ktb.gov.tr/TR-44147/yozyat-muze-mudurlugu.html> Erişim Tarihi: 22.11.2020)

Kaynak Kişiler:

- Ömer Yılmaz, Yozgat Müzesi V. Müdür
- Cemil Emlak, 03/01/1953, İlkokul, Çiftçi
- Samed Muhammed DUYGULU, 08/04/2000, Lisans, Öğrenci
- Mevlüde DUYGULU;03/01/1969, İlkokul, Ev hanımı